

KARL A. TAVASTSTJERNA

EN
INFÖDING

TREDJE TUSENDET

Helsingfors 1887.

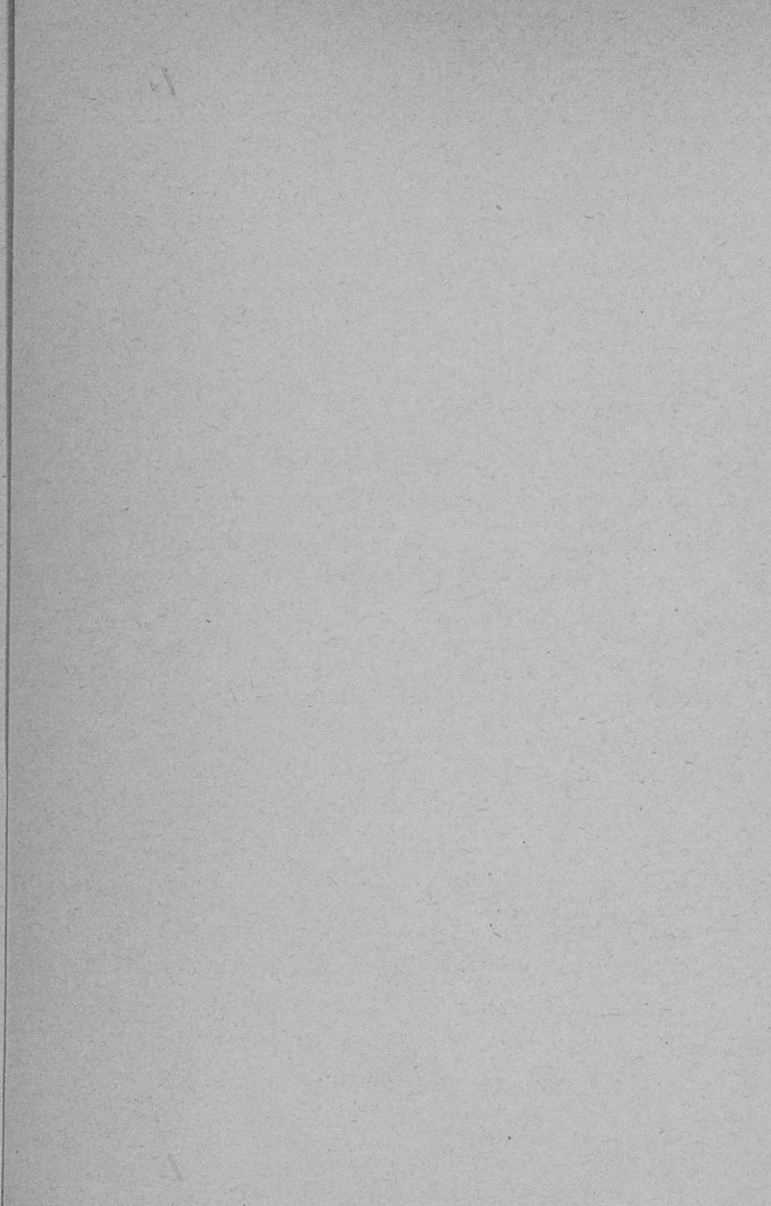
BORGÅ

WERNER SÖDERSTRÖM

Helsingfors 1887.

Texten tryckt å Finska Litteratursällskapets tryckeri.

En inföding

I

1.

Aterseendet med en gammal vän ute i staden hade stämt om Herman Vahlins hvardagslyne. Han kom hemsläpande med vännen i Augustieftermiddagsvärmen och drog honom pustande och upp-rymd in på sin redaktionsbyrå:

— Sitt ner, gamle Hård!

Springpojken måste i väg till vinhandlaren och Vahlin bestälde kaffe hos sin värdinna.

— Du har ju inte druckit kaffe?

— Jo tack, jag drack en kopp strax på middagen, men det är ren längesedan . . .

Hård gick modern och utländsk ett undersökande slag kring redaktionsrummet, bläddrade i tidningarna och gned sina händer, som om han frusit. Den vanan hade han söderifrån, från kalla rum med små kaminer och otäta fönster, och han bibehöll den här hemma, ty det föreföll honom distingeradt.

1.

— Och du skall stanna här öfver vintern? fortsatte Vahlin.

— Javisst, — som tjenstförrättande vid hofrätten . . . Jag fick mitt förordnande utomlands till Wien; eljes hade jag nog stannat der längre. Men framtiden, ser du . . . framtiden!

— Och du kommer nu direkte från Wien?

— Så der temmeligen, . . . bara en liten tripp till Böhmen emellan för att dricka brunn . . . Men nu kan jag med fulla krafter taga ihop med ledsnaden här vid hofrätten . . .

Vahlins redaktionsbyrå stod i samband med hans två privatrum, men han trufdes bäst härute i oordningen. På bordet låg en uppsjö af papper: skrifpapper, tryckpapper, läskpapper, konseptpapper. Bredvid, på golvet, högar af gamla tidningar och under bordet en väldig papperskorg, fylld öfver bräderna.

Hård hade kastat sig i hvilstolen, och Vahlin såg intresserad på honom med armbågarna inne bland papperen. Pennskaft och skrifdon drunknade i uppsjön framför honom, men han brydde sig aldrig om att göra ordning på bordet; — det såg så arbetsamt ut som det var.

Utanför, på torget, stadens eviga enahanda. En häst och en kärra vid en bodtrappa, kyrkans hvit-

menade portal, som bländade i solskenet, lönnarna på ömse sidor om den, och fyra ryska soldater längst borta vid kasernen, på andra sidan torget.

Naturligtvis hade Hård förändrat sig, sen Vahlin sett honom senast, — det var för tre år sedan — men han ville ej strax taga förändringarna till tals, — tvärtom skulle allt nu vara vid det gamla, precis som om de aldrig varit åtskilda.

— Jaså, bara som tjänstförrättande...? tog han upp samtalet igen. — Lycklig du, som inte är dömd att fastna här för alltid!

Hård såg upp helt indignerad.

— Nej, det kan du vara säker på att jag inte är. Fy tusan! — en sådan tanke kunde inte falla mig in engång...

— Men jag sitter här, jag, ämnade Vahlin fortsätta. Det skulle ha låtit som ett beklagande, och därför fångade han in orden, just som de lågo honom på tungan. Vahlins egenhet var att spela stoiker. Han var det verkligen hela hopen och hyste ett djupt förakt för allt sladder om bekymmer och sorger.

Hans yttre sqvallrade om det. Det låg ett beherskadt drag i hans ansigte, som gjorde uttrycket litet stelt och otillgängligt, men det ryckte och lefde i näsvingarna, så snart han talade, och de skarpa,

gråblå ögonen gnistrade, när han blef liflig. Han ville vara energisk, det såg man, men de veka linierna kring munnen motsade sjelfva ansigtets uttryck. Manlig såg han ut, och man hade svårt att föreställa sig förvåning eller rädsla lysa ur detta ansigte. Pannan var fårad, och det låg en djup valk mellan ögonbrynen. Ett klokt utseende, tänkte folk, när de sågo på honom närmare. En flyktig blick halkade förbi honom utan att stanna, der fans ingenting slående i hans apparition.

Hård låg qvar ett ögonblick i hvilstolen med blicken inåtvänd och likasom grubblande öfver någonting. Plötsligen for han upp med ett ryck, satte pince-nez'en tillrätta och spilde den långa askan från cigarren öfver sina åtsittande benkläder, småsvor och putsade sig ifrigt.

Vahlin log invärtes och småironiskt åt Hårds fjesk. Han skulle sjelf af princip helt lugnt låtit askan ligga qvar och först om en stund, när ingen hade märke till det, borstat af den.

Men Hård var nu engång den renaste sangvinker, som hela det uppblandade, glada temperamentet någonstädes kunde framvisa. Han fattade eld i ett nu och af hvilken orsak som helst, stälde till ett förfärligt spektakel och lugnade sig lika hastigt igen. Han skämtade aldrig med sina öfverdrifter efteråt,

och gjorde någon annan det, förifrade han sig ånyo genom att försvara sig. En direkt natur för öfrigt, verksam som en häfstång och aldrig i hvilat.

— Hvad var det nu igen vi talade om? frågade han famlande i minnet. — Jaså, om att stanna här i staden. Ja, — du har allt stannat här, du. Och har det bra, tror jag? Hur går det med tidningen?

— Lagom!

— Du skulle taga den omhänder ensam och göra den helt och hållet till din affär . . .

— Jo det skulle bli snyggt! Konkurs inom ett år. Bolaget har allsinte delat ut någon vinst under de tre år jag varit redaktör. Och det trots att vi fått ett hundratal prenumeranter till.

— Ser du det! Hade du bara företagsamhet tillräckligt att drifva upp tidningen, kunde det, ta mig tusan, bli en bra affär ännu.

— Det kan du omöjligt ha reda på, sade Vahlin afbrytande. Han kände sin gamla lust att gräla med Hård kittla inom sig.

— Och hvarför inte? Du kom ju nyss sjelf fram med siffror. Ett hundratal prenumeranter till under din tid! Det är vackert så för ett landsortsblad.

— Ja, — men om jag nu känner konjunkturna och precis vet, att, äfven om alla stadens svensk-

språkiga bebyggare skulle prenumerera på min tidning, den knapt skulle löna sig ändå...

— Så fins det svenskspråkiga innevånare landet rundt, som alla skulle prenumerera på en dugtigt redigerad tidning med modern riktning.

— Hvad kallar du egentligen modern riktning?

— Herre Gud — allt förnuftigt! Allt framåt-skridande, all upplysning, allt som vi inte ha reda på i vår finska lojhet, kritiklöshet och inskränkta fosterlandsbornerhet...

— Och den riktningen tror du skulle få folk för sig?

— Huru inte? Hvarför inte?

— Hvem tror du ville taga parti för en tidning, som inte närmare berör någons reela intressen, utan bara håller på det moderna som princip?

— Jag tar parti för den, jag... och många andra. Vahlin höll tillbaka ett litet löje.

— Tar du parti som medarbetare? frågade han.

— Ja, kanske. Isynnerhet som prenumerant...

— Nej, du måste allt arbeta med i den tidningen, ty jag kan inte lofva att den eljes går i riktigt modern riktning. Jag är inte så hemma i det moderna jag...

— Det var väl fan! Känner du inte längre till alla de fel, som våra kära landsmän ha? Åtminstone

visste du af dem, medan du var student. Men det är ju så med alla, som hamna i landsorten eller i allmänhet bli fästade här i landet, att deras kritiska skärpa förslöas och liknöjdheten träder i stället, tills de slutligen finna sig utmärkt som infödingar . . .

Hård kastade under sin pince-nez en missaktande blick på Vahlin. Underligt försoffad hade han blifvit, men det hade också alltid legat i hans lynne en sådan maklig indifferens, flegma nära nog. Om han blott icke dessemellan visat både lifaktighet och skarpt omdöme! Nej, — Vahlin var en inföding, han också, med alla deras fel. Fel, som kunde göra Hård rasande, när han jemförde sina landsmän med fransmännen t. ex. — Sådana träbockar!

Vahlin hade ingenting svarat på Hårds sista utfall. Det blef en liten paus, så att man hörde honom raspa med en penna mot papperet, under det han med en slö blick stirrade ut öfver den dåsande staden. Hård satte sig otåligt tillrätta i hvilstolen, putsade sina naglar och teg också han.

Det var märkvärdigt hvad deras samtal gick trögt, fastän de icke träffats på många år och borde haft mycket att säga hvarandra. En främmande, öfverlägsen känsla betog Hård. Känslan af att han utvecklat sig långt förbi sin gamla vän, blifvit verldsborgare under sina resor, medan den andra

stannat i sin utveckling och somnat bort i inhemsk flegma dag för dag.

Det var blott för att han gjorde dessa reflexioner som Hård teg. Han tålde eljes icke dåsig het i sällskap; — hellre gå hem och lägga sig! Plötsligen sprang han upp ur hvilstolen, strök ned sina benkläder, som hasat upp, och skrattade litet:

— Jag höll minsann på att somna, sade han.

Vahlin tog långsamt sin blick från torget och fäste den med ett melankoliskt uttryck på Hård. Han hade just suttit och njutit för sig sjelf af tanken att ha fått till staden en intresserad och ungdomlig vän. Och han hoppades Hård också skulle trifvas med honom. I detsamma påstod Hård att han höll på att somna. Vahlin kände så innerligt väl igen honom från fordom. Alldeles samma jägtande och litet affekterade lifaktighet. Men han kunde icke afhålla sig från att i retande lugn ton svara:

— Du skulle ha somnat; — ingenting är skönare.

— Nej, — det har jag, Gud fördöme mig, ingen tid till. Kom, vi ska gå ut!

Hård reste sig afgörande.

— Se så, se så! — Lugna dig nu! Vi ha ju inte fått kaffe ännu och likören kommer genast. Hvad skall du för resten derute? — Vahlin gjorde en föraktlig åtbörd åt staden.

— Nå, jag stannar. — Hård satte sig igen. — Men vi ska inte bli slöa, det tål jag inte. Jag kan inte med det der ihjalsittandet af tid och håg och intressen. Är man tillsammans skall man lefva, vet jag.

— Nå jaja! Vi ska lefva då. Jag har inte varit slö ett ögonblick, — jag satt bara och tänkte. Du må tro man inte är van att umgås här på halfva landsbygden.

— Det är för att man är lat.

— Nej, det är för att man är sig sjelf nog.

— Strunt! — Det är för att man inte gitter besvära sig en smula, hvarken för sin egen skull eller för andras. Bara lojhet!

— Å nej, — det ligger i lynnet. Man ger tusan i att meddela sig.

— Och är det inte höjden af lätja det? Att inte orka tänka en tanke färdig engång, så att man kunde meddela den åt en annan!

— Det är din åsigt. Jag tycker nu för min del om tillbakadragenhet och eftertanke. Vi tänka inte så snabt, men tänka desto grundligare...

— Inföding!

Nu betog motsägelselusten Vahlin. Och det var icke endast den, som dref honom; han ville försvara

sig och sina landsmän, ty han förstod dem bättre än Hård.

— Inföding ja! Honom har du rakt intet skäl att förakta, för att han inte är född i Paris eller Wien och för att han inte kan göra kankangester till orkestermusik och skabröst tal...

Vahlin hade stigit upp och gick af och an. Hela hans flegma var försvunnen, hans blick glänste och hans rörelser voro häftiga och knyckande. Det ryckte i hans ansigte som om det arbetat under ett inre tryck, och stämman vibrerade. Men genast derpå tyckte han att han förgått sig, skämdes inför sig sjelf för sin liflighet och fann den dum. Den hade en sådan bismak af löjlighet, ty han kände att han alls icke lyckades afrunda den och göra den harmonisk med sin egentliga varelse.

Hård var förtjust. Han stälde sig i sin fulla längd framför sin vän och demonstrerade som en deputerad i franska kammaren, med hela sin medfödda liflighet:

— Och du menar att kankangesterna äro alla ett kulturfolks företräden framom vårt! Inga dumheter, inga dumheter! Du vet mycket väl huru inbitet envisa och inskränkta menniskorna äro här hemma. Du känner till den nationela sjelfförgudningen, och ändå vill du göra gemensam sak med den...

.. Nej — tyst nu, det är jag som talar! Får jag säga det jag har att säga, — hvad? Nå, det var väl. Och jag säger att den nationela sjelfförgudningen för oss rakt åt fanders! Nå ja, det vet du lika väl som jag. Men det som jag inte förstår, är att du på tre år förlorat så både i vyer och käckhet, att du börjat beundra infödingarna, — ja, du förstår hvad jag menar. De der orubbliga, likgiltiga, flegmatiska naturerna...

Och Hård gaf vika för sin lust att härma rådmän Berggren i Sordavala för att förtydliga ett exempel. Det var hans stora talang sedan gammalt att återge uppstadstyper både till gester och språk. Hundra gånger hade han gestikulerande med chapeau-claquen i hufvudstadssocieteten på franskt kammar-dramatiskt vis utfört rådmän Berggren vid toddyglaset, så att en del af damerna bitit i solfjäderna för skratt och en annan del, som hade vackra tänder, visat dem hela raden ut under skallande bifall, ty han gjorde det utmärkt. Men Vahlin var icke nu vid lynne att erkänna det komiskas rätt öfver allvaret, ej heller ville han låta dupera sig af fransk kammardramatik.

— Det der är bara gammal, fransk jargon, afbröt han.

— Jargon eller inte, fransk eller engelsk, — sant är det!

— Lagom sant! Falskt uppfattadt är det, ensidigt och utan sympati såsom alla karikatyrer. Och för att förstå rådmän Berggren rätt skall man vara förmögen till mera än att härma hans otympliga yttre varelse.

Men det var icke meningen att Vahlin skulle få behålla sista ordet. Hård tog det med ett resolut, öfverlägset tonfall af honom:

— Hvarför skall du försvara trögheten och dumheten? Likasom du alls inte fattade den oerhörda inskränktheten hos oss här hemma. Låt oss komma ut i världen, och der stå vi med munnen öppen och gapa, men begripa göra vi inte ett doft. Och så tycka vi naturligtvis att det är skräp alltsammans, — hela civilisationen med ett ord. Eller anse vi den förvänd, för att vi inte få nyrågsgröt på hotel-len eller finsk bastu i badinrättningarna.

Vahlin tog igen häftigt i:

— Der har du alldeles orätt! Kan du förbrå oss något som nationalkaraktär, är det vår alltför stora anspråkslöshet, tycker jag, och vår lätthet att bli bedragna af floskler och blå dunst. Och hvad säger du då om alla dem, som göra efter Europa och Paris här hemma...? som tala om Reichemberg och Coquelin, likasom om de uppträdt i Helsingfors... som bära Boulevard des Italiens på tun-

gan och Bal Bullier, eller hvad den heter, i bakfickan, för att vid tillfälle taga den fram och imponera på dumheten . . . som kläda sig till fransmän men tänka som finnar, som kunna utantill franska matsedlar och snobbas med att känna vinpriserna . . . som slutligen komma släpande hem med en half ångbåtslast brusselmattor och wienermöbel, utom alla Pariser- vanor de lagt sig till . . . ?

— Jag säger ingenting annat än godt om dem. Det är folk med smak.

— Smak ja! Men huru sjelfständig? Bara efter- apning, bara lån, bara halfhet! Hade jag tid, skulle jag skrifva en modern Jean de France efter Holberg.

— Nå ja, — det kan vara efterapning. Sjelfva den lefvande moderna uppfattningen och de civilise- rade behofven har endast ett litet fåtal hos oss.

— Det är heller inte så nödigt att vi här i vår vrå utveckla oss till fullfjädrade europeer. Vi ha vår särskilda ställning för oss, och det är på den vi ska bygga . . .

— Asch! . . . På sådana grunder behöfde vi ju aldrig ta notis om det, som försiggår ute i verlden. Vi hade nog af oss sjelfva, som du just sade, satte oss med händerna i kors och somnade in ändå djupare, än vi redan sofva.

Vahlin hade nog af dispyt nu. Det blef ändå

intet resultat af ett meningsutbyte med Hård — om man ej höll med honom. Han begagnade sig därför af Hårds sista ord till en skämtsam ordvändning som afslutning:

— Ja, — på ett godt samvete kan man sofva lugnt, sade han småfnissande.

Men då flög Hård upp igen.

— Hvarför kommer du med ett så otroligt platt skämt midt i min argumentering? Begriper du då inte att jag har rätt? Och om du inte begriper det, får du förlåta att jag anser dig dum.

Nu kom Vahlin i sitt esse:

— Var så god, var så god! Genera dig inte!

Men Hård afbröt sig i detsamma. En tjenstjungfru kom in med kaffebrickan, och nästan samtidigt öppnade springpojken den yttre dörren och stälde ifrån sig en likörflaska.

Det kunde vara så godt att Hård afbröt sig, ty han märkte ett par skarpa veck kring Vahlins ögon, som icke bådade godt; — han hade nog gått för långt nyss. Vahlin var icke mera den godmodiga, slarfviga studenten, som lät kamraterna drifva med sig bäst de ville. Han hade nu ett renommé att taga vara på.

Det slog Hård som en blix, och han räckte sin vän försonande handen öfver kaffebrickan.

— Tag inte illa upp!

— Nej, för all del! Gå på du bara, — jag känner igen dig!

— Vi ska låta det vara nog nu. Du kommer ändå att medgifva att jag haft rätt, sade Hård och höjde på hufvudet, som om han sett öfver allt sammans. — Vi komma nog bättre öfverens, än du vill låta det synas, avslutade han och fälde några sockerbitar i sin kaffekopp.

II

— Nå, nu få vi det trifsammare, sade Vahlin och drog bort några tidningar under kaffebrickan, hælde i två likörer och klingade till Hård:

— Välkommen!

Hård tackade, smuttade på glaset och lade sig tillbaka i hvilstolen med händerna i kors och en ny cigarr som en skorsten rakt upp ur munnen.

Vahlin log litet spefullt, mönstrade sin moderna vän noga och inföll frågande:

— Du tänker trifvas här...?

Hård tog cigarren ur munnen, förändrade eljes icke sin ställning och svarade mumlande:

— Jag har egentligen inte kommit hit för att trifvas, utan för att arbeta. Jag måste förtjena pengar och meriter... mina resor har jag inte gjort gratis.

I ett ryck fortsatte han sedan att tala vidare om sina planer, om sitt arbete, om hvad han upp-

lefvat utomlands. Vahlin hörde på med blicken tankfull, men innerst glad öfver Hårds meddelsamhet, fastän han visste sen fordom, att ingenting gjorde Hård ett större nöje än att tala om sig sjelf.

Och han talade. Hans fina, nervösa drag lifvades, och hans berättartalang flödade öfver med satiriska sidohugg och glänsande ordbilder.

Vahlin och Hård hade haft icke så litet gemensamt under sina studentår. Gemensamma bekanta, gemensamma sympatier och gemensamma skulder. För resten hade de aldrig gjort klart för sig hvarför de höllo ihop. De trufdes. Tidigt, redan under Vahlins första år vid universitetet, hade de händelsevis blifvit bekanta, men först längre fram, under det andra året, hade Hård, som var ett år äldre student och hufvudstadsbo, tagit sig Vahlin an och druckit brorskål med honom. Och som Vahlin uppmärksammare än andra hörde på Hård och dessutom lade in en viss personlig älskvärdhet i sitt sätt att bemöta honom, begynte Hård fatta sympati för honom, och så spirade vänskapen upp emellan dem. Hård var den öfverordnade vännen, hufvudstadsbon, och Vahlin den subordinerade, beundrande från landet. En mycket vanlig företeelse ungt folk emellan.

Och de tvingade ömsesidigt sina känslor, tankar och erfarenheter på hvarandra, men det kunde na-

turligtvis ej fortgå så i oändlighet. Småningom begynte de i stället för förtroenden säga hvarandra qvickheter och erfarenheter i andra hand och reflekterade öfver dem.

Det var öfverhufvudtaget ett lika godt sätt att meddela sig som om de varit direkta. Isynnerhet då de derigenom bibehöllo en viss reserv, som var behaglig för fåfängen, och aldrig heller gáfvo sig helt i hvarandras våld. Men ingen kunde förstå Vahlins skämt bättre än Hård och tvärtom.

Först senare yppade sig goda grunder till att de ej längre talades vid öppet som förr. Hårds direkta och förtagsamma natur kunde aldrig förlika sig helt med Vahlins inåtvända, drömmande väsen, och den dref honom ofta till skarpa vänskapliga förebråelser öfver Vahlins likgiltighet för sin framtid och hans lätja. Det var nog så sant att Vahlin var en smula likgiltig för sin framtid, — han var så upptagen af detta nu, urskuldade han sig. Lifvet gaf honom fullt upp att tänka på, och han gick naturligtvis äfven och gömde på en blyg låga, hvilken förtärde all hans håg för ifriga studier. Hade han haft något praktiskt för sig, skulle det nog ha gått ändå. Men egentligen lat medgaf Vahlin aldrig att han var. Han hade så mycket att tänka på, som sagdt.

När Hård sedan tagit sin kandidatgrad, låg Vahlin fortfarande och skref estetik i tidningarna, kritiserade och producerade sjelf något litet prosaskisser och vers, hvilka han gaf ut i Finsk Tidskrift. Någon allvarsammare examen hade han ej gjort undan. Han stälde så otroligt stora fordringar på sig sjelf för en examen, att han aldrig vågade sig upp till professorerna. Hade han blott haft Hårds mod och företagsamhet, skulle han nog försökt slinka igenom, nu var det honom omöjligt. Han blef formligen sjuk vid hvarje tanke på att utsätta sig för en stukning.

Vid Hårds förebråelser bet Vahlin sig i läppen och kastade sedan fram motskäl på motskäl, försvarade sig ursinnigt med sin håg för skriftställer och sitt förakt för examensväsendet och studiehumbugen i allmänhet. Föraktet hade han lärt sig att bära i munnen af Hård, sjelf hyste han innerst i sitt hjerta en djup respekt för allt hvad examina hette, just emedan han var så rädd för dem och aldrig pröfvat på att behandla dem lättsinnigt eller öfvermodigt.

Och Vahlin slog ifrån sig Hårds förebråelser ganska bra, så att han räddade sitt anseende inför sig sjelf åtminstone. Men engång när Hård tog upp saken riktigt på fullaste allvar och behandlade den

från den praktiska sidan, kom Vahlin helt och hållet till korta.

Det var honom omöjligt att förklara hvarifrån han skulle taga pengar till ett fortsatt studentlif. Hans lilla fädernearf var längesedan slut, och alla hans närmaste vänner stodo i borgen för honom eller voro på annat vis inblandade i hans skulder. Hård var så i farten med att öfvertyga Vahlin, att han glömde det Vahlin sjelf kunde inse sin ställning. I glädjen öfver att ha slående skäl emot honom, piskade Hård honom med dem riktigt eftertryckligt, — allt af idel välvilja. Det råkade just Vahlins ömmaste punkt — samvetet. Hård var sjelf i borgen för honom. Han teg, men inom honom reste den sårade ambitionen på sig och revolterade honom. Han nämde två dagar derefter om för Hård, likasom i förbigående, att han fått en liten syssla vid en hufvudstadstidning och det var sant. Han hade ingen ro gifvit sig, innan han fått den.

Innan terminens slut hade han gjort undan sitt laudatur, sedan han våldsamt öfvervunnit rädslan och de inbillade svårigheterna. När engång början var gjord, gick det öfriga lättare.

Inför sig sjelf måste Vahlin medgifva att det var Hårds påstötar, och isynnerhet den sista och värsta, som åstadkommit hela hans examens-energi, men

inför Hård medgaf han det aldrig. Hård fick alltid i andra hand veta af att han tenterat; sjelf sade han aldrig ett ord derom för honom. Och när han gratulerades af Hård, såg han med en stel blick förbi honom och bad honom låta bli att tala om sådant skräp.

Det blef aldrig rätt väl mellan Vahlin och Hård efter den sista, stora påstöten. Men lika- som under ett tysthetslöfte höllo de inne med alla yttringar, hvilka hade kunnat störa skenet af deras goda förhållande, och de råkades fortfarande lika ofta som förut, skämtade som förr, endast att under orden numera alltid låg en udd.

Åtminstone kände Vahlin det så. Huru han än urskuldade Hård, huru lugnt han än försökte förklara hans uppträdande som motiveradt af den oegenlyttigaste vänskap, brände honom den sårade ambitionen alltid i djupet och göt galla i hans ord och uppfattning. Hans framgång med examina gjorde honom dubbelt stolt och dubbelt oförsonlig.

Så gick det ett år framåt, tills Vahlin tog sin kandidatexamen och fick en redaktörspost i landsorten, endast på en sommar till att börja med; men han fastnade der, och nu var det fjerde året han redigerade stadens svenska tidning.

Hård hade haft en annan slags universitetskar-

rier. Han var mångsidig nog att duga till hvad som helst, hade goda kunskaper och ett utmärkt anseende långt utom kamratkretsarna. Han hade i tiden skrivit lika god vers som Vahlin, och som estetiker kritiserade han långt mera rutineradt än denne. Men Hård syftade längre. Det hade aldrig fallit honom in att stanna på första eller andra trappsteget, han skulle ända fram, det var en gifven sak. Innerligt medveten om sin öfverlägsenhet, sträfvade han blott till en ställning, der den kunde göra sig gällande.

Hans sjelfmedvetna sätt skaffade honom lätt anseende och med anseendet kommo gynnarna. Efter sin filosofiska grad begynte han studera juridik; med juridisk kandidatbref låg framtiden honom vidast öppen i hemlandet.

Det förändrade förhållandet till Vahlin plågade honom ej länge. Dels var han ju sjelf ett oskyldigt offer för sin egen välvilja, dels måste han tillstå att Vahlin var en alldeles för obetydlig begåfning att göra sig vidare omak för, energilös och slapp och utan äregirighet. Fullkomligt utan initiativ var han. Och när Hård också haft sitt finger med i spelet för anskaffandet af redaktörsplatsen åt Vahlin, var det ej utan att han innanför västen i smyg helt sakta slog sig för sitt bröst och tackade Gud att

han ej var sådan som dessa andra syndare och publikaner.

Numera, efter att Vahlin ej sett Hård på långa år, återstod ej mycket af hans gamla agg. En smula reservation, det var allt. Och när Hård i dag kom till hofrättsstaden, omändrad efter långa år och resor, blef Vahlin verkligen glad öfver utsigten att tillbringa en vinter tillsammans med sin gamla vän. Ty intelligent och bildad var han, och vyer hade han mera än någon af Vahlins andra bekanta.

Vahlin hade också ett sundt samvete nu. Han hade t. o. m. betalat af på sina skulder och inne hade en ställning i samfundet, icke lysande men ganska säker likväl. Under hela sin tid här i staden hade han icke träffat på någon, som han närmat sig till förtroligt, och därför vaknade hela klungan af gamla minnen, glada, varma, bittra och känslofulla, när han tryckte Hårds hand vid deras plötsliga sammanträffande på gatan.

— Gamle Hård! mumlade han i tankarna halfhögt, der han satt och hörde honom berätta om sig sjelf och sina planer.

— Hvad säger du? afbröt sig Hård och såg upp.

— Jag säger bara: Gamle Hård! gentog Vahlin med ett smekande tonfall på hans namn. Reservationen hade helt försvunnit från Vahlin. Stämningen

tog honom med sig, och nästan rörd tömde han sitt likörglas, blinkade vänligt bort till Hård och tackade honom för att han gifvit sin första eftermiddag till spillo genom att följa med honom hem till redaktionsbyrån.

Hård var den, som visste att taga emot en vänlighet. Och fastän han varit skamsen att visa sig rörd i en tredjes närvaro, tryckte han nu riktigt varmt Vahlins hand och försäkrade att han gladdede sig öfver att se honom igen.

Det föll en stunds behagligt, halft känslösamt välbefinnande öfver de två. Ingen af dem var barnslig nog att försöka uttala det, som låg i luften, och därför höll det sig en stund längre der, medan de med veka stämmor och plötsliga, omotiverade tonfall talade om likgiltiga ting. Men i bådass ögon skimrade en glimt af den gamla vänskapen, som för tio år sedan spirat upp mellan dem under de första studentårens svärmiska behof efter tillgifvenhet och ömhet.

Hård var den första som med vanlig röst och säker blick sade ett förnuftigt ord igen.

— Du tror inte på den svenskspråkiga pressens framtid i Finland? sade han.

Vahlin vaknade också ur sin stämning och svarade nedslaget och tonlöst, som han ofta brukade:

— Det är inte bara på den svenskspråkiga pressens framtid jag tviflar, utan på den sjelfständiga och frisinnade tidningsmannaverksamheten i allmänhet. Inte endast i vårt land, der censuren och politiken qväfva den, utan i alla andra länder. Ty hvad äro väl tidningarna annat än den stora opinionens språkrör, och den stora opinionen är aldrig sjelfständig eller frisinnad. Den är egennyttig. Jag tog inte emot redaktörsposten här med några djerfva, ungdomliga drömmar om att komma något stort eller nytt åstad, tvärtom hade jag ganska måttliga förhoppningar. Och likväl har jag varit tvungen att yttermera slå ned dem dag för dag.

— Du är just ingen optimist, du.

— Nej gudskelof, inte så farligt. Men jag hade likväl en smula ungdomsidealism kvar: jag trodde att min tidning kunde bli en lifsuppgift för mig, — men också det får jag gifva tapt mer och mer. Vahlin slutade med en suck. Plötsligen begynte han vrida på sig, som om någonting plågat honom. Och han fortsatte i samma, nedslagna ton:

— Du säger att jag inte är optimist. Om du visste hur inbitet envis jag varit i mina förhoppningar, skulle du häpna. Jag har måst tukta dem alla dagar, och ändå ha de trädt upp igen och pockat på att uppfyllas. Men det är egentligen nu först,

när jag fått bekräftelsen på att de inte kunna gå i fullbordan, som jag blifvit nedslagen — och lugn. Nu vet jag att tidningen ingen lifsuppgift kan bli för mig. Inte spår af illusioner i den vägen längre!

— Och hvar skall du då finna din uppgift?

— Hhm! — min lifsåskådning, . . . familjen!

— Så! Du tänker på att gifta dig.

— Inte mera än för tio år sedan. Men det står nog alltid och hägrar för alla män under fyrtio år — eller huru?

— Javist, hustrun och familjen är det, som utveckla mannen längst.

— Men också utan sådana teorier hör man inom sig den gamla rösten att Adam inte skall vara allena.

— Kärlek, ja!

— Det är ett ord, som jag har strukit ut ur mitt lexikon för längesen.

— Hvarför det?

— För det låter antingen så barnsligt och känslösamt eller också braskande och storordigt som en grann skylt för tarfliga, små tankar. Just ett ord att använda i tidningsspalter! Sjelfva begreppet känner jag inte stort till, tror jag, fast jag nog varit förlofvad i min ungdom, men jag vill minnas att jag inte en enda gång då påstod att jag älskade. Jag skämdes

för det ordet, — det är så patetiskt. Och jag har aldrig hört dig eller någon annan af mina vänner begagna det i tal med en mansperson; — förnuftet drar sig för ett så starkt uttryck. Men med fruntimmer och i skrift ha vi alla begagnat det, gubevars! Jag skref senast i går om kärleken. Kanske är det just därför det ordet förlorat i betydelse för mig, ty jag använder fraser helst för andra, — mig sjelf kan jag inte bedraga med dem.

— Nå, — hvad vill du jag skall gifva kärleken för namn?

— Kalla den hvad du vill: tycka om, sjåpa sig, fånas, vara liderlig, — allt utom älska!

— Nå, har du då fånats med någon flicka i staden?

— Jag har ju sagt dig att jag intet familjeumgäinge har. Det skulle hin låta presentera sig i ett hus som vildfrämmande och likväl från första stunden bli uppfattad som blifvande måg der och underkastad kritik derefter, — det skulle hin!

— Huru vill du då komma in i familjekretsar?

— På ett hyggligt vis. Utan att en balafton nödgas att till först omfamna husets äldsta dotter i en vals och derefter de yngre. Jag tycker inte om några obligatoriska omfamningar. Och så kan jag inte tåla det fördömda giftermålsmäklandet och

hela mängden af intresserade, som gå omkring en och observera. De ha nog förlofvat bort mig tidigare både med den ena och den andra här i staden, men jag gaf alltsammans på båten, fast jag kanske haft lust att fortsätta. Det är familjeumgänget och kärleken i societeten! Och kallar du det kärlek? Fy fan, — sqvaller är det! Bara folks intresse för kärleken är det. Men se om någon vågar att älska, — ånej, det äro de alltför smalbenta till!

— Nå men, — hvar tror du du får fatt i en hygglig ung flicka utan att underkasta dig de obehagen?

— Jag får inte heller fatt i någon. Men det ger jag jemt och jäkeln i! Som pojke kunde det gå an att man svansade kring kjolarna, sig sjelf och andra till åtlöje, men nu som äldre, nej tack! Det är för de andra det — inte för mig.

Vahlin kastade sig raklång på soffan och knäpte med fingrarna i vädret... Ne-nej, ne-nej! mumlade han för sig sjelf.

Hård måste skratta i sin tur. Nu hade han Vahlin ute på det hala.

— Men jag vet att du umgåtts hos konsul Frimans för inte så länge sedan. Jag träffade konsuln på bantåget, och det blef fråga om dig. Han tyckte alls inte illa om dig och sade att du umgicks

i hans hus. Och han har ju döttrar — hvasa?

— Dem har jag förolämpat så djupt, att de aldrig kunna förlåta mig det.

— På hvilket vis då?

— Genom att gå med skänkröken från societetshuset på gatan och inte se bort, när jag mötte dem, utan helsa helt hyggligt.

— Tror du de lägga det så på sinnet?

— Det kan du vara öfvertygad om. För resten är skänkröken den hyggligaste flicka jag känner i staden. Snygg och glad och qvick dessutom.

— Hör du nu, — Hård såg ut att ha en plan, — jag har lofvat konsul Friman att göra mitt besök hos honom ute på hans villa. Följer du inte med?

— Nej.

— Tänk på saken. Vi skulle fara dit ut i morgon eftermiddag. Han är ju en utmärkt hygglig karl.

— Det är han nog. Jag tycker också bäst om honom af hela familjen. Men jag vill inte utsätta mig för fruntimrens miner efter vårt sista möte.

— Det var mig en orädd en! Att bli bortskrämd af några unga flickor! Tro mig, det ger dig dubbelt anseende i deras ögon, att du gick med henne från societetshuset.

— Märks nog att du inte känner familjen. Men för att öfvertyga dig om huru det går till här i staden skall jag följa med, — du får se sedan! Ska vi hålla vad att jag hela qvällen igenom måste smälta stickord och hänsyftningar för vårt möte?

Hård gick in på det. De höllo vad om en flaska vin, som de skulle dricka någonstädes redan i qväll, — i morgon skulle man se hvem som förlorat den. Hård kände en sådan stark lust att bota Vahlin för hans misstänksamhet och olust för hyggligt familjeumgänge. Hvad skulle det bli af honom som unkarl här i staden? Alkoholist naturligtvis! Derfor var det bäst att skaffa bort hans afvoghet mot sällskapslifvet, så att han kunde få en hygglig flicka, som det honom anstod.

Hård kunde ej hindra sig att för sig sjelf le åt sina bekymmer.

Det var alldeles på samma sätt han tog hand om Vahlin fordom under studenttiden. Men trots den lön han då fick, kunde han icke värja sig för sin lust att igen blanda sig in i Vahlins lif. Denne föreföll honom allt ännu så ytterst oföretagsam och okunnig om sitt eget väl, att någon nödvändigt måste stöta på honom, gamla karlen. Och det roade honom alltid att vara den öfverlägsna.

Det hade blifvit sent och skymningen föll som

ett tücke öfver virrvarret i redaktionsrummet. Inne i vrårna var det nästan alldeles mörkt, men framme vid fönstret kunde Hård ännu tydligt se Vahlins profil. Han låg lutad mot den ena armbågen och sade då och då ett ord. Samtalet höll på att tyna af, stämningen likaså.

En ensam gatlykta tändes borta i ett hörn af torget, nästa minut skramlade det strax bredvid Vahlins fönster, och med ens hoppade ett fladdrande sken tvärs öfver redaktionsbordet med papperen och Vahlin, kastade sig på golvet och klättrade igen uppför soffan på den motsatta väggen, der det stannade qvar på tapeten darrande och osäkert som en inbrottstjuf.

Det plötsliga lyktskenet verkade väckande på dem båda.

— Gasen tänds tidigt i qväll, sade Vahlin och reste sig upp.

Hård hade också rest sig i stolen, sträckte på sig och frågade gäslande:

— Hvert ska vi nu gå? Fins det några nöjen i qväll?

— Militärsmusik i promenaden, det är det enda, svarade Vahlin.

— Gå vi dit då?

— Nej, vänta! — Vahlin gräfdde bland tidnin-

garna efter dagens nummer af sitt blad, fann det och läste annonserna vid gasskenet utifrån. Så såg han på sin klocka.

— Inte ännu åtta! Nå då hinna vi mycket väl ut till „Förderfvet“, — der är kafé chantant. Jag har hört talas om att det fins flera vackra flickor der. Ångbåten går hvar halftimme. Är det inte ett godt förslag — hvad?

Hård stod ett ögonblick tveksam. Kafé chantant! — det var icke egentligen i hans genre.

— Nå kör! sade han plötsligt. Han ville icke bryta den goda vänskapliga stämningen genom att opponera sig. Kunde dessutom vara rätt lustigt att jämföra ett finskt småstadschantant med Praterför-lustelserna i Wien.

De drucko en flaska sodavatten för att skölja bort likörsmaken, och så gingo de. Ångbåten hade nyss afgått, då de kommo ned till kajen, men de togo en roddbåt och satte sig i. Staden hade vaknat till lif på qvällen, efter middagshettan. Soldater och tjenstjungfrur med dukar på hufvudet släntrade längs granitblocken på kajerna, och sysslolösa sjömän hvisslade. Blandade dofter af tjära och rутten fisk.

Efter roddbåten drog sig en ringlande fåra, som aftonhimlen färgade röd. Hård satt vid rodret men Vahlin såg tillbaka mot staden, som stod sil-

houett mot himlen i nordvest. Och när han betraktade den oafbrutet, vände sig Hård till slut också om och sade:

— Det är vackert.

III

„Förderfvet“ låg ute på en täck udde i stadens närmaste omgivning. Sundet strax under utvärdshusets veranda var mycket smalt och djupt, och största delen af ångbåtstrafiken drog der igenom.

Isynnerhet om qvällarna, när himlen var ljus norrut och den stora fjärden på andra sidan sundet blänkte som bucklad stålplåt, blef det lockande skumt i bersåerna och på den stora verandan med två gamla almar på ömse sidor om uppgången.

„Förderfvet“ hette stället för ungdomens skull. Namnet gick i början endast man och man emellan, men småningom trängde det ut det officiela namnet först ur det allmänna medvetandet och sedan från annonserna, tills man slutligen glömde att stället ursprungligen hetat Pyhäniemi eller Lehtosalmi. „Förderfvet“ hette det numera, och det var allt ett förderf.

Här hade unga studenter och förvuxna skol-

pojkar hållit ungdomskraftiga dryckesgillen, der det gått vildt till, men slutat med fredlig sömn på bord och soffor, gräsmattor och andra lämpliga platser. Hitut kunde stadens jeunesse dorée vintertid göra slädpartier, herrarna pelsbebrämade, rimfrostiga, manhaftiga och förståsigpåare i körkonsten, damerna rosenkindade, brydda af den långa samåkningen på tumanhand och upptagna af hvad andra skulle säga om att de åkt med den och den. Det var på dylika slädpartier stadens herrar sedan ålder brukade bekänna sina känslor — fria, som termen lyder — och få korgar eller ja. När handlande Liebemann t. ex. ville fria till fröken Gråberg, sände han ut en lista för antecknandet af deltagare i ett slädparti till „Förderfvet“. Det fans alltid de, som ännu ej bearbetat sina utvalda tillräckligt för att våga den afgörande frågan, och de tecknade sig samt och synnerligen, bjödo in sina väntande sköna och åkte ut i små slädar, par om par till „Förderfvet“, der det stod en bål med glödgadt vin och rykte dem välkomnande till mötes.

Dessemellan debaucherade stadens fina ungdomsherrar härute. Då gick det mera ogeneradt till. Champagnekorkarna smälde och bud på bud sändes till staden efter fina matvaror och delikatesser. Den fylliga, vackra värdshusvärdinnan bakom disken hade

sådana qvällar svårt att hålla sina beundrare på afstånd, ty hon kunde icke behandla rika kommerserådet Orrmans äldsta son så afsnäsande och kort som sina hvardagskunder. Likaså alla de andra. Bland dem fans det hofrättsherrar och konsulter, löjtnanter och folk med anseende och inflytande. När de slogo sig lös, var det bara att gifva efter.

Och den vackra fyrtioårsenkan skötte märkvärdigt väl kurtisen af fyra beundrare, på samma gång hon kontrollerade kyparna och höll ögat på sina två fula skänkröknar. Man sade hon valt dem så fula af en ganska förlåtlig fåfänga. Men senare på qvällen hade champagnen omtöcknat herrarnas blickar, så att de två fula togos upp i nåder och tvingades att dricka så mycket champagne de någon sin förmådde. Så de skrattade och drucko! Och den lediga kökspersonalen stod redo bak dörrar och fönster för att taga del i välfägnaden, när deras tur kom. Den kom alltid framåt kl. 3 på morgnarna.

Det var lifvet på „Förderfvet“, till dess de gamla, glada kunderna antingen gifte sig eller stadgade sig på annat vis.

Värdinnan gick omkring och beklagade sig öfver huru tråkiga och allvarsamma nutidens herrar voro. Det var annat i forna dar, när rika herr Orrman ännu var ung. Det var lif då! Och för den afty-

lande rörelsens skull införskref hon ett halft dussin kvinlig betjening, men det hjälpte icke mycket upp rörelsen.

Det var då den första kringresande truppen svenska och danska sångerskor annonserade sitt uppträdande på „Förderfvet“ Der blef lif igen. Men hvilket lif! Alls icke det forna, distingerade med champagne och ostron. „Förderfvets“ anseende sjönk mer och mer, och till och med slädpartierna vintertid togo ogerna utvärdshuset till mål. I stället för grosshandlare och konsuler höll deras kontorspersonal till här numera, och ett besök af någon ungtkarl till hofrättsherre väckte uppseende såväl bland publik som betjening. Och han upppassades med en ifver och uppmärksamhet, hvilken på samma gång smickrade honom och föreföll besvärlig.

„Förderfvets“ syrenhäckar speglade sig mörka i det djupa vattnet, när Hård och Vahlin lade till vid ångbåtsbryggan med roddbåten. Midtöfver sundet, der strandsnåren stucko ut i sjön längs en smal udde, dykade månen upp, stor som en kopparkastrull med mörka fläckar och rödaktigt sken. Uppifrån värdshuset hördes pianomusik och en gäll sopran, som oharmoniskt skar igenom Augustiqvällens lugn.

— Ska vi alls bry oss om att gå dit upp? frågade Hård?

— Hvarför ha vi kommit hit då? Naturligtvis ska vi skämta, fast det är synd om den härliga natten att sitta inne. Men vi måste ju få oss litet till lifs, vet jag. Dessutom kunna vi gerna ta ett bord ute på verandan och gå in endast under sångerna. Eller hvad tycker du?

Hård förklarade att det var honom likgiltigt. Det var blott ett ögonblicks stämning, som gjorde honom smått elegisk. Han hade icke sett en dylik natt på så länge, och sammanträffandet med Vahlin hade väckt hans gamla, slumrande, naturpoetiska sinne.

Vahlin var glad, upprymd glad och alls icke melankolisk; — eljes hade han aldrig proponerat kafé chantant. Det var ej heller hans genre. Han hade icke varit med sin fot på „Förderfvet“ under hela sommaren; han kunde nästan vämjäs vid ett dylikt ockrande på qvinliga former och feminina strupljud. Men i dag var det annat. Hård hade kommit och försatt honom i ett sådant helgdagslymne, att han icke känt maken på långa år. Nu skulle det festas!

De betalade entrén strax på bryggan, der ett biljettförsäljningsbord stod som ett vitesförbud mot inträde i „Förderfvets“ planteringar. Längs gången hängde kulörta lyktor i buskarna, men de voro icke

tända, antagligen i brist på publik. Ingen människa syntes till hvarken på den vida gårdsplanen eller uppe på verandan. De måtte alla vara inne i salen.

Vahlin skuffade upp glasdörren till salen med pojkaktigt sjelfsväld och dansade in i takt till musiken. Hård följde efter. Der var alldeles tomt så när som på de åtta exeqverande damerna på estraden och en ensam, fet herre vid ett bord. Tapören vid pianot gaskade upp sig, när det kom flera gäster, och tog om den sista nummern.

— Vi ska göra det här till enskildt rum i qväll, ropade Vahlin och vinkade på en kypare.

Den ensamma, feta herren vände sig om mot Vahlin och stönade fram:

— God afton, Vahlin! Ser man på, — stadens fria press på chantant! Tjenare!

— Hvar är publiken? frågade Vahlin och helsade på honom.

— Här! svarade den feta och slog sig med sjelfkänsla för sin mage; bröst hade han icke.

Hård höll sig på afstånd; han ville just icke indragas i sällskap med den feta. Vahlin och han hade ju kommit hit ut för att vara ostörda på tu-manhand och lefva om gamla minnen. Men när den feta länge höll beslag på Vahlin, satte sig Hård

vid ett bord långtifrån, der man dock kunde följa med de uppträdande.

Om en stund kom Vahlin och slog sig ned bredvid honom.

— Ska vi inte dra oss närmare? föreslog han — så att man kan se damerna.

De flyttade sig till ett bord tätt under estraden. Den feta satt ett stycke ifrån med en flaska vin och nio glas framför sig. Han höll fri förtäring för damerna och impressarion under pauserna.

Nu först fick Vahlin tid att mönstra de uppträdande. De suto der alla åtta i rad, dekolleterade, med sminkade armar, halsar och kinder. Den ena i röd tyll, den andra i blått siden, den tredje i grönt o. s. v. Kjolarna korta, slutande vid knät, och triksåerna spända öfver vadorna. Nätta skor med rosetter och band. Och alla affekterade de att vara upptagna af hvarandra. Men hvarje ögonkast gled förbi grannen, som de talade med, ut till den tre man starka publiken. Det var smäktande ögonkast, kalla, likgiltiga, leende, melankoliska. Ett hade alla dessa ögon gemensamt: ett ansträngdt, mannekinaktigt uttryck, motsvarande deras marionettgester, när de sjöngo. Hård satt också och mönstrade dem genom sin pince-nez.

På engång vände sig de båda vännerna om

och begynte samma anmärkning i munnen på hvarandra:

— Ser du den fjerde från höger ... ?

— Gif akt på den fjerde från höger ... !

— Jaså, det var just henne jag menade ...

— Nåå! — du fäste dig också vid henne ... ?

— Javisst, — hon är bra.

— Hon är mera än det, sade Vahlin och flyttade sig närmare.

Den fjerde från höger var en storväxt, blond flicka i blått, med ett ansigte, litet och rundt och mjukt. Men det spelade ett lefvande, lustigt uttryck öfver de ganska vanliga dragen, hvilket var på engång klokt och tilldragande. Hon hade ingenting af den chablonmessiga chantantsångerskan, såg herrarna gladt och uppsluppet in i ögonen med en stor portion barnslighet i sin uppsyn, som omöjligt kunde vara instuderad.

Vahlin fixerade henne så länge, tills hon skratade. Nej, det var ett tillgjordt löje! Han vände sig smått bedragen från henne mot sin vän. Hvarför skulle hon nu bjuda till att le; — hon var ju så naturlig för öfrigt!

— Det är en lustig en, sade Hård, som också följt med henne.

— Vi måste väl bjuda henne på något, föreslog Vahlin.

— Låt henne sjunga först. Vi ska se huru hon tar sig ut då.

Liksom för att göra Hård till viljes, anslog tapören några ackord, och primadonnan bland damerna, hon mest till höger, annonserade med ett rutineradt tonfall:

— Solo af fröken Ramst.

— Bravo! klappade den feta, när just den fjerde från höger steg upp och neg skämtsamt, innan hon trädde fram till rampen.

Fröken Ramst fick ett helt putslustigt uttryck när hon skulle sjunga. Preludierna på pianot gingo öfver i moll, och så sjöng hon:

Det var en Lördagsaften

Jeg sad og vented dig —

Rösten var ingenting att tala om, oskolad och gäll, men hon sjöng så enkelt och okonstladt, så utan dramatiska ansatser, att Vahlin satt och småskämde för sig sjelf öfver att han blef tilltalad af det. Han tyckte det var synd att sjunga den lilla, fina folkvisan här i denna omgifning. Det hade passat en bondflicka i skogen, icke en marionett i siden och trikåer, med smink på kinder och barm.

Men fröken Ramst sjöng vidare sin nummer och glömde bort att kokettera för den feta, som satt vid sitt portvin och snappade efter hennes blickar.

I början gaf Vahlin akt på henne, när hon sjöng, men när han så oförklarligt begynte skämmas öfver hela uppträdet, såg han ned och jemkade med foten en cigarettstump på golvet af och an. Hans lättsinniga humör var som bortflugit, han visste ej hvarför, och inom honom blef det varmt, som om en inre källa flödat öfver. Och det kom öfver honom ett medlidande med alltsammans, med den fina folkpoesin, som malplacerades i värdshussalen, med folket, som kunde sjunga så innerligt ur hjertats grund, med dem sjelfva, som sutto här och småflinade åt hela tragedin, och — med sångerskan, som sjöng.

Hon slutade i detsamma, och den feta dunkade med sin käpp bifall i bordet, men Hård applåderade i händerna och ropade dacapo. Vahlin satt tyst och lät spektaklet ha sin gång.

Fröken Ramst sjöng en glad visa derefter, men den anslog icke Vahlin det minsta. När hon expedierat den, klappade han i händerna med de öfriga, så att fröken Ramst måste fram och niga och tacka.

Huru hade han, gamla karlen, kommit på så oförlåtligt löjliga tankar nyss? Det måste berott på vinet. Han gapskrattade, tog sitt glas och gick fram till den fetas bord, der flickorna började samlas under pausen. Han presenterades för fröken Ramst

och bad henne om att dricka ett glas också vid Hårds och hans bord. Tack! Det ville hon gerna, och kanske hon fick taga någon af sina vänninnor med?

Om en stund sutto de der. Hård var helt uppiggad och föreslog supé ute på verandan, när de sjungit programmet slut. De öfriga flickorna kunde komma, men fröken Ramst hade redan lofvat supera med den feta. Det var naturligtvis ledsamt, men det kunde ej hjälpas.

Då steg Vahlin upp, gick helt allvarsam fram till den feta och föreslog att de skulle supera tillsammans, efter de nu engång träffats. Den feta gjorde svårigheter, men Vahlin låtsade icke höra dem, utan kom nästa ögonblick tagande med Hård och presenterade:

— Juriskandidat Hård, — trävaruhandlaren och posessionaten Ullman!

Ett stycke ifrån stod fröken Ramst och skratade så hon kunde förgås, — hon hade uppfattat hela Vahlins manöver för att få supera med henne.

— Tack, sade hon, — det blir mycket treffligare så här.

Vahlin försökte låta bli att vara smickrad, men lyckades icke. Han såg så nöjd ut, att fröken Ramst skrattade, när hon såg på honom, och Vahlin måste

svara henne med ett löje för hvarje gång, — han kunde icke låta bli.

Trävaruhandlaren såg icke riktigt glad ut. Hård pratade med de andra fruntimren, men lemnade icke fröken Ramst ur sigte.

— Hör, Hilma, ropade trävaruhandlanden plötsligt, — vill du gå efter en cigarr från min öfverrockficka? Den hänger derborta vid dörren.

Det lät väl befallande och myndigt. Hilma Ramst rodnade ett ögonblick öfver hans ton, men det nästa var hennes vrede öfver.

— Ne-nej, det får du sjelf göra! gaf hon till svar och försvann ut på verandan med Vahlin. Hård följde efter dem långsamt. Han träffade dem lutade öfver barrieren, Vahlin i färd med att göra sig bekant med henne. Han skämtade öfver trävaruhandlaren.

— Ni skall inte göra er rolig öfver Ullman, han är en bättre karl än ni tror. Känner ni honom? försvarade Hilma Ramst den feta.

— Jag har träffat honom ett par gånger och druckit brorskål med honom vid något tillfälle, men känner honom gör jag inte.

— Det skulle ni göra, — en riktigt snäll karl skall jag säga er.

Hilma Ramst talade Stockholmsdialekt.

— Är ni från Stockholm? blandade Hård sig i samtalet.

— Nej, från Linköping, men jag har varit tre år i Stockholm.

— På chantant?

— Nej, svarade hon kort.

— Vågar man alls fråga, föll Vahlin in, huru länge ni rest omkring och sjungit?

— Det blir ett år, svarade hon.

— I Sverige eller Finland?

— I båda. Och i Ryssland.

— Åh, åh, så berest!

Hilma Ramst svarade ingenting på det utropet, ryste till för nattkylan och begaf sig in tillbaka. Tapören skrälde fram en marsch från pianot. Sista afdelningen skulle begynna.

— Hon är riktigt söt för att vara chantantflicka, anmärkte Hård.

— Och hvarför kan inte en sådan flicka vara söt? invände Vahlin.

— Nå, vet du, nog är det mera sällsynt —

— Saken är att man aldrig tar reda på dem.

— Gamla idealist! Har du inte kommit ur de tagen ännu?

— Jag har aldrig idealiserat någon, påstod Vah-

lin så bestämdt, att Hård icke brydde sig om att motsäga honom.

Inne i salen satt trävaruhandlaren Ullman helt ensam med vinflaskan och sina nio glas. Fruntimren voro redan uppe på estraden. Han blickade däst och slött framför sig, — portvinet började gå honom åt hufvudet.

Han hade af läkarna längesen blifvit förbjuden alkohol under hvilken form som helst. Eljes kunde han vänta ett slaganfall, som ögonblickligen skulle göra slut på alla vidare fröjder för honom i detta lifvet. Det var deröfver han satt och grubblade, medan tapören dundrade på sista satsen i Fatinitzamarschen.

Hvarför skulle han sluta upp att lefva godt? Kantänka, läkaren hade ju redan för många år sedan hotat honom med ett dödande slaganfall, men endast ett lindrigt litet ett hade han haft. Och han hade råd att lefva godt. Han hade genom ett enda lyckligt skogsköp blifvit egare af etthundratusen, som genom vidare spekulationer ökats till närmare en quart million. För resten hade han nu lemnat alla affärer och lefde i ro på sin egendom några mil från staden. Men han var mera inne i staden än hemma.

Hela tiden sångartruppen uppträdde på „För-

derfvet“, hade han varit en stadig gäst der. Saknades han en qväll, var han der säkert de fyra följande. Satt vid sitt bestämda bord med sin flaska portvin framför sig och ett glas för alla flickorna, tapören icke förglömd. Flaskan byttes om tre eller fyra gånger om qvällen, beroende på flickornas humör att dricka och tapörens snålhet. Han drack minst en och en half flaska för sin del under aftnens lopp. Herr Ullman drack en, flickorna delade resten.

Herr Ullman var endast kring trettiofem år gammal, men såg ut som han lika gerna kunnat vara femtio. Han var snäll mot flickorna och mycket kamratlik. Det var det som anslog dem. Men särskildt vänlig var han mot Hilma Ramst, och hennes afundsmän hade mycket att göra med det förhållandet. Hon å sin sida klappade om honom, koketterade för honom och kallade honom sin kvartmillion. Allt detta renderade henne ett galant armband och en splitterny hösttoilett. Det hade han icke skänkt henne för intet, sade man.

I qväll drack han sin flaska portvin litet oroligare än vanligt. Hilma Ramst hade ej varit sig lik, och när han nyss blifvit litet stött öfver henne och försökt med maktspråk förmå henne att ge honom hans cigarrer ur öfverrockfickan, fick han ett näs-

vist svar, och hon gick ut på verandan med den ohängda redaktören. Men en snäll flicka var hon ändå i det hela taget, fast hon hade sina nycker, hon, som alla andra.

Längre orkade herr Ullman icke reflektera öfver Hilma Ramst, utan förde sitt glas till munnen och nickade öfver det till henne, der hon satt uppe på estraden. Han fick ett så soligt löje till svar, att han fullkomligt lugnade sig.

Litet derefter kommo Vahlin och Hård till hans bord af artighet för att sällskapa litet innan supén. Hård fogade sig motvilligt i att fraternisera med Ullman. Hade det ej gällt damerna, skulle han aldrig gjort det. Dock, — när Vahlin var vid godt lynne, visste Hård att han icke behöfde anstränga sig med underhållningen. Vahlin dirigerade nog det hela; det var tillräckligt att Hård skrattade.

Men också skrattet ville tryta honom, innan sångprogrammet för aftonen var slut. Han tyckte den var ytterst intetsägande och ihålig hela deras lustighet, trots att Vahlin gjorde sitt bästa och roade sig utmärkt åt sina egna qvickheter. Herr Ullman satt med ett godmodigt, småfånigt löje öfver sitt flodhästansigte och sade då och då en kapital dumhet, som verkade på Vahlin så, att han vred sig af skratt.

Det måtte vara deras humor, tänkte Hård, som

aldrig riktigt förstått sig på den varan, — han var för mycket fransman dertill. Men otroligt idiotisk var den. Att förderfva en härlig qväll utan en förnuftig tanke, med dåligt portvin och ännu sämre skämt, — det var inte längre dumt, det var rena galenskapen! Dock, han satt kvar, — för Vahlins skull, ville han öfvertyga sig sjelf.

Ändtligen dukades supén i månskenet på verandan. Alla flickorna voro inbjudna, och Hård fann det ändå dummare än allt det föregående. En per man hade varit nog. Flickorna samlades kring sexan efter att ha klädt om sig, och Hilma Ramst uppträdde i sin nya höstklädning, hvilket inbragte henne en gillande nick från herr Ullman.

Naturligtvis togo herr Ullman och Vahlin både helan och halfvan; — Hård lät hvarken öfvertala eller truga sig, han hade druckit tillräckligt för i qväll, sade han. Vahlins skämt blef allt oredigare, allt mera svårförstådt, men sjelf skrattade han outtröttligt, och då gjorde flickorna detsamma. För öfrigt roade han Hilma Ramst, som fått sin plats mellan honom och herr Ullman riktigt präktigt; hon var upp i tagen, log och skålade och koketterade med honom. Ju mera hon koketterade, desto envisare blef han i att underhålla henne och märkte alldeles icke att hon storskrattande underhöll ett tyd-

ligt ögonspråk med Hård öfver bordet. Herr Ullman sade icke mycket, åt desto mera och bestälde vin allra mest.

Kaffet serverades vid ett annat bord, och flickorna hjälpte herr Ullman att flytta sig. Han satte sig pustande och knäpte upp två knappar i västen för att få luft. Nu hade Hård och Hilma Ramst fått plats bredvid hvarandra. I början låtsade de icke stort märka omändringen, men ju mera likör de andra drucko och ju högljuddare deras tal blef, desto oftare sökte deras blickar hvarandra, och slutet blef en stum handtryckning under bordet.

Hård hade genom sitt gentila väsen genast intagit Hilma Ramst, men under sitt misshumör öfver det dumma i hela tillställningen såg han så ointresserad ut, att hon ej vågade angripa honom. Hon släpte honom dock lika litet ur sigte som han henne. Och under hela tiden hon koketterade med Vahlin, hade hon en baktanke att derigenom locka Hård ur hans likgiltighet. Ju svårare det föll sig, desto mera steg han i hennes anseende. Det var en riktigt nobel karl det, såsom hans utseende och sätt sade, och det var en, som hade lefvat och kände till verlden. Sådant imponerade på Hilma Ramst.

Det var därför hon helt segerstolt gaf akt på Hårds vikande köld. En mycket fin karl var han,

eljes skulle han aldrig så lugnt ha väntat, tills hon själf-mant gick honom till mötes, utan genast gjort lika mycken affär af henne som hennes två andra beundrare, och det var hon led vid. Men han skulle nog göra det ännu!

Hård gjorde verkligen ingenting för att behaga Hilma Ramst; — han väntade.

Hennes lilla, mjuka ansigte intresserade honom nog, men långt ifrån så mycket, att han för hennes skull velat täfla med de två andra beundrarna; — det föreföll honom dumt att slåss om henne.

Men han var långtifrån likgiltig. Han såg huru hans båda rivaler blefvo mer och mer omtöcknade, — och han tyckte det icke var mer än rätt åt dem, ifall han slog dem ur brädet. Och när Hilma Ramst och han fått platserna bredvid hvarandra, gick det lös. Huru trefflig Vahlin än hade gjort sig och huru gladt han än skämtat, ansåg Hilma Ramst honom på sin höjd för en god bordskamrat och en präktig människa. När han engång var djerf nog att smyga sin arm om hennes lif, gjorde hon sig sakta lös, lade med en bestämd rörelse hans hand tillbaka på hans eget knä och sade skrattande:

— Det der ska vi låta bli.

Vahlin lät sig nöja, gjorde intet försök längre, och tog sin skada igen på likörerna. Om de ej er-

satte kärleken precis, kommo de honom dock att glömma den. Så hade han också en god meningsbroder i herr Ullman, och de två höllo hvarandra varma. En gång gingo de arm i arm en liten tur i trädgården för att hemta sig, men då de kommo tillbaka voro både Hård och Hilma Ramst försvunna. De öfriga flickorna med dem.

Kyparen, som tillfrågades, sade att den främmande herren hade betalat tredjedelen af räkningen och gått. Då for en idé plötsligen Vahlin genom hjernan. Han blef alldeles stum för ett ögonblick, det nästa hade han lust att fråga ut kyparen om Hård gått bort ensam eller i sällskap. Men han hölls tillbaka af en känsla att ha blifvit snöpligt behandlad, och det ville han ej visa kyparen. Han teg, men bloden jagade våldsamt genom ådrorna. Hvarför? — han var ju icke bedragen på något vis. Hård hade gått hem, — hvad var det att undra öfver? Han var naturligtvis trött; hade rest hela den senaste natten och ville hem i säng, — men nog kunde han ändå sagt godnatt!

— Flickorna då, — hvar äro de?

— De gingo också sin väg . . .

I detsamma hördes en hyrkusk rulla bort på afstånd. Vahlin rusade hufvudstupa utför trappan, vidare längs en sandgång, uppför en liten kulle.

En oklar misstanke jagade honom. Från kullen såg han på afstånd i den gryende morgondagern jemt så mycket som ett dammoln och inuti det en droska. I droskan tyckte han sig se två personer... så försvann den på andra sidan om backen åt staden till.

Han undvek att göra det klart för sig hvarför blodet brände honom så våldsamt och pressade sig så starkt samman kring hans hjerta, att han måste sätta sig på en sten och samla sig. Hvad hade då händt? Kantänka, — Hård hade åkt hem, hvad betydde det? Men den andra personen som han tyckt sig se i droskan...!

Han kom fullkomligt lugn och nästan nykter tillbaka till „Förderfvet“. På verandan sof Ullman framför likörflaskorna, men vaknade vid hans ankomst och snörflade fram:

— Det var min droska, som jag bestält per telefon... det var min droska...

— Ja, du har svårt att spatsera in till staden, du, sade Vahlin. — Jag skall se till att du får bli här öfver natten.

När det var ombesörjdt, gick Vahlin ensam hemåt staden i morgonljusningen med sjudande pulsar och en hämndfull känsla, som hade han fått ett slag i ansigtet. Om Hård varit här, hade han kunnat slå honom tillbaka.

IV

Framemot klockan elfva följande förmiddag kom Hård för att se huru Vahlin befann sig och aftala tiden för besöket hos konsul Frimans. Vahlin låg ännu till sängs, — han hade tillbragt en morgon med dålig sömn och oroliga drömmar — och nyss vaknat med en känsla af att vara alldeles sönderbråkad i hela kroppen. Han blef nästan förvånad öfver att han kunde röra sig; det hade icke öfverraskat honom, om han varit lam. En förfärligt tynande trötthet höll honom qvar i bädden, tills Hård knackade på dörren till hans sofrum.

— Hvem der? Stig in!

— Är du inte ännu uppe?

Hård såg frisk och kry ut, kom fram till sängen och begynte skämta öfver Vahlins lätja. Vahlin hade ännu qvar från i går agget mot Hård och undvek att se på honom. Men då han en gång i smyg under påklädningen kastade en blick på sin vän, slog ho-

nom dennes helsa och strålande utseende som en ny förolämpning. Han låtsade alls icke ha fäst sig vid Hårds plötsliga afresa i går och gjorde honom inga frågor. Hård å sin sida upplyste honom icke heller om någonting. Satte sig bara i soffan helt tillfreds och bad Vahlin skynda sig, så skulle de spisa frukost tillsammans någonstädes ute i staden. Eller skulle de vänta framåt klockan ett och spisa ett slags frukostmiddag, för att strax derpå fara ut till konsul Frimans, hvilketdera Vahlin ville.

Det var detsamma för Vahlin, hans dag var i alla fall till spillo gifven. Han var så trött, att han släpade benen efter sig, när han gick ut i redaktionsrummet och bröt upp morgonposten. Hvad var det då han druckit igår, efter det kunnat förstöra honom i så hög grad? Han visste alltför väl, att det icke blott var likörerna, som åstadkommit detta, utan också den sista sinnesrörelsen; — en sinnesrörelse verkade alltid så illa på honom. Han kom ihåg alltsammans och kunde icke slå bort det. Först var det Hilma Ramsts sång och hennes lilla, mjuka ansigte med det spelande uttrycket, sedan taget om hennes lif, som hon afstyrt, och till slut droskan, som försvann i ett dammoln med två personer uti, såsom han tyckt sig uppsnappa. Han hade gifvit mycket för att få visshet om den der bagatellen, fastän den ej

det minsta rörde honom. — Han kunde omöjligt fråga Hård om det. Det var något, som snörde ihop strupen på honom hvar gång han kände lust att taga saken till tals.

Hård såg ut som om han alldeles glömt gårdagens händelser. Han syftade icke med ett ord på dem, och denna hans reservation plågade Vahlin förfärligt; — den ökade hans misstankar. Misstankar! Alldeles tydligt och klart var det ju, — hvarför kallade han det misstankar? Men nästa minut hade han reducerat allt det tydliga och klara till idel ogrundade misstankar igen. Hård skulle alldeles säkert talat om för honom sina äfventyr, om han haft några. Han hade ju aldrig förr kunnat hålla sina eröfringar för sig sjelf.

Intet under om Vahlin blef ett fåordigt sällskap vid frukostbordet, när tankarna oafbrutet hvirflade om samma cirkelgång i hans hjerna. Han har kopparlagare, tänkte Hård och lemnade honom i ro med sitt tunga lynne. Men nog skulle man vara en äkta inföding för att först göra galenskaper en hel qväll och sedan dagen efter gå omkring som ett lefvande lik, slö och dum, dåsig och otillfreds.

Det fans icke alltför många hyrkuskar i staden, och händelsen fogade att Vahlin och Hård gjorde upp sin färd till konsul Frimans villa med en kusk, som

stod på torget. Kusken mönstrade Hård med en skämtsam blick likt en gammal bekant. De prutade litet med honom, men då småskrattade han och sade att han nog skulle komma öfverens med herrarna, han hade ju i natt kört den ena af dem hem från „Förderfvat“.

Hård blef likasom litet brydd, men det for en rodnad upp i Vahlins stela ansigte, som i dag var mera beherskadt än någonsin.

— Ja, ja, — kör bara! kommenderade Hård.

Vahlin satt och tänkte igenom en plan huru han skulle kunna utfråga kusken, utan att Hård fick en aning derom. Kusken kunde gifva honom visshet bättre än någon annan. Han tyckte nog han förnedrade sig sjelf genom att spionera på sin vän, men hoppet att få veta allt kastade hans skrupler öfverända. Så snart han fick ett tillfälle, ville han examinera hyrkusken.

Vägen gick undan i sluttande små backar, sedan de lemnat förstäderna bakom sig. Sommarvinden arbetade sig doftmättad och varm genom barrskogen, och när den strök öfver vägen, hvirflade den upp dammet, och gaf med sin torra lukt af skogsbacke och vissnad barr de två åkande en förnimmelse af eftermiddagshvila på rygg under knotiga tallar, med lingonris och tjärblomster rundt

omkring. Nere i dälderna fick vinden en bidoft af fuktig mossa och ormbunke. Men när vägen drog sitt dammiga band nära sjöstranden, kallade vassen och abborgräset fram hos dem en fantasi om tåligt metande i solbaddet, medan småböljorna plaskade söfvande mot ekstockens platta bog. Vahlin fick den senare fantasien så märkvärdigt tydlig för sig, att han verkligen slumrade in ett ögonblick vid böljeplasket, ty han hade aldrig ännu kunnat hålla ut att meta en halftimme, utan att taga sig en lur under tiden.

Droskans gungning, hästens hofslag och vindens sus smälte alla tillsamman för honom i en behaglig vågrörelse och sakta vattensqvalp. Vahlin njöt i djupa drag. Hans nervspänning från i går löstes upp i ett oändligt välbefinnande, och han tyckte ett bekant rundt och mjukt ansigte log vänligt mot honom någonstädes bland strandbuskarna.

Hård såg förvånad på sin vän. Han hade verkligen somnat; framåtlutad, med händerna om sin käppkrycka och hufvudet stödt mot dem. Der balanserade han alldeles ofrivilligt i sömnen droskans slingrande. Han måste allt ha varit bra trött, för att somna så der midt på landsvägen i en så obeqväm ställning.

Men Vahlin tyckte i drömmen att det nappade

på hans spö, som han stuckit under sig, innan han somnade. Och det måtte ha varit en stor fisk, ty det ryckte plötsligt i hela hans kropp, så att han miste balansen och vaknade. Hästen hade från sitt jemna lunk gått öfver i skridt i en mötande uppførsbacke.

Den lilla, knapt tio minuter långa luren hade gjort honom särdeles godt. Han såg sig omkring som en annan människa och sade halfskrattande och gemytligt till Hård:

— Jag tror jag sof en stund.

— Det gjorde du visst.

Det var något likgiltigt i Hårds tonfall, som verkade störande på Vahlins nyvakna, bättre lynne, och hans gamla tankar kommo igen.

När de stannade utanför konsul Frimans villas port, hade de en björkallé qvar att passera för, att komma fram till sjelfva byggnaden.

— Vi ska lemna droskan här och gå resten af vägen, föreslog Vahlin brådiskande. — Det är mycket stiligare än att åka upp, och så kunna vi inbilla dem att vi spatserat. Gå du förut, jag betalar hyr-kusken.

Hård tänkte ej på att göra invändningar, tog sitt ljusa sommarparaply och gick uppåt allén. Men när Vahlin skulle fråga ut kusken om sin vän, greps han plötsligt af en skamsen känsla. — Spion!

Hvad angick väl honom alltsammans? Och han räckte hyrkusken betalningen, for med näsduken öfver sitt ansigte för att torka bort dammet och gick utan en fråga efter Hård uppåt allén. Han såg med flit icke engång efter hyrkuskens nummer, för att ej senare bli frestad att börja sitt spioneri igen.

Konsul Frimans lefde ett förmöget sommarlif på sin vackra villa. Der stodo majolikavaser med slingerväxter på ömse sidor om trappan till verandan, och från den utskurna gafveln midt öfver uppgången hängde ned en jättestor ampel med en luftig sky venushår, som föll långt ner och vaggade af och an i vinden. Utanför hvarje fönster i hufvudfasaden en liten blomsterbalkong, full af krukor och blommande orangeriväxter, hvilka kunde trotsa Augustiqvällarnas begynnande kyla.

Innanför verandan salen, utan ett enda fönster, men som tog sin dager genom de stora glasfönstren i verandan. Derinne var svalt, dagern dämpades och lade sig mjukt öfver färger och konturer, och familjerefnaden stod på lur bakom soffhörn och portierer, för att plötsligen springa fram ur dunklet och öfverraska de upphettade gästerna med ett svalt välbefinnande, makligt, förfinadt och luxuriöst.

Vahlin trufdes aldrig i denna slags hentrefnad. Den var för tillgjord, för beqväm i hans tycke. All-

ting påminde honom om en rikedom, som han aldrig kunde nå, och den tryckte ned honom i stället för att göra det angenämt. Sjelfva lifvet der blef honom likt en sväfvande dröm, vekligt och utan känsla af att han hvilade på ett verkligt underlag.

Ungkarlsbesök hos konsul Frimans hörde till ordningen för dagen. Det fans två döttrar, båda oförlofvade och unga, med ett stort arf i perspektiv. Konsuln sjelf var den hyggligaste värd man kunde träffa. Endast frun tyckte man icke om. Hon var känd för sin kritiska skärpa, af hvilken en hel del gått i arf på den äldre dottern, sade man. Det hindrade icke att man gjorde dem sin kur, om också en smula respektfullt och stelt.

Det väckte en liten välspelad förvåning, när Vahlin, som ej varit hos konsulns på ett halft år, igen tog huset upp i nåder och kom på besök med sin vän Hård.

— Nå, jag trodde herr Vahlin var död och begrafven, sade konsulinnan.

— Då läser konsulinnan inte vår svenska tidning, der skulle ni dagligen se mitt namn som redaktör . . .

— Javisst, det är sant! Er qvickhet bör man ju alltid känna igen der, äfven om man inte läser ert namn.

Vahlin bockade och tackade.

— Se så mamma, sade äldsta dottern, fröken Fanny, — skräm inte bort herr Vahlin genast, när vi äntligen fått honom tillbaka. Han har väl haft annat trefligare damumgänge, som hållit honom borta från oss . . .

Vahlin såg på Hård med en menande blick. Hård bet ihjäl ett löje innanför mustascherna; — den första piken!

Endast fröken Karin satt tyst. Hon hade icke ett enda skämtsamt ord att säga Vahlin, men betraktade honom i stället en stund med en så forskande, lång blick, att han blef helt rädd för att de andra skulle märka den. Återigen hans falska blygsel från fordom! Han visste att fröken Friman aldrig skulle sett på honom mera, om hon kunnat ana att han plågades af det.

Hård gjorde sig hemmastadd i familjen; talade juridik och handel med konsuln, skön konst med konsulinnan, geografi och resor med äldsta dottern, hvilken också sett hela hopen, och skämtade med den yngre. Hon var ännu för ung att byta ett allvarsamt ord med, men han fäste sig genast vid henne för hennes öppna blicks skull och hennes frimodiga väsen. Det tilltalade honom genom sin naturlighet; hon var hvarken forcerad eller blyg, som helt

unga flickor gerna äro det. Han intog alla med sin belevfvenhet och imponerade nästan smått. Hans sätt var så sorglöst och ledigt, hans tal så lättflytande och hans mimik så liflig, att konsulinnan genast insåg hvilken acquisition för deras sällskapslif Hård var.

Hon lemnade honom ej heller ensam många stunder under hela eftermiddagen, och de voro båda ytterst tillfreds med hvarandra. På vandringen till utsigtsberget senare på eftermiddagen ledde Hård konsulinnan, medan konsuln och fröken Fanny gingo bredvid och togo del i samtalet. Vahlin och fröken Karin följde ett stycke efter dem, — hon hade lagt beslag på honom.

Fröken Karins forna adertonårs naivitet var försvunnen. Hon gick tyst och likasom fordrade att Vahlin skulle underhålla henne. Det gjorde han också med en mängd likgiltiga saker, sådana som aldrig förut förekommit i deras samtal. Hon hade otåligt uttryck i sitt ansigte och hörde otålig på, medan hon slog af och an i luften med en afbruten björkqvist. Men hon väntade förgäfves att han skulle begynna tala om sig sjelf och jämföra sig med henne, såsom han alltid brukat förut, hvilket gjort dem ett sådant nöje. Det var också endast på detta själarnas ömsesidiga område hon var hemma och hade sina egna meningar.

Just under dylika samtal hade hon fordom kunnat lägga hela sitt adertonårs flickhjerter i handen på honom och bedja honom vända och betrakta det, allt medan hon sade: sådant är det. Och hon hade aldrig haft en känsla af skygghet eller skam öfver denna förtrolighet.

Att Vahlin var tio år äldre än hon sjelf kunde hon aldrig begripa. Han var så barnsligt uppriktig och förtroendefull som hon sjelf, och det tyckte hon otroligt mycket om. Men respekt hade hon ej en känsla af tillsammans med honom.

Han hade också tagit emot hennes förtroenden med en finkänslighet och ett godt förstånd, som hon aldrig träffat på hos sina flickbekanta, om hon någongång anlitade dem för att dela hennes själsrörelser. Det gjorde hon sällan, sedan hon fått Vahlin att meddela sig med. Det var allt ett strå hvassare att ha en man — tänk! en erfaren man — till sin förtrogna, och hennes bekännelser för honom fingo en mycket större betydelse och djupare mening, för att icke tala om den hemliga retelsen af ett dylikt förhållande.

Dock hade hon aldrig trott att hon älskade Vahlin, — det var bara vänskap. Hon var en originell flicka, så sade alla, och hon valde originellt sina vänner. Engång hade hon begynt meddela sy-

stern hemligheten af sin vänskap till Vahlin, men då hade denna gjort så stora ögon, att hon slog bort resten af bekännelsen i skämt. Vahlins och hennes vänskap var också af det slaget, att ingen annan kunde förstå den. Men kärlek kunde det icke vara, det måste kännas helt annorlunda. Vahlin gjorde aldrig en min af att taga henne om lifvet eller kyssa henne. Han satt bara helt stilla och hörde på, och han såg så manlig och allvarsam ut, att hon med fullt förtroende kunde vara öppen mot honom. Nej, det fans ingen, hon hade en sådan tillit till som Vahlin. Han hade heller aldrig låtit ett ord komma ut, icke en stafvelse engång. Tyst som muren var han mot andra och ändå så innerligt lätt tillgänglig för henne.

Senare började Vahlin plötsligen undvika hennes sällskap på tumanhand, och hon stälde honom då tillrätta för det. Han förklarade för henne hänsynen de voro skyldiga andra människor, och att han kunde skada henne genom sitt umgänge. Det förstod hon icke, men hon svarade honom uppriktigt att hon ansåg honom feg, om han ej vågade hålla ut hennes vänskap. Då hade Vahlin lett litet egendomligt, och sedan dess var deras vänskap afbruten. Han slutade upp att gå hos dem helt och hållet.

Det var naturligtvis svepskäl Vahlin framhållit. Sjelfva saken var den, att han begynte finna sin

ställning i huset allt besvärligare, tills den blef honom outhärdlig. Han tyckte alla observerade honom, och att man spionerade på det minsta steg de togo tillsammans. Det hade varit tid för honom att friana, men det blef aldrig af.

Han var hvarken riktigt kär, eller hade han lust att gifta sig. Hans inkomster voro för små och hemgiften, som hon skulle föra med sig, blef åter ett medel att ställa honom i beroende af Frimans. Han skulle bli ett slags slaf hos dem, och den tanken led han icke. Karin sjelf var ännu för mycket barn för att hålla ett med honom emot sina föräldrar. För resten var det ej alls sagdt, att... nej, alldeles säkert var det, att hon skulle gifva honom korgen.

Och då han ej förlofvade sig, måste han sluta upp att gå hos dem. Han inbillade sig se missnöje i hvarje ord af konsulinnan, och han led af sin förtroliga ställning till Karin Friman. Hon skulle giftas bort med en måg mera i föräldrarnas smak, och han sjelf var för stolt att tigga om någon ynnest af dem. Så drog han sig undan det umgänget, och i staden visste man många orsaker.

I början trodde Karin hon hade gjort Vahlin ledsen och var otröstlig, när hon icke fick förklara sig för honom. Hon tänkte på att skrifva till ho-

nom, och hon skref sedan flera bref, men ref sönder dem, emedan de så illa uttryckte hvad hon ville säga. Hon väntade bara att han skulle komma igen, så att hon finge tala med honom muntligen, och när han icke kom, saknade hon honom förfärligt.

Det var under dylika längtans timmar hon började tvifla på att deras förhållande varit bara oskyldig vänskap. Kunde man lida under vänskapen så mycket som hon gjorde? Och längtade man efter en vän så — så att säga handgripligt — som hon? Ty hon ville ha Vahlin i sin närhet, se honom och höra honom. Och så kom hon ihåg flera smådrag från deras vänskapstid, som bragte henne på ännu underligare tankar.

Till slut, när en månad eller par gått utan att Vahlin kommit igen, gick det klart upp för Karin, att hon ändå måtte älska honom. Den upptäckten vållade henne mycket oro och bekymmer, och det svåraste af alltsammans var att Vahlin icke kom igen. Hon skylde det på sig sjelf, som visat sig kall och frånstötande mot honom. Huru hade hon väl kunnat visa sig annorlunda? — hon hade ju alls icke vetat af sin kärlek, innan han drog sig tillbaka. På Vahlins genkärlek tviflade hon icke mycket. Nog var han väl kär i henne, hvarför

skulle han eljes så länge ha lyssnat till alla hennes minsta erfarenheter och nyckfullaste tankehugskott? Hon hade en betydligt stor medfödd sjelfkänsla, som hem och uppfostran hjälpt under, och hon hade sedan barndomen ansett det tillbörligt och sjelffallet att herrarna blefvo förtjusta i en ung flicka.

När hon i tankarna genomgick hvad Vahlin och hon upplefvat gemensamt, såg hon nu allting i en helt ny belysning, som förklarade många af Vahlins oförklarligaste sidor.

Det var just denna tid hon, vid ett besök i staden med sin äldre syster, mött Vahlin på gatan i sällskap med ett elegant fruntimmer, som de alls icke kände. Den främmande damens hållning föreföll henne obehaglig, hon visste icke hvarför, och när Vahlin helsade, tyckte hon det skedde en liten smula generadt och stelt.

— Hvem var den damen? frågade hon sin syster omedelbart och helt upprörd.

Systemen såg ironiskt och öfverlägset på henne.

— Det är sådana damer, som vi inte ska veta af. . .

— Hvad är det för damer?

— Sämre fruntimmer!

Karin frågade ingenting vidare. Hon gick i en halft upprorisk, halft beklämd och nedslagen sinnes-

stämning gatan utför. Vahlin höll till med sämre fruntimmer! . . . Sådana, som flickor af hennes uppfostran och stånd icke skulle veta af! Och han var den man hon älskade. Fy, en sådan ovärdig för hennes tankar! En riktigt nedrig, förfallen en, — kanske en lastbar menniska! Karin hade en obestämmd afsky för ordet last. Det inrymde en sådan oändlig mängd låghet och uselhet, som var alldeles främmande för henne, att hon skyggade tillbaka för det. Men hon reste stolt upp sin hållning, sårad i djupet af sina innersta känslor. Oskuldens harm öfver verdens och mannens förfall.

Hon for hem till villan med ångbåten under ett tillstånd af stolt förakt för sina medmenniskors uselhet och fast beslutad att aldrig förlåta dem den. Och det var isynnerhet Vahlin, hvilken bedragit henne så groft på hennes tro om honom, som hon aldrig skulle försona sig med, om han också ödmjukt för hennes fötter tigde om tillgift.

Hela eftermiddagen gick hon omkring i ett trotsigt, oförsonligt humör, bröt af sina blommor, när hon putsade dem, och kom tillrätta med ingenting.

Men när qvällen föll och skuggorna tätnade, skylde hon på hufvudvärk och gick upp och lade sig till sängs innan qvällsvarden. Två timmar senare

kom hennes äldre syster in i deras gemensamma rum och fann henne i tårar. Det blef en lång be-
kännelse med mycket snyftningar och orättvisa be-
skyllningar och slutligen en smygande trötthet efter
tårarna och ett behagligt, tröstrikt och försonande
inslumrande i en sömn så sund, att den ej hade
rum för en enda dröm.

Så hände det oerhörda, att Vahlin i dag kom
ut till villan i sällskap med den gentila, utländska
härads höfdingen, som konsulinnan genast blifvit så
förtjust i. Karin nästan harmades öfver hans djerf-
het att våga det, och likväl var hon innerst glad åt
besöket.

Det var hon, som stält i gång promenaden till
utsigtsberget endast för att få tillfälle att ställa Vah-
lin tillrätta för hans dåliga lif. Hon kände en fast
beslutsamhet och ett oryggligt moraliskt mod att i
det godas och rättas namn förebrå sin forna för-
trogne hans afvägar. Hela hennes ledsnad öfver
hans långa uteblifvande och deras brutna vänskap,
hela hennes harm efter deras sista möte i staden
mynnade ut i ett fanatiskt, adertonårigt hopp om
att rädda honom genom en allvarlig tillrättavisning.
Och den skulle han ej undgå.

Hon slog dubbelt häftigt i luften med sin af-
brutna björkqvist, som hade hon jagat bort myggen,

fastän den längesedan var försvunnen med försommaren.

Vahlin höll dock ej upp med sitt innehållslösa sladder, och de gingo vidare uppåt utsigtsberget ett stycke efter de andra. Karin lemnade sig med god flit allt längre och längre bakom dem, och Vahlin saktade ofrivilligt sin gång efter hennes.

Han gick helt obekymrad och bemödade sig att ställa allt på den gamla ogenerade foten mellan dem igen. Låtsade allsicke som om han vetat af något afbrott i deras vänskap och fick småningom igen det förtroliga tonfallet. Men orden blefvo betydelselösa, som de ju egentligen alltid varit vid deras små promenader och vänskapliga diskussioner.

Plötsligt höll Karin upp att slå i luften, stannade och fäste sina ögon beslutsamt i Vahlins. Han såg tankspridd på henne, men hon afbröt honom just som han tänkte säga någonting.

— Herr Vahlin, jag har ett allvarsamt ord att säga er. Ni får inte skratta åt det, för att det är en ung flicka, som säger er det, ty jag menar det fullkomligt utan skämt.

Vahlin såg förvånad på henne. Hon hade tydligen öfvat in denna början, ty hon sade fram den utan att stappla och så fort, att andedrägten felades henne efteråt. Men det kunde likasåväl vara afrörelse.

— Hvad menar ni?

— Jag frågar hvarför ni gör oss orätt . . . oss . . . hela vår familj . . . genom att lemna vårt umgänge för . . . för sådana . . . för sådana damers skull, som en ung flicka icke får veta af? halkade det till slut fram ansträngdt, men med segrande energi.

Hvad var det? Vahlin stod med munnen öppen af förvåning, — det hade han dock icke väntat! Det här borde Hård ha hört! Ja, det var det han sagt, att Frimans ingen ro skulle gifva honom för hans sista möte med döttrarna, då han gick med skänkfroken från societetshuset! Men att förebrås så här oförbehållsamt och häftigt af en adertonårig flicka för en sak, som . . . ja, som icke var någon sak alls? Hvad angick det henne, om han spatserade på gatan med skänkfroken från Societetshuset? Idel sqvallersjuka och skandallystnad! Och sådana uttryck hon använde . . . damer, som en ung flicka icke får veta af! Tänk en sådan fariseism! Buffetfroken var minsann lika god som hon sjelf, om icke bättre. Vahlin glömde alldeles att hon icke kunde veta någonting om dylika personer. Han genomskådade Karin lika litet, som hon genomskådat sig sjelf. Han var så obehagligt öfverraskad, att det räckte en lång stund, innan han tänkte på att svara, under hvilken tid Karin ängsligt mönstrade honom,

såsom ville hon läsa hans svar i det stela, orörliga ansigtet.

Han kunde omöjligt sätta sig in i situationen. Han föreföll sig ytterst löjlig, men var samtidigt förargad öfver Karins tilltagsenhet att ställa honom tillrätta inför sig... öfver hennes föraktfulla uttryck och inskränkta begrepp. Och han gjorde det dumaste han kunde ha gjort. Han afbröt samtalet kort om godt, men hvarken öfverlägset eller lugnt:

— Kom fröken Karin, vi ska gå fatt de andra...

— Nej, jag går inte ur fläcken, innan ni rentvått er inför mig.

— Åh, Herre Gud... inser ni inte... asch, sånt skräp alltsammans! Huru kan ni hitta på att fråga något sådant?

— Karin! ropade en röst på afstånd genom skogen.

Men Karin stod med ögonen så styft fästade på Vahlin, att de begynte fyllas af tårar, och sjelf rörde hon sig ej ur stället.

— Fröken Karin, hör ni — man ropar på er! Kom, vi ska skynda oss!

— Och ni svarar mig ingenting?

— Nej! sade Vahlin kort, med rynkade ögonbryn.

— Det är gement af er, — det är lika uselt, som ert eget handlingssätt...!

Det blixtrade fuktigt ur hennes ögon, och nästa sekund var hon långt borta, i fullt språng efter de andra.

Vahlin måste, för artighetens skull och för att icke bli alltför långt efter, också sätta sig i smålunk, och han föreföll sig nu dubbelt narraktig, springande här inne i skogen efter en liten flicksnärta, som gifvit honom en ordentlig uppsträckning.

Det bliztrade fuktigt ur hennes ögon, och nästa sekund var hon långt borta, i tillt språng efter de andra.

Vahlin måste, för artistens skull och för att icke bli äftrför långt efter, också sätta sig i snålänk och han föreföll sig en dubbel nattaktig, springande här inne i skogen efter en liten flickan, som givit honom en ordentlig uppsträckning.

När ångbåten ändtligen slöt sina nersotade fuktiga linnegardiner om konsul Frimans gäster, drog Vahlin ett långt andetag af lättnad. Qvällen hade varit förfärligt lång för honom. Han hade suttit ett rof för de mest kritiska och revolutionära känslor; föraktat det bildade familjelivets sjelfgodhet och inskränkthet och harmats öfver klassöfvermodet och penningedrygheten. Han rätade på sig, som om han länge varit tvungen att intaga en obeqväm ställning, och gaf sin misslynthet luft emot Hård:

— Du gör dig allt ännu rolig på de underlägsnas och otympligas bekostnad. Den är bara öfversitteri, din kammardramatik, bara öfversitteri...

— Nå, nå... du är sträng i dina omdömen kära Vahlin...

— Jag blir det ju mera jag kommer underfund med bildningsdrygheten och högmodet. De kunna

reta mig så, att jag är färdig att springa upp och ställa till skandal. Och du gör gemensam sak med dem... eller gör du kanske inte? Hvad är det då för privilegier du tar dig att förlöjliga de obildade och fattiga...!

— Åh... hå! Se så, se så...! Obildade och fattiga!... så granna ord du tar i munnen! Man borde sannerligen alltid komma ihåg att dina obildade och fattiga äro af ett så fint stoff, att de icke tåla förlöjligas... Nej, kära Vahlin, du är inte vid lynne... hvad går åt dig riktigt? Har lilla fröken Karin farit illa med dig — hvad?

— Ja, hon är också just en illustration till er bildningsdryghet. Tänk bara en sådan flicka, som aldrig lagt ett strå i kors... och hon bedömer sina arbetande medsystrar från samma öfverlägsna ståndpunkt som du. Hon, som aldrig hvarken tänkt eller arbetat, hon som framför allt är okunnig...!

— Hvad har hon sagt dig då?

— Åh, det är mycket. Men jag kan inte värja mig för en riktig afsmak för hela ert makliga skönhetslif med dess raffinerade färgsammansättningar, ihållighet och tomma frasmakeri... gud, en sådan ytlighet!

— Säg mig hvad har hon gjort för att reta upp dig såder...?

— Gjort och gjort! . . . ingenting har hon gjort mig . . . det är bara hela hennes sätt, som retar mig, hela er s. k. bildade klass' åskådning.

Hård insåg genast att de stött ihop. Vahlin hade sett ut som ett åskmoln hela qvällen, och fröken Karin hade icke varit tillgänglig hon heller. Nå, det var ju utmärkt redan det, att de voro kära i hvarandra! Vahlin kunde ej komma i bättre händer än Frimans. Fick han fröken Karin, var hans framtid betryggad. Och hälften skämtsamt sade Hård:

— Bara gnabb!

— Snyggt gnabb! Rena galenskapen är det.

— Nå, hvad nu? Hon hade ju ingenting gjort dig. Hvilken galenskap?

— Den galenskapen, undslapp det honom, att en liten flicksnärta kommer och ger en lexa åt en gammal man . . . förebrår honom som en pojke . . . Det var det jag sade dig skulle bli följderna af mitt besök.

— Har hon . . . hoho . . . !

— Ja, hon har tagit vårt möte till tals, och jag har vunnit vadet.

— Det måtte ha varit komiskt!

— Lagom komiskt!

— Var hon ledsen?

— Riktigt ond.

- Och gaf dig åka?
— Hm ja, hur man nu kallar det.
— Och hvad gjorde du?
— Förargades.
— Öfver hvad?
— Öfver hennes djerthet.
— Och hvad svarade du?
— Ingenting.

Hård kastade sig bakut mot ryggstödet på soffan och skrattade... skrattade så godt som han icke gjort på länge.

— Jaså, du blef ond, sade han nästan färdig att kikna.

— Hvad fan skulle jag göra, säg sjelf?

— Allting annat än bli ond. Hvad som helst annat... hahhahah... Var du inte smickrad alls?

— Inte det minsta.

— Hvad var det jag sade, att det skulle verka allt annat än illa att de mötte dig med bufettfröken...?

— Huru har det verkat bra då?

— Förstår du inte det ens? Nå då är du ohjelpig.

— Nej gu' om jag begriper...

— Du kommer aldrig att pejla qvinnonaturens djup, du...

— Mycket möjligt, sade Vahlin en smula kort. Hårds glädje behagade honom ej det minsta.

— Det är alldeles säkert, afslutade Hård. Han hörde upp för en stund att skratta, men så snart han såg på Vahlin igen, brast hans lustighet lös:

— Huru skall man bära sig så åt med en ung flicka? Bli ond i stället för smickrad! — det var mycket naivt.

— Drag för sjutton, bad Vahlin.

— Säg mig allvarsamt, har du verkligen haft så litet med qvinnor att göra?

— Asch, seså — låt mig vara.

— Nej, — jag menar allvarsamt. Har du aldrig kommit underfund med dem?

— Nej — det har inte mången.

— Nå, det är en annan sak. Du är predisponerad till äkta man, du. Det är lyckligt för dig det.

— Om du skulle låtsas litet mindre öfverlägsen, kunde man tala med dig.

— Jag låtsar ingenting, — i det här fallet är jag verkligen öfverlägsen.

— Jag afundas dig inte alls.

— Det har du rätt i.

— Och du imponerar inte heller på mig.

— Det är inte min mening, men om du ville tro mig, skulle jag kunna ge dig ett godt råd: håll

du dig framme hos fröken Friman, dina aktier stå inte illa på det hållet.

Vahlin kände sig mot sin vilja blidkad. Det var Hårds gamla konst att med ett ord ställa allt tillrätta, ifall han sårat någon. Naturligtvis genom smicker, Vahlin insåg det mycket väl, men det smög sig som ett narkotiskt gift in i sinnet och gjorde det viljelöst. Hans motsägelust och misstämning nyss voro som bortblåsta, och han hade ingen spänstighet kvar att vara ond på Hård.

Hård observerade det mer än väl, och för att fullkomligt stryka öfver sitt skämt med Vahlin tillade han:

— Jag skulle ha så god lust att bjuda dig på supé i qväll och engång till dricka den der flaskan vin, som jag förlorade på vadet, ty det förtjenar din framgång nog. Men nu är jag upptagen. Akter att genomgå, som skola läggas fram för hofrätten i morgon. Det är riktigt ledsamt!

— Jag har också arbete i qväll, förklarade Vahlin.

— Och du tänker dig inte på chantant?

— Nej, för tusan, — två qvällar å rad!

— Jag trodde du skulle det ändå...!

— Nej, svarade Vahlin tvärt och afklippande.

De skildes åt på kajen för att gå hvar till sitt

Det småregnade, Vahlin vek upp sin öfverrockskrage, vände sig ännu en gång om efter Hård och tillropade honom på afstånd vänligt och försnadt:

— God natt!

På sin redaktionsbyrå fann Vahlin dagens post, bröt den och ögnade genom tidningarna. Han kände sig nu i ensamheten mycket olustig och otillfreds med sin dag. Hvad hade han utträttat? — rakt ingenting. Hans nervösa oro och misslynthet afbröto honom alltjemt, när han satte sig ned för att skrifva en artikel till följande dagens tidning, och han kastade till slut bort pennan, rafsade tidningarna, som kommit med posten, till sig och gjorde ett urklipp från dem, i stället för den sjelfständiga artikel han varit i färd med att författa. Han ringde på springpojken och sände urklippen till tryckeriet.

Vahlin såg på klockan, — ja, det var sängdags redan. Han gjorde ett titt i sitt sofrum, men kom ut derifrån strax igen. I denna sinnesstämning skulle han ej få sömn på hela natten, det visste han. Han kände godt till denna oro, som smyger fram öfver hela kroppen, genom alla leder, och förmår hjernan halfslumrande att arbeta fram de tröstlösaste bilder och framtidsutsigter så hopplöst öfvergifna och mördande enformiga, att hjertat upphör att slå och man

plötsligen spritter till af fasa i bädden och blir klarvaken. Men förstämningen är icke borta för det. Man tycker sig likasom hafva genomskådat lifvet, och kanske har man gjort det verkligen, ty så skarpt och omutligt klart såg man ett ögonblick öfver hela dess intiga snäckgång, att man ryste tillbaka för dess verklighet och vaknade till dess skenlif igen.

Utsigten till en sådan natt blef Vahlin outhärdlig. Han drog långsamt sin öfverrock på sig, gick ned på gatan och lät det fina duggregnet några ögonblick kylande svepa om brännheta kinder och svettig hals. Taga en promenad? — Nej, gick han, så gick han häftigt, och då kom svettningen, oron och febern igen. Och han kunde omöjligt gå långsamt, det hade han pröfvat förut.

Under hela tiden han varit ensam, ända sedan han skilts från Hård, hade med små mellanskof Hårds ord ljudit igen för honom: — Och du tänker dig inte på chantant? Han ansåg det sålunda alls inte omöjligt att Vahlin skulle gå dit. Det var märkvärdigt att han sjelf så motarbetade sin lust, ty lust hade han nog. Det, fastän Hilma Ramst i går så snöpligt lemnat dem ensamma. Eller kanske var det just därför. Så var det också, — han ville ställa henne tillrätta för det. Helt nöjd öfver det skäl han funnit, vände han om hem och tog mera pen-

ningar, — hvem visste till hvad han kunde behöfva dem. Djupt i sitt inre gömde han på en liten skamsen känsla, som om han gaf vika för något dåligt, men så fick han igen fatt i sitt älsklingskäl: han ville ställa Hilma Ramst tillrätta för hennes uppförande i går.

Om en half timme åkte han ut i den regniga natten till „Förderfvet“. Hyrkusken letade sig fram till värdshuset genom den kolmörka allén, och uppe på gårdsplanen väntade några andra droskor.

Äh, här är mera folk i qväll, tänkte Vahlin och bad kusken vänta på honom, han skulle om en stund åka hem igen.

I salen var det paus. Flickorna sutto kring scherryflaskorna vid Ullmans bord, och för resten fans det fem eller sex gäster derinne.

— Tjenare Vahlin! Fria pressen ute på chantant, — tjenare! ropade Ullman.

Men Vahlin sökte med ögonen Hilma Ramst och fann henne icke. Han gjorde sig ärende till bufetten, — der var hon ej heller! På återvägen till salen stötte han upp en dörr till ett af de enskilda rummen, — af misstag naturligtvis. Två personer sutto lugnt qvar i en soffa derinne och logo mot honom:

Hilma Ramst och Hård sjelf.

Vahlin gick och såg grubblande ut en tid der-
efter. Ju mera elegant och lefnadslustig, epikureisk
och vesterländsk hans vän Hård blef, desto djupare
rynkor fick Vahlin i pannan och desto mera fåmält
var han. Men Hård tröttnade ej på honom.

Det låg i Vahlins beherskade väsen någonting
garanterande för Hård. Han hindrade aldrig Hård
att släppa lös sin natur bäst han ville. Hård hade
heller aldrig att frukta en elakhet af honom eller
ett ondt ord på ryggen. Och om Vahlin någon-
gång såg ironisk ut eller sade en sarkasm Hård
midt i ansigtet, så behöfde han ej alls bry sig om
det. Vahlin var likväl en förträfflig kamrat, för
hvilken man var fullkomligt ogenerad i umgänget
och som man kunde lita på. Han blef sällan fär-
dig med att uttala ett ordentligt ogillande, om han
ogillade något hos Hård, och han var för finkän-
slig att med vilja såra någon, allra minst en vän.
Dessutom kunde Hård få honom nästan till allt
hvad han behagade, precis som förut under student-
tiden. Vahlin hade allt qvar sin svaghet att lätt
duperas och låta leda sig, dels med skämt, dels med
allvar.

Hård förundrade sig ofta öfver en sådan mot-
sägelse hos Vahlins i grund och botten sjelfständiga
natur.

— Hör du Vahlin, huru vore det om vi morgon skulle göra den der omtalda segelfärden med fröknarna Friman? kunde Hård fråga.

— Med fröknarna Friman? — Nej tack, inte för mig, svarade han bestämdt.

— Men jag har bjudit dem ut på seglats och kan ju inte manövrera båten ensam. Du måste med som styrman...

— Gerna för hvem som helst annan utom för Fröknarna Friman.

— Och hvarför skyr du dem?

— Det vet du godt sjelf, — jag har ju berättat om det med den yngre...

— Och det är hela skälet...? Ett sådant barn du är... förstår du inte att flickan är mycket intresserad af dig, alldeles kär i dig...?

— Prat! sade Vahlin och ryckte på axlarna. Men Hård bearbetade honom så länge att han slutligen gaf vika och for med på seglatsen. Fåordig och misslynt styrde han båten, men sällskapet skämtade och glammade, så att hans förstämning alls icke märktes. Hård satt och var elak med äldsta fröken Friman, men drog sig gerna från henne till hennes yngre syster, kanske just för att den senare föga uppmuntrade honom. I sitt inre log Hård öfver Vahlins första motvillighet och slutliga undfal-

lenhet. Idel slapphet, idel slapphet! Det var ju ingenting af betydighet, men det var emellertid karakteriserande för Vahlin.

Vahlin sjelf såg saken litet annorlunda. Han ville visa Karin Friman att han ej alls brytt sig om hennes utbrott. Det beslutet kostade honom stor sjelföfvinnelse, och han gaf sig med i deras sällskap, fastän han vantrifdes der. Hans samtal med Karin Friman inskränkte sig till de allra vanligaste obetydligheter, och de tycktes nöjda med det å ömse sidor. Så hade han då med heder dragit sig ifrån den saken, tyckte han.

Men det fans en annan, som vållade honom större hufvudbry. Och det var icke blott i hufvudet oron satt, utan långt djupare, i hela hans varelse. Den förstörde för honom hvarje hvilostund, hvarje fridsam timme undan tidningsarbetet och höll honom vaken långt fram på morgnarna. Han hade sedan den aftonen, då han begaf sig ensam ut till „Förderfvet“ och der påfräffade Hård och Hilma Ramst, icke undsluppit den plågsamma stämningen, som han då försökte fly. Efter hans öfverraskande möte der, blef den endast dubbelt värre.

Men han aktade sig sorgfälligt att förråda för Hård huru mycken del just denne hade deri. Frågade Hård hvad som gick åt honom, svarade han

att han blifvit sådan under tidernas lopp, — det var hans hvardagslygne numera. Hård kunde ingenting invända, men beklagade att så var fallet, och bjöd till att distrahera honom och draga honom ut på nöjen och i sällskap. Det var dock ej utan att Vahlins gamla förbehållsamhet i umgänget med Hård kommit igen, så att denne sjelf märkte det. Vahlin försökte motarbeta den, men den fick allt fastare rot hos honom. Hård var likväl, när allt gick omkring, mycket mindre vän än öfversittare. Och Vahlin begynte ånyo kritisera alla de gamla karaktärstragen hos honom, dem han funnit fula förut. Hans ytlighet, hans fåfänga, hans popularitetsjagande och beräknande äregirighet. Och det gjorde ej honom gladare att dissekera sönder en gammal vänskap, som lofvat växa hel igen.

Engång, då Hård åter sökte upp Hilma Ramst, berättade hon skrattande för honom att Vahlin i går föreslagit henne att ändra lif. Han hade gjort det så allvarligt och trohjertadt, att hon icke kunde skratta åt honom engång. Han hade lofvat ackordera in henne hos en snäll, gammal fru, som han kände, bara hon lofvade å sin sida att lemna chantantlifvet. Sedan skulle hon begynna taga timmar och lära sig allt möjligt och bli en bra flicka, som hon hade anlag till. Vahlin hade öfvertalat henne

så varmt och kraftigt och sett på henne så vänligt, att hon blifvit helt rörd och icke vetat hvad hon skulle svara. Men på helt andra tankar hade hon kommit genom hans vänlighet, och hon trodde säkert att Vahlin var den bästa människa, som jorden bar.

Hård satt och hörde på henne helt deltagande utan en satirisk min, men med en litet lustigt drag i sitt ansigte.

— Och hvad svarade du? frågade han när hon slutat.

— Jag svarade att jag var förlofvad och inte kunde besluta öfver mig sjelf.

— Nå ja, — men med hvem sade du du var förlofvad? — Väl inte med mig?

— Åh nej! åh nej! Huru kan du tro något sådant? Dig älskar jag, men jag blir aldrig förlofvad med dig. Hon såg på honom och koketterade under sin pannlugg.

— Med hvem då?

— Med Ullman naturligtvis. Vi ha varit förlofvade i tre veckor, och han har lofvat gifta sig med mig på fullt allvar. Och jag tror nog han skulle göra det, om jag bara ville. Men han är så fet och så förfärligt ful. Snäll är han också mot

mig, men jag tror inte jag någonsin kan gifta mig med honom . . .

— Och hvad svarade Vahlin, när du berättade om din förlofning med Ullman?

— Han såg så rysligt olycklig ut! skrattade Hilma Ramst, kastade sig framstupa i soffan med hufvudet in i hufvudkudden och skrattade fortfarande.

Hård satt eftertänksam en stund, men Hilma Ramst lyfte upp sitt lilla, runda hufvud från soffkudden, ordnade sitt ostyriga pannhår och tog igen sin berättelse:

— När jag sade honom att Ullman var min fästman, for han raka vägen till honom ut på landet, och jag har ännu inte sett honom efter det. Det var i går på förmiddagen det här skedde, och Ullman var inte om qvällen på „Förderfvet“, så att jag fått veta något af honom. Men jag är rysligt nyfiken att veta hvad Vahlin gjort, och hvad han sagt åt Ullman, och hvad Ullman svarat honom.

Hård satt fortfarande eftersinnande i sin gamla ställning.

— Har Vahlin ofta besökt dig? Hemma eller på „Förderfvet“?

— Nej, — bara ett par gånger hemma hos mig. På „Förderfvet“ kommer han ogera, sade han.

Han tycker inte om att se mig uppträda. Han vill ha mig bort från hela chantantlivet och jag tror han har rätt i det.

— Hm? — Och hvad skall du sen ta dig till?

— Han ackorderar in mig, och så begynner jag taga timmar och lära mig...

— Och det tror du blir roligt?

— Det tror jag. Jag har ofta längtat efter något sådant, men jag har inte träffat på någon, som velat skaffa mig det. Och nu...

— Barnslig du också! afbröt Hård och strök henne öfver håret. Tror du man lika lätt byter om lefnadssätt, som man ömsar triksåer? Lilla vän, du kommer att få mycket ledsamt... mycket ledsamt! Men jag är den sista att afråda dig. Försök på! Helst som Vahlin är en utmärkt snäll karl, och du aldrig kommer att få en bättre beskyddare... om det nu inte ändå blir Ullman, som tar hand om dig...

— Nej — för hans skull lemnar jag visst inte mitt engagement... Om vi inte gifta oss genast, tillade hon med en komisk grimas.

— Men du gör det för Vahlins...?

— Ja, hvarför inte. Han är så mycket hyggligare och vackrare, och när han kommer och talar

med mig, vet jag att han har rätt, och att det är bäst att jag följer hans råd.

— Har du tänkt på, frågade Hård med ett förändradt tonfall och en blick, — har du tänkt på att vi då inte kunna träffas längre, vi två?

— Hvarför inte?

Hård var verldsman nog att icke häpna öfver ett så vanligt fenomen hos kvinnorna som en dylik hänsynslöshet. Han log litet spefullt och sade:

— För att Vahlin är min vän och jag är hans, och för att man inte gerna bedrager sina vänner.

— Bedrager . . . !

— Ja, hvad är det då annat?

— Är det att bedraga Vahlin, om du besöker mig? gentog Hilma Ramst med en förträfflig liten min af fullkomlig oskuld och en skälmsk barnslighet i rösten.

— Lilla kokett!

— Gamla schajas!

Så kystes de.

— Och hvarför kan du inte ackordera in mig, du sjelf? Och skaffa mig undervisning och göra mig hygglig? Hon blickade ännu naivare och oskyldigare rakt upp i Hårds ögon. Han mötte hennes

blick skämtsamt och öfverlägset leende, höjde spe-
fullt på hakan, strök sitt skägg och sade:

— Jag är för gammal till dylikt skoj.

Igen skrattade de båda som om de förstått
hvarandra i grund. Och det gjorde de nog.

VI

När Vahlin genomdrifvit uppslagningen af Hilma Ramsts förlofning med Ullman och hennes flyttning från „Förderfvet“ till en gammal fru, som han engång bott hos sjelf, fick han för första gången på länge ordentlig sömn om natten. Han kände det som om han uppfyllt en pligt.

Morgonen derpå vaknade han pånyttfödd med en underlig, lefnadslustig förnimmelse af solsken och granna höstfärger, tysta skogar, eko och jagthorn. Om han skulle proponera Hård en jagtfärd...! Han kände sig i dag mindre avogt stämd emot Hård än på länge, och han beslöt att begagna den stämningen.

Klockan kunde vara inemot nio, då han i morgonsolskenet gick utåt förstaden, der Hård bodde i en villa, icke alltför långt ifrån frun, hos hvilken han ackorderat in Hilma Ramst. Under vägen tänkte han på henne.

De hade kommit öfverens om att han dagligen

skulle gifva henne två timmars undervisning, en i civilisationens historie efter hans eget hufvud, hade han bestämt, och en annan i svenska språket. Matematik skulle de börja med senare, — så ingick det i hans uppfostringsplan.

Han hade sorgfälligt gjort upp den med henne i minsta detalj, redan innan hon beslutit sig för att lemna sitt engagement på „Förderfvet“. Vahlin hade en märkvärdigt orubblig tro på hennes vilja och förmåga att lära sig, och hon visade en formlig åtrå efter att bli en bildad människa, som hon kallade slutresultatet af sina förestående studier.

Den gamla frun hade efter ett långt funderande tagit emot inackorderingen, icke utan mycket stor vältalighet från Vahlins sida. Hon hade uttryckligt undandragit sig all ansvarighet för frökens uppförande och förbehållit sig rätt att säga upp henne, så fort hon fann det minsta skäl dertill. Och ändå trodde Vahlin att hon icke hade reda på Hilma Ramsts uppträdande på „Förderfvet“. Åtminstone hade hon icke syftat ditåt en enda gång under deras underhandlingar. Hade hon haft det, skulle underhandlingarna nog blifvit dubbelt svårare.

Uppslagningen af förlofningen med Ullman hade gått för sig i största korthet och med största bestämdhet från Vahlins sida. Ullman sade icke många ord.

— Drag för fan i våld med tösen, om du behagar! förklarade han helt fryntligt.

Vahlin lät icke säga sig det två gånger. Och nu hade han flickan under sitt beskydd, och det skulle bekomma henne godt. Han hyste inga betänkligheter om resultatet en dylik frisk morgonstund, och för första gången på länge fann han igen hela sin forna spänstighet. Han gick så snabt att bloden kom i det härligaste omlopp, och den fuktmättade höstluften fylde hans lungor och dref en lätt rodnad upp på hans kinder.

Ju längre han tänkte på Hilma Ramst, desto större blef hans medlidande med henne. Hon hade, första gången han såg henne, genast anslagit en farlig, medlidsam sträng inom honom, och den klingade der ännu. Endast en smula djupare och starkare med ett biljud af något annat fult, som Hårds umgänge med henne framkallat. I dag var det biljudet svagare, och derfor gick Vahlin gatan utför med vidgadt bröst och sina förhoppningar ljusa.

Han tog med god flit en omväg för att passera förbi Hilma Ramsts fönster, der han ackorderat in henne i går. Gardinerna i hennes rum voro redan uppdragna, och han gladdes öfver att hon var så tidigt uppe och tog sitt nya lif så allvarligt. Han betvingade sin lust att gå upp och helsa på henne,

dels för den gamla fruns skull, dels för att ej visa sig efterhängsen nu, när han kunde hafva rätt dertill.

Det hade kostat Vahlin stor själföfvinnelse och ansträngning att till det yttre blunda för Hilma Ramsts förhållande till Hård, men nu om någonsin ville han helt sluta till ögonen för det förflutna, nu när hon själf gifvit sig under hans ledning, utan att det tycktes röra Hård det minsta.

Det låg någonting så befriande för honom i blotta tanken att slippa sin svartsjuka mot Hård, att han i fullt språng och med den försonligaste, öppna vänskap rände uppför hans trappor och ringde på. Man kom icke och öppnade genast. Först om en stund gläntade madamen, som passade upp Hård, på tamburdörren och sade att han säkert icke ville bli störd, ty han sof ännu och hade stängt sig inne i sin sängkammare, så att hon själf, madamen, icke sluppit in till honom med morgonkaffet engång.

— Han brukar vaka länge om nätterna, tillade hon förklarande.

Den underrättelsen förtog en del af Vahlins goda humör, han visste nog hvarför, och fastän han som gammal kamrat till Hård eljes naturligtvis gått in och väckt honom, gjorde han det icke nu, utan nickade åt madamen, sade att han skulle komma tillbaka senare och gick med långsamma, tungsinta steg

utför samma trappa, som han nyss stormat uppför i glada tankar.

En skärande misstanke plågade honom igen och jagade bort de glada tankarna som lätta morgondimor. Han gick raka vägen upp till Hilma Ramst. Hon var ej hemma. Hade gått ut tidigt, innan klockan åtta, och icke kommit hem ännu, sades det. Vahlin mumlade någonting om morgonstund och guld i mun för den gamla frun, likasom om han högeligen gillat sin skyddslings tidiga morgonpromenad. I tamburen hann han uppfatta att hennes hatt hängde öfver hennes vanliga promenadkappa på klädhängaren. Hon hade således gått ut i någon gammal kostym, likasom för att icke kännas igen.

Vahlins första finkänsliga tanke var att helt lugnt gå hemåt staden igen och låtsa som om ingenting passerat. Med tiden skulle han nog lyckas vinna sin skyddsling så mycket, att hon inga nya grunder gaf till misstankar. Men så kom det för honom huru löjlig han måste bli i hennes ögon genom sin beskedlighet. Hon kunde ju alls icke uppfatta hvarför han visade sig så god mot henne, — det hade han heller aldrig väntat af henne. Derför måste han göra henne tydligt, om icke sitt missnöje, så åtminstone sina grundade misstankar. Hon skulle se att han hade reda på henne.

I detsamma svängde han om och tog igen vägen till villan, der Hård bodde.

Hela den klara morgonen var förmörkad för honom, han såg de mötande som skuggor och samlade hela sin kraft på att kufva sin egen rörelse, för att vara tillräckligt lugn vid det sammanträffande, som förestod.

Det blef honom besparadt.

Ett hundratal steg ifrån Hårds port mötte han Hilma Ramst strålande och leende under en liten felbhatt, som han aldrig sett henne bära förut. Hon kom emot honom på sitt egendomliga, koketta och förtroliga vis, tog hans hand och drog honom bort med sig, utan att gifva honom tid att visa sig hvarken ledsen eller god.

— Hvad det var roligt att du kom och mötte mig! Eller var du inte ute för att möta mig? Jag var dum nog att tro det ett ögonblick, tillade hon litet nedslaget och vädjande.

Vahlin öfverfor henne med en mönstrande blick till svar. Hon såg ovanligt bra ut. En sådan blomstrande hy och så glänsande ögon hade han ej någonsin sett henne ha.

— Du mår bra, sade han kort.

— Är det allt hvad du har att säga din Hilma? frågade hon inställsamt.

— Ja, för det närvarande. Jag far ut och jaga i dag, och våra lektioner börja först i öfvermorgon. Jag har sagt till på bokhandeln, att de skulle skicka dig dina böcker i dag. Adjö, — vi träffas i morgon eftermiddag!

Hilma Ramst såg efter honom med ett litet komiskt och medlidsamt uttryck i sitt friska ansigte.

Det var kostligt, men hon tyckte nästan synd om honom, den rara och snälla och präktiga karlen. En så otroligt beskedlig mansperson hade hon då aldrig i lifvet ännu träffat. Men hans beskedlighet var icke riktigt af det slaget, som en flicka missaktar.

Vahlin såg sig ej om efter henne en enda gång; hon gjorde det ofta efter honom. Då han försvunnit i Hårds port, kastade Hilma Ramst med en lite själfsvåldig knyck på sitt runda hufvud, gick hemåt en smula tankfullare och mumlade för sig sjelf:

— Hvad rör det mig? Det var han sjelf, som ville ha det så här. Jag har aldrig lofvat honom någonting...

Hård var ännu icke uppstigen, när Vahlin kom in i hans yttre rum.

— Är det du? ropade Hård från sin sängkammare, — jag kände igen dig på stegen. Madamen sade att du varit här tidigare och sökt mig. Hvarför kom du inte in och väckte mig, — jag skulle

ha varit dig tacksam. Nu har jag dåsat bort den vackraste delen af morgonen.

— Jag kommer efter dig på jagt, svarade Vahlin summariskt. Hård var genast färdig.

— Jagt? Ja, det är inte så illa. Det är ett bra förslag. Jag skall bara upp till hofrätten på några ögonblick. Så fara vi. Men hvart? — det får du bestyra om.

— Jag vet både hvart vi ska fara och hvar vi få hundar och jagtmarker; — det är en possessionat, som jag känner. Ett par stationer härifrån. Vi fara med bantåget klockan ett. Bohnstedt skall bli glad när vi komma. Han är mycket gästfri, och jag garanterar dig ett godt bemötande.

Vahlin hade kommit in i hans sofrum lugn som vanligt, men en liten smula uppmärksammare på omgifningarna. Redan ute i det yttre rummet kände han igen en parfym, — härinne var den ändå starkare. Hård hade glömt att vädra. Hård följde Vahlin med blicken, medan han gjorde sin toilett. Vahlin tog upp någonting från golvet, satte sig i en stol och lekte med det vårdslöst, utan att ändra en min.

Det var ett strumpeband. Han lät det löpa mellan sina fingrar, höll upp det emot dagern, synade det, men kastade ingen skämtsam blick bort till Hård. Det var som om han ej förstått någonting.

Hård betraktade honom i toiletspegeln, medan han sjelf tvättade sig. Misstänkte han någonting? Hade han mött henne utanför? Det var omöjligt att läsa någonting i Vahlins ansigte. Han kastade strumpebandet föraktfullt ifrån sig, reste sig och gick fram till fönstret:

— Bli du färdig snart?

— Genast.

Nej, Vahlin hade icke misstänkt någonting . . .

De sutto med sina jagttillbehör i kupén. Samtalet hade alls icke kommit i gång, och de hade så godt som genast försjunkit, hvar och en i sina tankar. Vahlin anade att de voro desamma. Hård låtsade läsa en tidning, men hans blick gled slö öfver spalterna, och han förstod icke hälften af hvad der stod.

Hård var missnöjd öfver hela sin bekantskap med Hilma Ramst. Hade den ej varit, skulle han icke bedragit sin vän Vahlin. Bedragit! — nå det var nu verkligen ett för starkt ord, men han skulle icke ha kommit i denna obehagliga ställning till honom. Han förstod icke hvarför, men Vahlins uppförande i denna sak misshagade honom också. Han sade aldrig ett ord om den till honom. De hade ej talat om Hilma Ramst sedan den första qvällen de sågo henne på „Förderfvet“. Hon fans icke till för dem gemensamt

numera, men bådas tankar hade sysslats med henne. Den saken låg som en mörk skugga öfver deras vänskap, åt hvilken också Hård i början gladt sig, men som han nu började finna mer än lofligt tryckande.

Han såg upp på Vahlin och mötte en kall blick, som icke gjorde hans obehag mindre. Hvad tänkte Vahlin riktigt med de der lektionerna och den der flyttningen? Gifta sig med henne? — nå, så galen var han väl ej ändå! Men så såg det ut, — så såg det ut! Med sin infödingsnatur kunde han taga sig till de största dumheter, isynnerhet för en kvinnas skull. Och det var just det, som vållade Hård det största obehaget, ty han stod på ett kinkigt sätt mellan dem båda. Men hvarför hade Vahlin ingenting sagt honom om sina planer med Hilma Ramst, så han kunnat rätta sig efter dem? Nu hade han inga skyldigheter mot Vahlin i den vägen. Och icke kunde han heller hindra Hilma Ramst att tycka om sig, lika litet som han nändes jaga henne på porten, när hon kom och besökte honom. Skulle det bli annorlunda, måste Vahlin taga initiativet. Anförtro sig åt honom eller inverka så på Hilma Ramst, att hon bröt sitt förhållande till Hård. Han sjelf hade icke de ringaste skyldigheter i den vägen. Hvarje handling från hans sida blef ofinkänslig. Han måste hålla ut med sin roll att icke veta af något som helst.

Och de stego ur vid stationen, helsade på Bohnstedt, som var dem till mötes der, välkomnades och åkte en half mil ut till hans egendom helt beqvämt i vagn med två hästar. På eftermiddagen togo de en promenad kring Bohnstedts egor, hörde honom tala landtbruk och låtsade intressera sig för skörde-maskiner och kärrodling. På hemvägen diskuteras jagt, och i den frågan hade alla sin mening. Men aldrig hade Vahlins närvaro utöfvat ett sådant obehagligt tryck på Hård som i dag.

Vahlin bar hela tiden sitt orörligaste ansigte. Icke en muskel tycktes ha lif i det, endast hans gråblå ögon, under de tunga ögonvalkarna, brunno beständigt och sågo inflammerade och ansträngda ut.

Hård begynte misstänka att Vahlin likväl anade hvilket besök Hård haft i morse. Men om han var kär i henne, var det ju en kolossal sjelfbeherskning han visat, då han t. ex. lekte med strumpebandet och likgiltigt kastade bort det efteråt. Det bandet, som kunnat tjena honom till ett tydligt bevis. — Nej, han förstod icke längre Vahlin. Om han var svart-sjuk, måste han vara det förfärligt, för att vilja beherska sig så fullkomligt.

Sensommarqvällen kom tidigt och med den todnybrickan och spelkorten. Hård kände det som en lättnad att slippa ett samspråkande, hvilket han

måste hålla i gång. Ty Vahlin sade ingenting, och Bohnstedt hade talat ut sig på landtbruk och skörde-maskiner.

Hård spelade whist illa, — blott för sällskaps skull och förlorade alltid. En gång under spelet, när han gjort en ovanligt stor bet, började han, utan att tänka närmare efter, på den gamla satsen: otur i kortspel, tur . . . så harklade han sig och stannade.

— I kärlek, fylde Vahlin i, utan att se upp, men Hård märkte en dallring i hans ansigtsmuskler. Det hade kostat honom ansträngning att fylla ut Hårds obetänksamma sentens, men han gjorde det likväl.

De skildes åt strax efter qvällsvarden för att vara tidigt uppe följande morgon. Senast klockan fyra skulle de till skogs.

Hård hörde att Vahlin länge gick af och an i sitt rum strax bredvid hans, sysslade med sina jagt-tillbehör och hvisslade sakta. Han gaf honom ännu en orolig tanke och somnade bort från alltsammans.

Nästa morgonsol fann dem redan en half mil från gården, ute på en liten äng mellan präktiga björkskogar i prunkande höstgrannlåt. Kopplet hade just släpts lös i soluppgången, och branterna kastade boll med valdhornsstötarna och hundarnas glam, rullade bort hela oljudet uppåt dalen, tills det stötte

mot en bergvägg någonstans långt borta och kom igen oigenkänligt, aflägsset och nästan harmoniskt.

Hård blef som fattad af jagthundarnas ifver. Han blåste i sitt horn, ropade hetsande åt hundarna och stannade sedan för att urskilja ekot af sin egen röst i det stora tumultet. Luften var hög och hänförande frisk, doftande af multnad löf och fuktig mossa. Bakom branten, der hundarna försvunnit, hördes snart ett gält smågläfs, som steg och steg, blef tydligare och slutligen bekräftande ackompanjerades af ett annat djupare, fylligare skall. I det samma hördes deras värds röst helt manande och högtidlig:

— Skallet går!

Alla sökte upp någon god plats, der det var öppet och skoglöst, för att de skulle kunna se haren, när den passerade förbi. Vahlin ensam begaf sig in i tätaste skogen. Han hade ett oklart hopp om att derinne finna någon liten öppen fläck, och han bedrog sig ej. Halfvägs upp till åsbranten gick en byväg längs densamma och lemnade här och der godt tillfälle att skjuta en hare, antingen den passerade öfver vägen eller sprang den fram, hvilket var mycket antagligt att den skulle göra.

Hundskallet hördes på afstånd, närmade sig och aflägsnade sig igen. I de sandiga hjulspåren arbe-

tade några myror, ljungen växte hög på ömse sidor om vägen, och tallarna togo vid högre uppe på åsen. Vägen gräfdde sig ner i åsens sand, och längs den gick Vahlin i korsande tankar med bössan på ryggen och allt annat än vaksam. I dag voro sjelfva morgonluften och skogsdoften icke kraftiga nog att väcka honom ur hans grubbel. Det eggande hundskallet, jägarens härligaste musik, lika litet. Han stred alltännu en kamp med sin stolthet och sitt förnuft, skarp nog för att taga hela hans person i anspråk.

Om han skulle... om han icke skulle? Och hvad hjälpte det sedan, om han sade Hård det? Ett nedrigt smålöje och ett öfverlägset råd skulle det inbringa honom, om han kufvade sig ända derhän, att han bekände för sin rival det som han knappast bekänt för sig sjelf ännu: sin kärlek. Ty han visste ju alls icke klart hvad han ville med Hilma Ramst. Blott att hennes förbindelse med Hård skulle upphöra. Det var för den skull Vahlin ackorderat in henne hos den gamla frun, i hopp att Hårds hederskänsla nu skulle förbjuda honom allt vidare umgänge. Huru det lyckats, hade han sett i går.

Han kunde ingenting förebrå Hård utan att blotta sig sjelf. Och blottade han sig sjelf, såg han redan i tanken Hårds mest medlidsamma löje, som han förgäfves bjöd till att dölja af finkänslighet, och

hörde alla hans färdiga sentenser om mannens nai-
vité i kärlek och kvinnans oerhörda förstållnings-
förmåga och utstuderade list. Likasom han icke ve-
tat det förut!

Det värsta vid ett dylikt blottande var, att Hård
skulle få en alltför öfverlägsen rätt i det han gjort och
att hans manliga fåfänga och stolthet skulle smickras i
samma mon som Vahlins egen nedslogs och föröd-
mjukades. Hvad Vahlin än kunde tåla, det tålde han
icke! Han kunde omöjligt bekänna för sin lyckliga
rival sin länge dolda och väl beherskade hemlighet:
den brännande, upproriska svartsjukan. Den hade
ingen fått se, och den skulle ingen se heller.

Nej, — det måste fortfara som det nu var, tills
han genom sin beherskning och vänlighet lyckades
förmå Hilma Ramst att sjelfmant lemna Hård. Åh!
— han skulle lida oerhörddt derunder, men det hjälpte
icke. Det var det enda, som var honom värdigt,
och då först kunde han lita på att Hilma Ramst
höll af honom.

Om Hård alls kunnat förstå hans känslor, —
men det gjorde han ej. Ett fruntimmer, som Hilma
Ramst — huru kunde man gå och bli kär i henne
på allvar? Han med sin öfverklassfilosofi kunde al-
drig begripa, att hon var till för annat än för hans
nöjes skull. Och naturligt nog tyckte Hilma Ramst,

å andra sidan fullkomligt på samma sätt, att herrarna voro till för hennes nöjes skull. Det var Vahlins uppgift att ombilda henne, och han tviflade icke på utgången.

Åh, den ytligheten! Hård kunde icke närmelsevis ana de qval han gjorde Vahlin. Hvad visste han om en ensam människas längtan och sträfvan- den, han, som aldrig varit ensam! Hvad visste han om medkänslan för de illa behandlade och förvildade! Hvad visste han om njutningen att befria en i grunden vacker själ från de fula drag lifvets vrångbild bränt in der, — hvad visste han om kärleksfull förlåtelse för fel, som ej kunde vara an- norlunda, och om långsamt förvärfvande af en per- son genom hjertats och förnuftets godhet, genom sjelfbeherskning och sjelfförnekelse? Hvad visste han derom? Ingenting! Han skulle vända sig ifrån allt- sammans med en föraktlig ryckning på axlarna: — sentimentalitet! Han var för mycket vesterländig och förfinad njutningsfilosof. Han såg hellre en väl- sittande tournyr och en vacker armrörelse, hörde hellre en vällyckad parodi på människans djupaste själsrörelser, än han ville se deras smärtsamma ar- bete för att nå ett mål, hvilket han hånade.

Vahlin var i en våldsamt själsspänning. Hans resonnement med sig sjelf hade retat upp honom

emot Hård, så att han darrade under sin lidelse. Vägen hade fört honom ned till en öppning i skogen, och han hörde otydligt skallet närma sig. Han stannade och tog bössan från ryggen.

I detsamma kom haren skuttande fram mellan några småbuskar till höger. Vahlin höjde bössan och såg plötsligt på andra sidan öppningen, omkring hundra steg ifrån sig, en gestalt som han kände igen. Hård stod der orörlig med bössan färdig och utan att märka honom. Vahlin darrade som ett asplöf och förlorade fullkomligt sin tankeförmåga för några minuter. Men när haren kom i linie med gestalten, slöt han ögonen till och tryckte af båda skotten på en gång.

Haren gjorde ett skutt högt upp i luften och fortsatte sin vilda flygt, men Hård tog sig med en häftig rörelse om knät. Han hade blifvit träffad i båda benen af Vahlins skott.

VII

onsul Friman hade kommit ut till villan med mid-
dagsbåten, gick af och an på verandan och med-
delade sin familj den sista, stora nyheten från staden:

— Har ni redan hört att häradshöfding Hård
mist båda benen på en jagt i går?

— Herre Gud, hvad säger du?

— Att häradshöfding Hård mist håda benen
på en jagt och att redaktör Vahlin har skottet på
sitt samvete.

— Är det sant?

— Fullkomligt! — Jag träffade en person, som
såg den skjutna forslas hem från bantåget i förmid-
dags. Vahlin gick efter bären; — den sårade höll
ej ut att åka, — måste bäras . . .

— Det är ju förfärligt!

— Det är hårdt för båda.

— Nästan värst för herr Vahlin, tycker jag,
sade konsulinnan med ett plötsligt medlidande.

— Värst för honom, medgaf konsuln.

— Men inte är det roligt att bli krympling för hela sitt lif heller.

— Ånej, — men man är inte skulden till en annans olycka åtminstone.

— Ja, är det inte gräsligt med hela den jagten och de gevären! jämrade sig konsulinnan.

— Kan han komma sig utan amputation? frågade fröken Fanny Friman.

— De ha telegraferat efter läkare från Helsingfors. Hård vill inte låta våra läkare undersöka ben-skadan, det skall vara mycket smärtsamt.

Konsuln stannade framför middagsbordet, som stod dukadt på verandan.

— Du borde helst sjelf gå upp till häradshöfding Hård i morgon... Eller åtminstone sända ett bud från oss för att fråga huru han befinner sig, sade konsulinnan.

— Han blir inte bättre af det, och man besvärar honom bara...

— Ja, men vi måste visa honom vårt deltagande, och vill du inte gå, så går jag sjelf...

— Nej, gör inte det, kära vän, jag kan ju sända ett bud...

— Kan du inte gå sjelf?

— Det blir ju bara att besvära honom, der han nu ligger i sårfeber . . .

— Ja, men det är vår skyldighet . . .

— Ska ni inte skicka något bud till Vahlin? föll en oväntad fråga. Karin stod och såg upp på föräldrarna.

— Nej, kära barn, huru skulle det falla oss in? svarade modren.

— Jag tyckte just ni kom öfverens om att han var mera att beklaga än Hård . . .

— Du håller strängt på logiken, du, sade fadren och tog henne skämtsamt om halsen.

— Ja, och jag tycker som ni, att det är rysligt synd om honom. Det måste vara förfärligt att ha skjutit sin bästa vän och inte veta om han skall bli krympling eller räddas eller kanske dö. Kan Vahlin få fängelse, pappa?

— Å-nej! Men böter kan han få. Utom det att han bötar genom sitt medvetande. Ett vådaskott för sällan till fängelset, så att du kan vara lugn för din vän. Konsuln såg på henne faderligt, och hon rodnade.

Hennes vän! Det var han långt ifrån. Hennes fiende var han tvärtom, hennes enda fiende, det hade hon känt vid deras senare sammanträffanden, fastän de båda bjudit till att vara så likgiltiga som

möjligt. Och likväl hyste hon nu ett oändligt medlidande med honom och ett riktigt behof att trösta. Han måste ha det förfärligt, anade hon.

Öfverallt i staden väckte olycksfallet samma deltagande. Vahlin var öfverlupen af förfrågningar om den närmare tillgången vid olyckshändelsen, och han skref med egen hand en lång notis om saken till morgondagens nummer af sin tidning under rubriken: vådaskott.

Han svarade stelt och affärsmessigt på alla förfrågningar, gick blek och allvarsam hela dagen omkring på sin redaktionsbyrå och väckte människornas förundran genom det kalla sätt, på hvilket han talade om olyckan, som ju rörde honom sjelf så nära.

Alla de frågvisa fingo tydliga, upplysande detaljer om allting, som rörde vådaskottet, men gingo likväl bort med en känsla af att de ingenting fått veta. Det berodde på att Vahlin icke sade ett öfverflödigt ord, hvarken om Hård personligen eller om sig sjelf. De hade nog väntat upprörda beklannelser från hans sida, kanske djup rörelse och känslofull meddelsamhet. Men de kommo fullkomligt bedragna ut från redaktionsbyrån, sedan de beklagande tryckt Vahlins hand och fått till svar en kall blick, litet undersökande kanske, men kall och

känslolös. Och de förargade sig öfver att han så låtit dem gå miste om den uppiggande synen af en medmenniska försänkt i vanmäktig ånger och för-
tviflad sorg.

Två gånger under dagens lopp, sedan de kommit till staden med ett tidigt godståg på förmiddagen, hade Vahlin varit uppe hos Hård och bedt att bli emottagen af honom. Hvarje gång hade han fått ett bestämdt afslag, under skäl att den sjuke blef för upprörd af att se honom.

Vahlin visste godt sjelf att Hård icke ville se honom, och han förstod äfven hvarför han ej ville det. Likväl förnyade han sina försök tre gånger, och när de ledde till intet resultat, gick han den sista gången upp till Hilma Ramst. Det var ett sätt att undvika de frågvisa på redaktionsbyrån.

Hilma visste allt. Det såg han på henne strax vid inträdet. Hon kom emot honom med en spörjande, nyfiken blick, som han mötte med sin ogenomträngliga min från redaktionsbyrån. De hade aldrig brukat smekas, och för öfrigt hade det ej fallit henne in att nu kokettera för Vahlin, när han bar en sådan min. Hon stannade ett stycke ifrån honom och räckte honom icke engång sin hand.

— Vill du inte helsa på mig, Hilma?

— Jo, det vill jag visst, svarade hon litet förvirrad och tog honom i hand.

Hilma Ramst hade alltid uppfattat Vahlin mera från den glada sidan. Hon ansåg honom för en snäll, medgörlig karl, som hon lätt kunde draga vid näsan, såsom hon gjort med Ullman. Egentligen hade hon aldrig tänkt annorlunda på Vahlin än som Ullmans efterträdare. En, som gaf henne klädnin- gar och småprydnader, alltid var snäll mot henne och som fordrade ingenting igen. Vänlig och smek- sam var hon gratis, koketterade och skämtade gjorde hon utan anspråk på att det skulle vara tacksamhet och visade för resten lustiga miner och godt lynne till gengäld för alla omsorger.

Vahlin hade hållit henne i hennes tro ganska länge genom sin oföränderliga vänlighet och sitt in- differenta, beherskade sätt, hvilket allt hon tog för loj beskedlighet och maklig välvilja. Hon hade be- gynt att ändra tankar om honom, när han så ifrigt öfvertalade henne att lemna chantantlifvet, men hon orkade ej slutföra det, lemnade sig endast åt hans vänliga vård och flyttade till den bostad Vahlin om- bestyrt för henne, ungefär som om hon bytt engage- ment eller ömsat rum i ett hotell. Framtidsplanerna med läsningen skrattade hon åt för sig sjelf, tog det mera som en rolig lek och gjorde sig inga bekym-

mer. Hård, som hon hade i tankarna, ville hon fortfarande hafva der, och Vahlin skulle nog nöja sig med hennes smekningar och goda lynne.

Det var därför intet under om hon stod brydd, utan att veta hvad hon skulle göra, när Vahlin, som råkat ut för en så stor olyckshändelse, kom till henne samma dag det skett, likasom för att söka tröst.

Hans genomträngande, allvarsamma ögon förvirrade henne ännu mera, och hon satte sig på en stol ett stycke från honom, vände till hälften bort sitt ansigte och bjöd till att se högst oberörd ut.

— Du har hört hvad som händt? började Vahlin.

Hon försökte komma fram med ett nej, för att han skulle berätta utförligt om saken och sålunda draga ut på tiden, ty hon började frukta att det skulle ske något allvarsamt, hon visste icke sjelf hvad. Men Vahlins ögon följde henne så betvingande, att hon ej annat kunde än nicka medgifvande och svara ja.

— Men du vet inte hvarför och huru det skett, fortsatte han ännu allvarsammare.

— Nej, svarade hon mekaniskt och undrade hvarför han kunde trycka ned hennes frimodiga, och glada lynne så fullkomligt.

— Du skall få veta det, återtog han lugnt, — och du skall få lära känna mig . . .

Hilma svarade ingenting, såg endast förskrämdt och främmande på honom.

— Ty du vet inte hvem du har att göra med, avslutade han sin sats.

Vahlin tog henne lätt vid handen, bad henne sätta sig i soffan bredvid honom och hoppades att hon ville höra på honom riktigt noga, — ville hon det?

Hon nickade jakande. Han hade en besynnerlig förmåga att göra henne viljelös, hon kände sig som en liten flicka inför honom, hon som lärt sig att skämta bort all respekt och åldersskillnad, medan hon verkligen var en sådan liten tös. Och hvad kunde han sedan vilja henne med de här högtidliga förberedelserna . . . ?

Då strök Vahlin igen sakta hennes händer, såg henne in i ögonen allvarsamt och sorgset och begynte med en egendomligt brusten och tankfull stämma:

— Du har alltid trott jag varit en snäll och vänlig karl, — och det är jag väl också på sätt och vis — och att jag af idel oegennyttig välvilja bemödat mig att få dig bort från ditt forna lif. Men det var inte så alldeles oegennyttigt af mig. Jag har nog haft mina planer derunder, — ja, ja, du skall inte se så förvånad på mig för det. — Alla andra

ha ju också sina planer med det de göra. Och jag har inte velat dig något illa med mina, tvärtom, tvärtom! Men jag är en olycklig man, Hilma!

... Jag vet inte om det tjenar till något att jag talar om allt det här för dig. Säg mig, hör du på mig? Vill du jag skall berätta dig mera om mig sjelf, -- vill du?

Hilma nickade igen. Han talade som hon hört ingen tala, innerligt och fångslande och sorgset tillika. Med en röst så vek, att den smälte hennes likgiltighet och väckte hos henne en lust att trösta honom. Alldeles olika mot hvad hon trodde han var i stånd till.

... Du har inte anat att jag rasat och brottats och månget ögonblick varit färdig att sprängas. Det har du inte anat. Och du har heller inte vetat, att jag från början höll af dig mera, än jag bort göra det med en liten chantantflicka, som alla skämta med och alla kurtisera. Men jag skiljer nu inte mycket på folk här i verlden, och jag kan hålla af en flicka som dig lika mycket som af en väluppfostrad flicka af familj. Det skäms jag inte att erkänna. Jag vet inte sjelf hvarför jag känner mig likasom missaktad och underskattad hos dylika välbergade, aktningsvärda familjer. Det är som fordrade de af mig, att jag skall beundra dem och buga

mig för deras rikedom och anseende, men ser du — jag vill förbehålla mig rätten att sjelf välja det jag bugar för. Förstår du mig? Nå, då förstår du också huru jag kunnat fästa mig så mycket vid en flicka som dig, och hvarför jag inte behandlar dig lättsinnigt och gladt och öfvermodigt, såsom du är van att behandlas och som du tycker om. Ty nog är det trefligare alltid, och du tycker naturligtvis mera om deras skämt än om mitt allvar.

— Nej nej, motsäg mig inte, jag vet nog huru det är. Jag vet nog att du tycker jag är tokig, som kan tala så här till dig. Ett stort barn, tycker du. Tyck det bara! Ser du, jag har mina egna tankar om verlden, som äro mycket olika andras. Men nu förstår du mig inte längre . . . Förlåt, lilla Hilma, jag skall strax bli begriplig igen. Jo, ser du, — när man nu tycker om en flicka såsom jag gör det, så sätter man mycket goda känslor med i spelet. Och ju mera goda känslor man sätter i det, desto svårare är det att se dem förbises, missförstås och förlöjligas. Det är det, som har gjort det så svårt för mig att bli riktigt god vän med dig, ty du har inte haft tid och lust att se hvad jag egentligen ville dig. Nu vet du det. Jag vill att du engång skall tycka om mig, som jag gör det med dig. Det är alltsammans. Så enkelt! — Hvad? Och så svårt!

Hilma Ramst var lätt rörd. Hon satt med stora, tindrande perlor i ögonhåren och lyssnade på den egendomliga, smältande rösten och de kärleksfulla orden. Det var som en gammal verld öppnats för henne, en gammal barndomsverld, och ändå så ny och stor. Det var det hon alltid sagt, att Vahlin var den bästa menniska jorden bar. Så mildt och värmande hade ännu ingen talat till henne, utom hennes egen mor.

— Och nu kommer det mest sorgliga, sade Vahlin. Jag såg min bästa och kanske enda vän förstå mig lika litet som du. Jag kan genast säga att jag menar Hård. Men ni förstodo hvarandra ni två, och jag fick bli vittne till det. Jag säger ingenting derom. Ni hade rätt till det — fullkomlig rätt för mig. Men min tunga natur kom i uppror af det, och jag arbetade och beherskade mig —, tills jag slutligen förmådde dig att flytta hit, der du nu bor. Ser du, — jag hoppades att Hård nu skulle se att min kärlek var allvarsammare än hans och att han för min skull skulle lemna dig i min vård. Det hade jag kanske inte rätt att hoppas, men jag gjorde det likväl. Och så mycket vet jag, att jag lemnat dig i hans ställe, — men han gjorde det inte . . .

. . . Nå, låt mig se, — det var . . . ja, det var inte längre sen än i går, fastän jag tycker det är

flera månader sen, så lång har denna enda dag fallit sig för mig. Ja, i går morse visste jag, att du sökt upp honom i hans hem. Jag kom och sökte honom, medan du var der. Kom nu ihåg, lilla Hilma, att jag inte förebrår dig för det eller vill hämnas på dig, — du gjorde som du gjorde, och jag led derunder. Det var inte du, som ville att jag skulle lida, — det tror jag allsinte!

Hilma snyftade mot kudden så häftigt, att Vahlin strök hennes hand upprepade gånger för att lugna henne.

— Lilla vän, kom ihåg att jag inte sätter mig till doms öfver dig. Jag förstår nog du kan tycka om Hård...

— Nej, — det gör jag inte... det är bara lättsinne... fy...!

— Och nu skall du höra mig till slut. Min tunga natur, som redan länge varit i uppror, reste då på sig så våldsamt, att jag inte förstår huru jag inte genast strypte Hård, der han låg i sin egen säng. Men den våldsamma naturen tog likväl öfverhand öfver mig i går morse, och jag förmådde ingenting emot den på hela dagen. Jag bara väntade. Väntade jag vet inte på hvad, — men jag väntade ursinnigt. I dag morse fick jag klart för mig på hvad jag väntat: — Jag såg honom ensam i skogen, och jag

sköt på honom. Der har du det. Jag sköt på honom med god vilja — gå och säg honom det! Anklaga mig, jag ber dig om det, och jag skall bekänna för rätten detsamma jag bekänner för dig nu. Gå och säg honom det!

Vahlin hade rest sig under den sista minuten, och hans röst var förändrad. Den lät hård och bestämd. I stället för att gå och säga Hård hvad Vahlin bekänt, tryckte Hilma Ramst sig djupare ned i kudden, som ville hon försvinna. Hon gret såsom kunde hon aldrig sluta. Snyftningarna skakade henne som frossbrytningar, och lutad öfver henne stod Vahlin, dyster, upprörd och allvarsam.

Han strök henne öfver håret, bad henne ännu en gång att genast gå och berätta för Hård hans bekännelse och kyste henne plötsligt på pannan.

När hon såg upp, slöt Vahlin dörren efter sig och kom ej igen på hennes rop.

Hon sjönk tillbaka på soffan och gret långt fram på qvällen, tills hon blef störd af tjenstflickan, som bad henne in till qvällsvarden och förundrade sig öfver att hon ej tändt ljus.

Läkaren, professoren från Helsingfors, hade gjort sin förberedande undersökning af Hårds benskada. Det venstra benet var endast lindrigt såradt, men med

det högra var det värre. Han trodde ej amputation skulle bli nödig, men väl en operation i knät, — några hagel hade trängt in under knäskålen. Hård låg tålig och lät läkaren plocka ut haglen, dem han lade i en rad på Hårds bord och bad honom skämtsamt behålla som minnen.

Det var svårt att säga, hvem läkarens utlåtande lättade mera, Hård sjelf eller Vahlin. Hård, som beredt sig på det värsta, klarnade upp som en solskensmorgon trots sin feber, skämtade med läkaren och dikterade glada bref till sina anförvandter. Vahlin blef icke molnfri så lätt. Dysterheten hängde kvar i hans djupa valk mellan ögonbrynen och tycktes vilja göra sig bofast der, så sällan jennades den ut. Menniskorna sågo fortfarande beklagande på honom, och hans bekanta stannade gerna på gatan, när de mötte honom, för att byta några tankar om Hård; — ifall han nu skulle bli halt för alltid eller ej, och huru glad Vahlin dock borde känna sig, när det ingen fara var för Hårds lif och amputationen ej kom i fråga.

En knapp vecka efter olyckshändelsen blef Hård transporterad till Helsingfors för att der undergå knäoperationen. Han hade ej tagit emot Vahlin, ehuru denne dagligen underrättat sig om hans tillstånd och anhållit om att få helsa på honom. Bref

ville Vahlin ej skrifva, så länge Hård ej kunde läsa dem sjelf.

Slutligen erbjöd sig Vahlin en sista gång att följa med honom till Helsingfors för att vårda honom på vägen, men äfven detta hans anbud blef afböjdt. Hård hade således anat hela sammanhanget.

Efter Hårds afresa gick Vahlin lika tankfull som förr, såg lugn ut och skref då och då ett vänligt bref till Hård, fullt af sjelfförebåelser och planer till godtgörande af sin stora skuld till honom. Och de slutade med en begäran om några rader från hans hand, så att han af dem skulle se om Hård ännu hyste sitt hätska agg mot honom eller om det lagt sig under tidens inflytande. Men han bad aldrig om någon förlåtelse i de brefven, lika litet som han talade om några vådaskott eller olycksfall. Han hade redan i det första brefvet bekänt huru allt gått till och dolde intet enda af motiven han haft; sedan talade han blott om sina skott, rätt och slätt.

Det räckte länge innan han fick något svar. Genom andra hörde han att Hårds knäoperation gått lyckligt och att denne redan kunde röra sig inne i sitt rum, — på kryckor naturligtvis. Och han skref nya bref och lyckönskade Hård till hans tillfrisk-

nande, numera utan hopp att få något svar och utan att ens bedja om det.

Hilma Ramst hade aldrig framfört till Hård Vahlins bekännelse från den dagens qväll, då olyckan timat på morgonen. Hon hade ej ett ögonblick tänkt att göra det. Tvärtom hade hon betraktat hela hans meddelande som en den djupaste hemlighet, hvilken hon var stolt att emottaga och hvilken, så vidt det berodde på henne, aldrig skulle komma ut. Sedan den qvällen hade hon känt ett behof att lindra Vahlins belägenhet. Men det vågade hon aldrig visa, ty hon tyckte det var alldeles i orätt ordning, att chantantflickan hyste sådana känslor för den oböjliga, ogenomträngliga och lugna mannen, som så kallt bar på sin olycka, att ingen annan än hon visste om den plågade honom alls.

Om den plågade honom! Det anade hon förväl,— och hon visste ännu dertill, att hans olycka var själf-förvållad. Att han åsamkat sig den för hennes skull med vett och vilja, som han själf sagt. Och att han hade ett vekt sinne, i hvilket samvetsförebråelserna stucko som nålar, och att han hållit på att få sin bästa väns lif på detta ömma samvete. Hon hade tänkt så mycket på honom efter hans bekännelse, att hon begynte få ögonen upp för hans egentliga person,— och hon ryste. Icke för den, som var vänlig och

godmodig, beherskad och låtsadt likgiltig, utan för den, som darrande af lidelse lossat af de båda skotten och sedan genom den glesnande röken sett sin gamla vän med en häftig rörelse taga sig om knät och sjunka ned på den blodiga mossan.

Hon darrade inför den personen och såg upp till den med en djup respekt, samtidigt som hon kände en lust att böja sig, försaka och visa sig lydig.

Innerst i sitt hjerta var hon mycket stolt öfver att ha bringat denna beherskade, kalla man att begå en så förtviflad handling för hennes skull; hon tänkte gerna på hans svartsjuka oeh hans våldsamma naturs uppror. Det var likväl något mera, än de öfriga chantantflickorna kunde ha åstadkommit. Hade de det, skulle väl Vahlin gjort det för någon af dessa, men nu hade han gjort det blott för hennes, Hilma Ramsts egen skull. Det var hennes tysta triumf under den enformiga fångenskapen hos den gamla frun.

Vahlin kom till henne dagligen. Han kom med böcker och vänliga miner, godhet och nya förslag att bibringa henne kunskaper. Hon tyckte det var innerligt tråkigt alltsammans, lärde sig något litet då och då, men lemnade gerna både böcker och skrifningar åsido, när Vahlin var borta, stirrade ut på den tomma gatan och längtade efter sitt gamla, omvexlande lif igen.

Men hon vågade för sin död icke med ett ord eller ett minspel antyda det för Vahlin. Blef det här alltför outhärdligt, kunde hon till slut rymma sin väg, men säga det öppet åt honom — aldrig.

Och höstdagarna smögo sig långsamt fram. Vahlin kom till henne och gick igen. Undervisade, korrigerade, uppmuntrade och berömde henne. Det kunde hända att hon efter ett dylikt beröm med feberaktig ifver satte sig till sitt arbete och verkligen gjorde det ifrån sig så väl, att Vahlin dagen derpå förundrad såg genom hennes skrifningar eller hörde hennes utläggning af hvad hon läst, och frågade om hon haft någon hjälp eller hvaraf det kom sig, att hon redde sig så ypperligt.

Vahlin hade aldrig sagt ett ord till henne om kärlek sedan sin stora bekännelse. Jemn och lugn och vänlig talade han med henne om hennes framtid och sina utsigter att skaffa henne en god anställning på handel. De voro tyvärr små, påstod han. Hilma Ramst roades otroligt litet af allt detta, fastän hon bibehöll en intresserad min af ledsam pligtkänsla. Hon skänkte en tyst tanke åt Hård och hans spådom, att hon ej lika lätt skulle byta om lif, som hon bytte ett par trikåer, och hon gaf honom fullkomligt rätt.

Hon brukade taga sina promenader ensam,

långa, enformiga eftermiddags-promenader i den tunga höstskymningen, hvilkas enda nöje var att se herrarna vända sig om efter henne och att helsa tillbaka på några af de fördomsfriare, hvilka icke ansågo det för en skam att lyfta på hatten för henne på gatan. Visade någon af dem lust att följa med henne, vågade hon icke tillåta det för Vahlins skull. Hon såg hans allvarsamma, genomträngande ögon öfverallt och var rädd för dem. Om det också varit än så oskyldigt att gå med en herre på gatan och samtala, skulle hon känt sig som en brottsling inför dessa ögon efteråt. De skulle nog läsa alla hennes doldaste tankar tvärt igenom all hennes förställning, det visste hon. De hade gjort det en gång förut.

Vahlin följde sällan med henne på promenaderna. Hon förklarade det som blygsel å hans sida för att visa sig ute tillsammans med henne, och hon hade ej alldeles orätt. Vahlin var en samling af motsägelser, han som andra.

Han, som så lugnt trotsade stadssqvallret och fröknarna Friman, när det gälde att gå på gatan med skänkfroken från Societetshuset, han drog sig för att visa sig tillsammans med Hilma Ramst. Det var af det skälet, att den förra var honom likgiltig, den senare långt ifrån. Och han ville ej utsätta sig för lumpna

anmärkningar och de dummas elakhet. Ty finge någon reda på hans förhållande till Hilma Ramst, — såsom de nog redan gjort — så skulle hela hans kärlek framstå för dem såsom en förälskad skolpojkes griller. Han, gamla karlen, försöka „rädda“ en chantantflicka! Nej, det var för barnsligt, — han borde känna lifvet bättre!

Hilma Ramst insåg icke Vahlins motiv. Hon tyckte han var fåfång som andra herrar och icke en smula bättre i den vägen än de. Och det sårade henne mycket och djupt och rubbade icke så litet hennes stora respekt för Vahlins karaktär. Hon bad honom aldrig om att följa sig ut och kunde, när Vahlin engång ville följa henne, icke låta bli att afslå det kort och förnärmadt. Då log Vahlin och sade, att det snart skulle bli annorlunda.

VIII

En dag mötte Vahlin Karin Friman på gatan. Han helsade som vanligt och skulle gå förbi henne, då hon tilltalade honom:

— Det är längesen jag såg er sist, Herr Vahlin, icke sedan er stora otur på jagten med häradshöfding Hård. Nå, — jag har sluppit att beklaga er, och ni har sluppit att bli beklagad af mig.

— Ja, vinsten är ömsesidig . . .

Men Karin Frimans ton hade varit så vänlig och otvungen, att Vahlin glömde sig och gick vidare tillsammans med henne.

— Har ni hört något från Hård? frågade han.

— Ingenting på en tid. Senast skref han till assessor Ahlrot och sade, att han snart skulle komma och taga sin tjenst igen. Han kunde gå utan kryckor då redan. Bara med tillhjälp af en käpp. Men ni har väl ofta underrättelser från honom, ni sjelf? Och här pratar jag om saker dem ni känner till . . .

— Nej, jag har inga underrättelser från honom ... har heller inga haft.

— Inte? sade hon förvånad och såg upp på Vahlin.

— Har man inte talat om för er, att Hård inte ville se mig efter den der händelsen? Jag fick inte besöka honom en enda gång, medan han låg sjuk här.

— Verkligen? Nej, det tycker jag mig inte ha hört något derom, — kanske ändå, när jag närmare tänker efter ...

— Ja, tänk bara efter, så kommer ni nog ihåg. Folk brukar inte förbigå sådana saker, — det är dylikt som intresserar.

— Nej, — jag har bestämdt inte hört om det ... det var något annat, som jag hört om er i stället ...

— Och hvad var det, om jag får fråga?

— Åh det var bara dumheter ... ingenting egentligt, ... rakt ingenting, förklarade Karin Friman helt generad. Hon kunde icke begripa huru hon gått och försagt sig så förargligt. Det var bara obetydligheter, — han kunde vara säker om det.

Men Vahlin var icke säker om det. Han misstänkte att det gälde hans förhållande till Hilma Ramst och blef genast intresserad.

— Hvad ni är nyfiken! förebrådde Karin Friman honom.

— Ja, det händer någongång, och då ger jag inte tapt, innan jag får veta hvad jag vill.

— Hvad ni är säker på att få veta det af mig! svarade Karin, som ej kunde låta bli att retas med honom

— Ja, det är jag. Lofvar ni säga mig om det är det ni hört, ifall jag berättar er något, som är i omlopp om mig?

— Nej.

— Och hvarför inte?

— För att jag inte är skyldig till det.

Vahlin hade blifvit allt mera nyfiken att få veta hvad man egentligen sade om honom, och Karin Friman slog långtifrån ned hans nyfikenhet. Hon var sig nu alldeles lik från fordom, innan deras samtal på vägen till utsigtsberget, och hon hade lifvat upp Vahlins flegma alldeles som hon brukat då.

Vahlin blef allt envisare i sina frågor och hon allt mera undvikande i sina svar.

— För all del, herr Vahlin, besvära er inte att följa mig längre... jag skall ända ut till förstaden, gäckades hon.

Men Vahlin följde henne. Han skulle ha reda på det. Slutligen lofvade Karin Friman att säga om det var det rätta, ifall Vahlin berättade hvad han trodde det var. Karin Friman tog det hela

som ett uppsluppet skämt; Vahlin försökte göra sig min af att taga de på samma sätt, men hans ifver och verkliga oro blefvo en löjlig kontrast emot hennes skämtsamhet.

— Fröken Friman, började Vahlin på, — är det inte så man säger, att redaktör Vahlin har en förbindelse — hvad...?

Karin nickade ifrigt.

— En löjlig förbindelse med en obildad flicka, som han ger lektioner och försöker uppfostra...?

— Åh, ni vet verkligen, ropade hon förtjust.

— Och efter den löjligen uppfostran skall han gifta sig med henne, — inte sant...?

Det var så. Karin nickade bekräftande. Så slog hon uppsluppet och storskrattande ihop händerna och föll in:

— Ja, folk pratar då alla möjliga galenskaper... Och man säger att ni är förfärligt förälskad i henne och att hon kan linda er om sitt finger, — er, som är så sjelfständig... Och att ni är tokig, som låter ett sådant stycke förblinda er, ... åh, hvad de prata...!

Hon höll upp för att se Vahlin storskratta med henne åt folks galenskaper och vederlägga allt med en sjelfsvåldig kastning på hufvudet och en lustig blick. Men han stod der blek, med nedslagna

ögon och tryckte plötsligt och häftigt hennes hand till farväl, och innan hon hann säga någonting urskuldande, gick han med jättesteg tillbaka åt staden.

— Tack fröken! hade han liksom stönat fram, och det lät mycket ironiskt i Karin Frimans öron.

Hemma hade Vahlin ett bref från Hård, — det första. Han skref och berättade, att han snart skulle komma tillbaka till hofrättstaden, — inom en månad senast. Han var nu så återställd, att han gick ute, men haltade betydligt på det högra benet; likväl hade han hopp om att äfven det skulle gå om med tiden. Stilen var vänlig och skämtsam som Hård sjelf, och han tycktes alldeles ha glömt sitt gamla ägg. Icke ett ord stod der om orsaken till hans tidigare tystnad, — det var som hade han begravt minnet af hela olyckshändelsen. Men i slutet af brefvet fans det några häntydingar, hvilka gjorde Vahlin betänksam:

Man hade berättat Hård någonting om att Vahlin stod i begrepp att begå en stor dumhet. Det skulle han vänta med, tills Hård kom tillbaka, skref han, så att de finge tala om saken; — den var så svår att diskutera i bref. Hård försäkrade att han förstod ett dylikt steg bättre, än Vahlin anade, och bad honom i deras gamla vänskaps namn icke bli ledsen öfver att han blandade sig in i hans angelägenheter.

Alla visste de det således!

Ja, hvarför skulle de ej veta det? Det var ju ingenting ondt, som han hade skäl att hålla hemligt. Nej, det var det icke, — men ändå! Det föll ett sken af narraktighet öfver ett dylikt förhållande, som han hade till Hilma Ramst; — människorna kunde aldrig förstå annat, än att han var den förblindade, förälskade och duperade. Gifte han sig med henne, bevisade han dermed blott att de hade rätt. Hade han stält det på en annan fot, så att t. ex. alla antagit att Hilma Ramst var hans älskarinna, då hade det varit ingenting narraktigt, — tvärtom! Det hade varit i sin ordning, och man hade kanske afundats honom en så stilig förbindelse. Men nu, — nu gick han och var platoniskt kär, och därför var han den bedragne, hvilket hon ju bort vara enligt tingens ordning.

Han tyckte nog att han längesedan bort stå öfver dylika inskränkta tankar, som han verkligen redan en lång tid gjort, men nu kommo de igen med en besynnerlig envishet. Slutligen fann han sig vara en alldeles lika stor narr som de andra, hvilka han brukade mästra.

Han tänkte och tänkte och blef allt mera missnöjd med sin ställning till Hilma Ramst. Alldeles ohållbar var den — han gjorde intet godt med sin

godhet. Hvarken gagnade den henne, eller hade han någon glädje af den sjelf. Och slutligen ordnade sig hans tankar emot hvarandra i två alternativ likt tvenne härar, beredda till strid: skiljas åt eller giftas.

Skiljas åt! Men det var ju alldeles meningslöst att ha utstått så mycket för hennes skull som han gjort, och sedan frivilligt afstå från lönen. Det var helt enkelt omöjligt! Lifvet stod i rysande ensamhet och tomhet för honom, och han kände nu huru fastvuxen han var vid föreställningen att Hilma Ramst skulle dela det med honom. Han visste ej när han egentligen låtit den föreställningen gro fast hos sig, — det hade gått omärkligt, dag efter dag. Men det var att slita ett stycke ur honom sjelf, ifall han skildes vid den.

Alldeles ofrivilligt sköt han dock afgörandet ifrån sig. Hon skulle få afgöra det, hon, Hilma Ramst.

Giftas! Hvarför hade han alls åtagit sig henne, om icke därför? Låg icke hela hans själsriktning åt ett dylikt äktenskap? Hade han ej tidigare skjutit bort en möjlighet till ett annat parti, bara för att han fruktade inflytandet af sin hustrus släkt och för att han ej ville bli beroende af hennes förmögenhet? Han hade vidare alltid försvarat en fördomsfri åskådning af qvinnan, alltid förklarar den obildade

och fattiga qvinnans felsteg som helt naturliga och alltid förlåtit dem inför sig sjelf. Hvad var det vidare än en ren konsekvens, att han gjorde Hilma Ramst sitt giftermålsanbud? — hon skulle sedan få handla som hon ville.

Men han visste mycket väl, att hon intet afslag skulle gifva honom.

Samma qväll tog han Hilma Ramsts hand i sin och begynte:

— Vill du nu gifta dig med mig, sedan du lärt känna mig och vet huru du får det som min hustru? Jag har sparat den frågan ända tills nu, för att du skulle ha tid att betänka dig.

Hilma Ramst blef litet öfverraskad, fastän hon längesedan insett, att det skulle bli slutet på deras förhållande, ifall hon ej dessförinnan stält till en brytning. Nu hade hon ej gjort det, och derfor kom frågan som ett afgörande. Hon hade hvarken lust eller mod att opponera sig, — han lamslog alltid hennes viljekraft genom sin godhet. Uppskjutande —? Nej, hvad blef det bättre, om hon fortsatte sin enformiga fångenskap, hon var mer än trött vid den redan. Det enda, som gjorde att hon alls tvekade, var hennes fruktan för Vahlin. Hon hade aldrig öfvervunnit den rätt sedan den qvällen, då den väcktes af hans bekännelse.

Hon var nog ung och nog tanklös, att icke mycket fästa sig vid hvilket godt parti det var för en flicka som hon. Efter två år hade det varit det enda afgörande, nu vid nitton år blef det mycket annat, som bestämde.

Vahlin väntade hennes svar utan en min af otålighet, och när hon såg hans lugna, varma blick, blef hon helt underlig till mods, slöt sig till honom och hviskade:

— Jag är nästan rädd för dig!

— Är du det allt ännu?

— Ja, emellanåt. Oftast inte. Det är bara när du är så dyster och allvarsam, och du gör mig förstämd och jag vågar inte vara glad...

— Det ska du våga, — det är just det jag behöfver...

Konsul Frimans hade längesedan bytt ut villan med den stora glasverandan och den dunkla salen innanför mot sin stadsvåning, en trappa upp i den mest bebodda delen af staden. Senhöstens stormar hvirflade om de sista vissna löfven på villans trädgårdsrabatter, och konsulns döttrar hade gjort en titt ut till den öde platsen en dag, när det var skinande frostklart och isen låg blank på fjärden. De hade blifvit bjudna ut på en tur med isjakt med sommarvillan till mål.

Det var i början af December. Snön låg tunn på åkrarna, och myllan bröt fram svart och frusen här och hvar. Täckte strandängarna blott ofullständigt, så att de fingo en gul skiftning af grässtubben, som stack igenom, men det hade frusit först efter snöfallet, och därför låg isen blåsvart, utan en enda afbrytande hvit snöfläck, som blifvit hindersam för skridjernen under isjakten.

Blåsten blef kulen och skarp senare på dagen. Stora snömoln stego upp i nordvest, och styrmannen på isjakten sade att de gjort rätt i att icke skjuta upp utfärden tills i morgon, ty det hade kanske då varit för sent. Det skulle nog falla mera snö ännu i natt.

Den lätta triangeln af bräder länsade undan med flygande fart åt staden till. Det var präktigt att de hade vinden sida med, ty hemma hos konsulns väntade middagen, och de gamla kunde bli oroliga, om döttrarna dröjde alltför länge. Klockan närmade sig redan fyra, och det började skymma; — en dyster, ful vinterskymning, som bragte sällskapet närmare hvarandra, och framkallade hos dem en obestämd längtan efter upplysta, trefliga rum med sprakande brasor och framskjutna, mjuka fåtöljer framför dem.

Närmast styrmannen satt fröken Fanny Friman och mellan henne och Karin Hård sjelf i kort pels

med glänsande bäfverskinnskrage och mössa af samma slags skinn. Han skämtade och var elak med äldsta fröken Friman, och allt hvad de två sade upprepades högt för det öfriga sällskapet, så att de också fingo ett skratt. Men alltemellan vände han sig med några ord till fröken Karin, och då blef hans spefulla uttryck mildare, rynkorna kring ögonen slappades, och hans blick mötte klar och öppen hennes. Det var en egendomlig verkan hon alltid utöfvade på honom. Ungefär som ett riktigt ärligt handslag på en politisk kongress, ty hela världen var mer eller mindre en politisk kongress för honom.

Han blef slagen af hennes enkelhet, hennes värme och hennes käckta rättsbegrepp. Hon sade sina meningar så klart och rättfram, att en den allra finaste beräkning skymtat igenom, om den funnits der. Det var för resten icke första gången hennes väsen förvånade honom såsom något otillbörligt godt i denna usla verld, men han kände af det mera nu, efter en tids skilsmessa. Hvarje hennes svar strök öfver en klausul i hans pessimistiska lefnadsfilosofi.

Hård hade kommit till staden för några dagar sedan, angenäm, språksåm och glad som för det mesta — men halt. Läkaren hade trott att det kanske skulle gå om med tiden, och Hård tog det jovia-

liskt, skämtade öfver det och dansade omkring för att visa huru rörlig han var.

Det behöfdes bara att Hård kom till staden, för att isjaktturen skulle bli af. Han bråkade alls icke för den, men han sade att den skulle bli af då och då, och den hade blifvit det. Han hade varit härlig i dag. Så uppsluppen och frispråkig hade de ännu aldrig sett honom, och det var som hade hans halta ben endast ökat hans bitande förmåga att karakterisera och hans blixtnabba blick för det komiska.

— Och nu kommer jag upp och äter middag hos herrskapet, sade han helt fryntligt till fröknarna Friman, när de stego i land vid kajen och skulle skiljas åt.

— Behagar inte det öfriga herrskapet nöja sig med en hvardagsmiddag? inbjöd äldsta fröken Friman.

Nej tack, det öfriga herrskapet var upptaget på olika håll och på olika vis. Damerna måste underrätta sina familjer att isen hållit och att de icke drunknat, herrarna hade hvar sin afvelsgård och sitt köpenskap.

— Det var väl att vi sluppo dem, de hade blifvit för tråkiga i längden, sade Hård, så snart han blifvit ensam med fröknarna Friman. Han brukade mycket

denna metod att smickra och att göra sig förtroligt med folk, och den var ofelbar. Hvad sen, om man sade att han var elak? Det var sant, fullkomligt sant! — Han ville visst inte vara beskedlig, allting hellre än beskedlig! Och just för att han hade rykte om sig som elak, kunde han smickra folk genom att vara vänlig mot dem.

Han haltade gatan uppför i sin eleganta pels, narrade fröknarna Friman att skratta gång på gång och hjälpte slutligen af dem öfverplaggen i konsulns rymliga tambur, der de gamla togo emot dem, halft förebrående för att de dröjt och helt förtjusta öfver att de hade dem igen. Och så blefvo de alla välkomnade, Hård särskildt för att han så sans façon ville spisa middag hos dem, och de gingo in i salen, med kinder upphettade efter vinterluften, förande med sig en angenäm kyla i klädesplagg och frusna händer.

I matsalen stod middagsbordet och bjöd in dem med sin uppsats vackert porslin, slipade glas och karaffer. Hård fick ett kuvert bredvid konsulinnan, och konsuln nickade till honom förtroligt öfver ett litet glas extrafin kummin.

— Hvad det är godt att vara hos herrskapet igen, begynte Hård strax som han fått servietten om halsen, och han menade det allvarsamt denna gång.

— Nå nå, häradshöfding Hård, — ni ska äta soppan först, innan ni börjar smickra oss. Det tar ju eljes slut, innan vi hinna till desserten...

— Det tar inte slut, försäkrade Hård bestämdt.

Konsulinnan gaf sin bordsgranne en öfverträfflig blick.

Vid scherryn på soppan höll konsuln ett litet tal för Hård, hvilket tal blef en soppa på sönderskjutna ben, såsom han sjelf skämtsamt förklarade. Men hjertligt var det, och Hård kände att han var omtyckt också i denna familj.

Han drack sitt rödvin till steken, utan att just förundra sig öfver att han var omtyckt och började vid desserten sjelfmant att tala om Vahlin, emedan han märkt att de andra undvikit det.

— Ja, han är gift nu, sade konsuln.

Hård hade hört talas om det, sade han, och det var ett skäl hvarför han var ytterst ledsen öfver sin olycka, som hållit honom borta och hindrat honom att afstyra denna nya olycka från hans vän.

..Ty hvad kan man kalla det annat än en olycka? frågade han och såg vädjande på de kring-sittande. — Att gifta sig med en alldeles obildad menniska...!

Ingen såg ut som om den velat kalla Vahlins

äktenskap en lycka för honom, icke ens fröken Karin, som eljes var det oppositionela elementet.

— Har ni sett flickan . . . frun skulle jag säga? frågade konsuln litet korttänkt.

Konsulinnan gaf sin man en blixtsnabb blick, men Hård log sitt mest mångtydiga löje och sade, att han trodde han sett henne tidigare på hösten.

— En bra karl eljes, redaktör Vahlin, menade konsuln. Skicklig tidningsman, god penna, — hvad?

— Åh ja, sade Hård. — Litet för indolent och utan initiativ bara . . .

— Synd om honom i alla fall, vidhöll konsuln.

— Ja, sade Hård, — men vi ska inte förstora olyckan för honom genom att se den större än den är. Det är det bästa, att allsinte fästa sig vid hela giftermålet.

— Naturligtvis, naturligtvis.

— Gör man det, fortsatte Hård, så blir det likasom en allmän öfverenskommelse att anse honom ogift, och alla skola bemöta honom som förut. Hans umgänge med folk blir för den skull inte afbrutet, men sin fru skall han väl få svårt att föra in hos någon af sina gamla bekanta, tror jag.

— Säg mig, är Vahlin en riktigt bildad man, från ett riktigt bildadt hem? frågade konsulinnan tviflande.

— Hm ja, — det är hur man tar det. En tycker si, en annan så. Han är född i ett af våra vanliga hem och förlorade sina föräldrar tidigt.

— Ja, var det inte det jag trodde?

— Jo, sade Hård och såg åt konsulinnan till, — han är ingen umgängesmenniska. En tung natur med häftiga och stora lidelser. Sådana människor lämpa sig sällan för sällskapslivet...

— Åh, — det är inte det jag menar... herr Vahlin har ju alltid varit mycket hygglig hos oss... men han har, hvad skall jag kalla det...? han har så grofva tycken... ingen fin ung man med smak... det är det jag ville säga.

— Nej nej, tog Hård ifrigt i, — han är en mycket finkänslig man, tvärtom, ytterst finkänslig, nästan poet, om jag så får säga. Men han är demokrat, ser ni, demokrat af öfvertygelse, och han föraktar af princip förfiningen.

— Ja, och han förfäktar bra sina åsikter, fortsatte konsuln, som hade litet af uppkomlingsblodet i sig och var demokrat af politik.

Det var väl att herrarna togo Vahlin i försvar, ty fröken Karin satt under modrens ord med knapt tillbakahållen harm och väntade att få släppa den lös vid första paus. Men när Hård tog Vahlins parti och fadren gjorde detsamma efter honom, lugnade

hon sig och stälde sitt glas tillbaka på bordet. Hon hade suttit med det i handen under hela diskussionen om Vahlin, såsom hade hon ämnat kasta det likt ett argument för honom midt in i samtalet, när så fordrades.

Man steg upp och samlades kring kaminen i konsulns rum, der det brann en stor brasa bakom det förgyllda gallret. Herrarna rökte sina cigarrer i halfmörkret, och Karin trotsade sin far med att tända en cigarett och röka den till hälften.

Vahlin fick vara olyckligt gift bäst han ville, samtalet tog nya vägar, och nya karaktärer nagelforos vid slammer af små teskedar mot tunt, äkta porslin. Kaffet hade burits in.

Senare tog Karin Friman Hård helt och hållet i anspråk för sin egen del. Hon förde honom till en soffa i ett skumt hörn af salen, och Hård lät sig gerna föras. Det var första gången hon tillät sig någon slags förtrolighet med honom, och han strök helt nöjd sitt spetsiga skägg; — han hade aldrig ännu förgäfves bjudit till att behaga en person.

Fröken Karin hade litet svårt att komma fram med det hon bar på hjertat. Hennes tal gick oroligt i sicksack, men Hård hjälpte henne hastigt tillrätta, lutade sig bakut i soffan och sade med en plötslig suck:

— Stackars Vahlin!

— Hvarför tycker ni så synd om honom? frågade hon med illa beräknad likgiltighet.

— För att han blir olycklig.

— Tror ni det...?

— Jag är säker på det. När man gifter sig såder af svartsjuka och passion, går det alltid illa, äfven om hans hustru vore af annat slag...

— Jaså, — han var så kär i henne...?

— Ja, sade Hård, fast han såg att ett medgifvande gjorde henne ondt. Det kunde redan vara på tiden att desillusionera henne.

Hans korta svar gick som en stöt igenom Karins hela gestalt, och hon begynte nervöst plocka på soffans ryggstöd.

— Han gifte sig af svartsjuka, återtog Hård... mera af svartsjuka än af kärlek. Det fins sådana underliga, tröga naturer bland oss, dem endast en verklig ond lidelse sätter i rörelse. Vahlin är bland dem. Han skulle aldrig tänkt på att gifta sig, om inte hans svartsjuka från första stund blifvit upptänd...

— Ni talar illa om er vän...

— Inte alls! Jag talar alldeles kallt om hans natur, utan att bedöma hans karaktär. Men han är en man, som skulle blifvit olycklig i hvilket äkten-

skap som helst... Eller inte precis han, men hans hustru... och som följd deraf också han sjelf.

— Och hvarför tror ni det?

— Emedan han är så inbunden och fordrande på samma gång. En hustru skall aldrig förstå, att läsa hans önskningsar så, som han vill det, och det skall mycket till, innan han säger ut öppet hvad han vill...

— Det tror jag ni har rätt i...

— Ja, inte sant? Ni känner honom också en smula, fröken Friman, och ni bör hålla med mig. Säg, tror ni inte sjelf, att en qvinna hade svårt att göra honom lycklig?

— Inte, om de älskade hvarandra...

— Ah! vet ni, en man som Vahlin är också så inbunden i sin kärlek, att en hustru aldrig skulle förstå honom, innan det vore för sent. Jag har förebrått honom denna hans besynnerlighet, men han rår icke med den sjelf, än mindre någon annan.

Karin Friman tog ofrivilligt fatt på Hårds ord. Det var kanske lyckligt att det gått som det gått. Hade väl hon med all sin kärlek mera än någon annan förmått något emot hans inbundna karaktär? En röst inom henne, ett djerft sjelfmedvetande hade alltid sagt henne, att Vahlin kunnat smälta som vax

för en verklig, hängifven kärlek, men nu begynte hon tvifla derpå.

— Och ni kan vara öfvertygad om, fortsatte Hård, att ingen qvinna ändrar om lynnet hos en man, då han inte förmår ändra det sjelf...

— Nej, men hon kan förstå ett lynne bättre än någon annan...

— Och hvad hjälper det? Hon skall i alla fall tröttna att böja sig för det, om hon är aldrig så litet sjelfständig...

Det hade icke varit Hårds mening att klandra Vahlin. Allt hvad han sagt var dagsens sanning. Men likasom för att mildra intrycket af sina ord begynte han nu berömma honom och tog fram hans goda sidor. Han talade sig varm, som han brukade, vädjade alltemellan till fröken Karin och lockade fram en känsla af ömsesidigt förstånd och sympati, som lade sig behagligt öfver slutet af deras samtal efter den lilla dissonansen i början. När fröken Karin steg upp, var det som om hon fått en stor hjälp af Hård i att komma på det klara med sig sjelf. Hon sade honom det på sitt vanliga, uppriktiga vis och tackade honom för den hjälpen.

— Så ni öfverdrifver allting... jag har ju rakt ingenting nytt haft att upplysa er om... Men det är mycket roligt för mig att ha fått komma er ett

steg närmare, och jag hoppas ni vill anse mig som er vän härefter . . .

Inför sig sjelf medgaf Karin Friman, att hennes förutfattade uppskattning af Hårds människovärde varit betydligt förhastad. Han var en långt mera sympatisk karaktär, än hon någonsin trott det.

Man följde till slut Hård ut i tamburen, och konsulinnan öppnade dörren, lutade sig öfver barrieren och såg efter honom, när han försvann utför traporna. De hade numera blifvit så bekanta, att hon öppet kunde visa sina sympatier för den förträffliga, glada häradshöfdingen.

IX

Det unga herrskapet Vahlin var en nagel i ögat på den borgerliga dygdigheten i staden. Att de kunde lefva så lyckligt! — lyckligare än månget riktigt hederligt ungt äkta folk. Man såg dem sällan ute, de höllos hemma jemt och ständigt och tycktes intet behof hafva af umgänge. Och det var just af det förhållandet man slöt sig till att de trifes mycket väl med hvarandra.

Det kunde naturligtvis icke räcka länge. När man blifvit så vansinnigt kär i ett kokett stycke från ett sångsällskap, att man likt Vahlin, skänkt henne sina föräldrars ärliga namn dröjde det icke länge innan det hämnade sig.

Nå, — det såg icke ut tillsvidare, som skulle Nemesis ämnat sig på visit till redaktörens lilla, nätta våning vid torget. Två rum och kök hade han der utom det stora redaktionsrummet, och det hade han nu helt och hållet gjort till sitt arbets- och hvar-

dagsrum. Det var bättre ordnad numera både på och under bordet, tidningarna lågo i ordentliga fack på en hylla, och ref han fram dem än så ofta, och kastade han om dem än så kaotiskt, lågo de likväl morgonen derpå hvar i sitt fack för att ånyo kastas om.

I rummet innanför redaktionsbyrån stodo nya möbel i ledigt virrvarr, och hvar möbel hade sin historie. De hade, Vahlin och Hilma, tillsammans sökt upp dem i de petersburgska basarerna, prutat och köpslagit om dem, redan lemnat dem och kommit igen för att afgöra köpet. Och så hade möblementet både i den lilla salen och i sängkammaren kommit till under noggrant uträknande och gemensam sparsamhet gentemot de ryska köpmännens flåbuseri. Det var ett par veckor före bröllopet, som de gjort sin uppköpsresa till S:t Petersburg, — Hilma hade inga släktingar, som förbjödo henne den.

När de kommo igen, stökade hon dagarna igenom i sitt blifvande hem, satte upp gardiner, ordnade och bråkade, så att hon blef mycket hemmastadd der, innan hon bort blifva det enligt gällande reglemente för giftermål i allmänhet.

Sedan, när våningen var färdig och vigselceremonin öfver, sutto de der bland sina nya möbel under stora bladväxter, med små konst saker och fotografier omkring sig, dem Vahlin samlat under

årens lopp, men förtalet smög sig kring knutarna utanför, kikade in genom nyckelhålet i tamburen och spionerade på dem, isynnerhet på henne, med ett intresse utan gräns.

Hilmas qvinliga instinkter hade fått en mäktig påstöt genom alla bosättnings göromål. Hon, som aldrig haft något egentligt hem, fick nu ställa i ordning åt sig det prydligaste lilla bo, som hon kunnat tänka sig. Och hon var glad, — hela hennes obestämda rädsla för Vahlin hade försvunnit. Hvad den hade varit löjlig! Han var ju en den barnsligaste, lilla mansperson, så öm och så full af omsorg. Hon sjöng sina lustiga chantantvisor högt, medan hon sysslade med linkläder och täcken, mattor och sin egen utstyrel. — Den sista lade hon stor vikt på, och handsymaskinen slamrade från sängkammaren i takt till rasandet af Vahlins penna i redaktionsrummet, så att han ofta måste afbryta sig midt i en mening, smyga sig fram till henne bakifrån, utan att hon märkte det i sin ifver, och taga om det lilla runda hufvudet med båda händerna och kyssa det alldeles förgjort.

Så jagade hon bort honom med alnstickan och förbjöd honom bestämdt att störa henne i hennes viktiga förrättningar. Föröfrigt hade han ej heller sjelf tid att löpa från sina manuskript, bara för att

göra henne förargelse, påstod hon. Han skulle vara så god och hålla sig på sin sida, tills hon kom och sade att qvällsmaten stod dukad på bordet.

Och Vahlin gick i början sprittande glad och lycklig tillbaka till sitt stora bord och var innerligt säll öfver att dragas vid näsan af det koketta styc- ket från ett kafé chantant. Han var så förtjust i det, att han under dagens lopp minst fyra eller fem gånger lät sig undergå behandlingen med alnstickan, bara för att få taga om det lilla, runda hufvudet med båda händerna och kyssa det alldeles förgjordt.

Hilma skulle i hemmet göra största delen af bestyren sjelf. Hon hade endast hjälp af en madam, som kom upp till dem om morgnarna, bar in veden och förrättade de gröfre sysslorna.

Aldrig hade Vahlin fått ett sådant kaffe, som hon bar till honom på säng. På säng, ty han låg länge nog om morgnarna; dels gamla tidningsmans- vanor, dels trötthet. Ofta hände det de somnade först fram på morgnarna efter ändlösa förtroenden. Hilma var icke heller tidig af sig, hon hade länge- sedan kommit in i vanan att sofva bort hela förmid- dagen. Deras lif blef därför högst besynnerligt: kaffe klockan tolf eller ett, och middagen en timme derefter. Inga bekanta störde dem med besök, och tidningen upptog endast Vahlins qvällar. Derfor lefde

de sin smekmånad efter den friaste dagordning hof-rättsstaden sett till.

När Vahlin som oftast somnade in ännu en liten lur efter kaffet, såg Hilma leende och lustigt på hans förnöjda smålöje under munstascherna och satte sig i rummet bredvid, för att göra sin toilett framför den stora trymån, lyssnade till hans jemna andetag och kände sig lycklig, — mycket lyckligare än hon hoppats bli. Det var en sådan jemn, lugn och behaglig maklighet, som hon ofta drömt om, och hon oroade sig icke med att dissekerande fråga om hon älskade Vahlin. Hvad brydde hon sig om hvad man kallade det! Hon gjorde bara sin toilett och stälde sedan i ordning portören för middagshemtingen, ty middag hade hon ej åtagit sig att koka hemma. Sedan hade hon ett styft besvär med att väcka sin man, när klockan närmade sig ett. Då steg Vahlin upp, gnuggade den tunga, letargiska sömnen ur ögonen och log, halft harmsen öfver att ha sofvit så länge. Hela dagen hade han qvar en naggande, förebrående känsla för sin lätjas skull och beslöt för sig sjelf, att det skulle bli annorlunda i morgon. Men det blef samma sak.

Hilma skämde riktigt bort honom. Satt tyst som ett möss bredvid honom, när han skref om qvälarna, rullade hans cigaretter och tände dem sjelf åt

honom öfver lampglaset, så att de långa tobakstrådarna brunno af och föllo ner i lågan, och då fladdrade den till, så att Vahlin såg upp ett ögonblick från sitt arbete.

Fastän han satt så mycket öfver sitt arbete, blef det likväl ej mycket gjordt. Hans lilla hustru drog honom ofrivilligt ur de djupa, klara tankarna. Alltid hade hon ett skämtsamt ord och en kyss för honom. Såg bra ut för öfrigt, med en frisk rodnad öfver sin klara hy, som sminket ännu ej hade hunnit förderfva, och en strålande glans i ögonen, när de mötte hans.

Nu när Vahlin var gift, skulle han väl förtjena pengar för två. Han hade särskildt betalt för hvarje sjelfständig artikel han skref, och han hade nog gift sig på de sjelfständiga artiklar han skulle skrifva, om också hans regelbundna inkomster från tidningen voro stora nog, för att de bort förslå till deras enkla lif.

Men det blef icke så billigt. Ty Vahlin var vid utmärkt lynne i det hela taget, och när han var vid utmärkt lynne, hade han en otrolig lätthet att kasta bort sina pengar till idel skräp. Hemmet skulle kompletteras ännu, och det fans tusen små behof att fylla. Så hade han räntor och amortiseringar att betala, — ungdomsminnen från universitetet — och han kunde, med ett ord sagdt, icke hushålla det minsta.

Derför behöfde han alltid pengar, och derför skulle han alltid skrifva de sjelfständiga artiklarna. Gick det icke bra i dag, skulle det gå bättre i morgon. Det var märkvärdigt, men det gick alltid bättre i morgon.

Hans hustru hushållade lika illa som han, så länge hon hade pengar. Derför blefvo de också utan för det mesta. Nå, — de lefde ändå, — på kredit och på framtiden, och de lefde icke så illa.

Umgänge hade de intet. Hvarför skulle de för det första umgås, och för det andra: — med hvem? Hela staden hade vändt dem ryggen, och Vahlin var icke den, som bad om misskund för sitt olyckliga äktenskap.

Hilma knotade nog litet öfver deras ensamhet, men Vahlin skämtade bort hennes missnöje och förespeglade henne, att det skulle bli annorlunda i framtiden. När det skulle bli så, gjorde han ej klart för sig. I framtiden! — det var ett så bekvämt tidsbegrepp.

Vahlin hade engång mött Hård ute i staden dagarna före jul. De hade talat med hvarann helt vänskapligt som fordom, men Hård hade någonting likgiltigt och afvisande i sitt sätt, som Vahlin stöttes af och som gjorde hans naturliga bemödanden att vara vänlig och deltagande dubbelt svåra. De drucko

ett glas med hvarandra på Societetshuset, och Hård lofvade att komma och helsa på. Fastän Vahlin fann det utlofvade besöket långt ifrån angenämt, måste han erkänna att det var en finkänslighet från Hårds sida för att leda folks gissningar och sqvaller på villospår. Men han hade tydligt i hvarje Hårds rörelse och hvarje hans min sett en glatthet och ett tomt manér, som lade en iskyla öfver deras forna vänskap. Det var ingenting att förundra sig öfver i det hela taget, och han längtade ej alls efter att Hård skulle besöka dem, tvärtom!

En förmiddag på nyåret, just innan middagen, kom Hård likväl; Vahlin förde honom in i privatrummen och ropade på sin hustru. Hon visste icke alls hvem det var som väntade henne, fastän Vahlin talat om att Hård tänkt besöka dem. Derfor kom hon inspringande i sitt stora hushållsförkläde och stannade när hon såg Hård, fullkomligt stel, med blicken besynnerligt skarp och näsborrarna skälfvande, såsom hade hon vädrat en fara.

Hård log uppmuntrande, gick emot henne några steg, tog henne i hand och sade vänligt:

— Nej, en så nätt liten husmor!

— Ja, inte sant? föll Vahlin in för att jaga bort hennes stelhet. I detsamma hade hon också fattat sitt beslut att representera fru Vahlin, kom fram litet

brydd och ovan att spela en sådan roll för sina gamla vänner och sade helt högtidligt:

— Ni är alldeles frisk redan, herr Hård?

— Fullkomligt, svarade Hård som om det varit den likgiltigaste sak i världen. — Och jag har roat mig länge i Helsingfors, tillade han. — Man måste passa på alla tillfällen att göra sig gladt, och jag hade en god förevändning. Men så trefligt ni har hos er! Alldeles annorlunda än när Vahlin var ungarl. Då drucknade man i tidningspapper hos honom... i tidningspapper och cigarraska...

Hård slog sig helt gemytligt ned i soffan och log sitt gamla, mest älskvärda löje.

Så det lättade luften! Hilma såg ut som om hon benådats från en dödsdom, hennes runda ansigte fick igen sin naturliga smånäpenhet, och Vahlin sjelf kunde icke värja sig för en känsla af lättnad.

Hård hade brutit stelheten, så snart han sade sina första ord i sin naturliga och osökta ton, och det öfriga han kom fram med var heller icke egnadt att reablera den igen. Han rörde sig så ogeneradt i sin väns hem, som hade aldrig något som helst förefallit emellan dem. Vahlin visste icke om han skulle känna sig tacksam eller förnärmad, men han böjde sig för Hårds umgängesvana.

Hilma gjorde först stora ögon öfver att se dem

tillsammans som förtroliga vänner; derefter gaf hon godtroget lös hela sin glädtighet, fullkomligt obekymrad om det förflutna, som hade det alltsammans strukits ut ur hennes minne.

Vahlin visste icke om han skulle tro sina sinnen, så fullkomligt den gamla var Hård i hela sitt uppträdande. Icke en påminnelse om glattheten och det kalla maneret, som han märkt vid deras senaste möte. Och Hård förblef sittande under största delen af besöket, för att icke med sitt haltande uppkalla oangenäma erinringar.

Hilma kände en stor lust att hålla honom kvar öfver middagen, men det var just i dag ebb i kassan, och hon skulle icke få råd att sända efter vin eller några extra trakteringar. Derför framställde hon icke sin lust. Just i detsamma begynte Vahlin sjelfmant att bjuda Hård på supé till dem t. ex. torsdag qväll, då ville han se hela sitt umgänge hos sig, tillade han skämtande.

Hård förmodade skrattande att det väl ej skulle bli en galasupé med frackar och lofvade komma. De följde honom ut i farstun, och Hilma påminde honom ännu i sista minuten om hans löfte att komma igen torsdag qväll.

Så snart de blifvit ensamma, följde en underlig tystnad på pratet nyss. Ingendera sade ett ord om

Hård, och frun skyndade sig ut i köket för att bli färdig med den fördröjda middagen.

Vahlin gick ett slag genom alla rummen och tänkte öfver hvarför han egentligen bjudit Hård på supé. Han, som allra helst undvikit hvarje beröring med honom! Fåfänga, naturligtvis! Egenkärlek och lust att skryta med att han kunde beherska sig lika bra som Hård! — Men han tänkte på den bjudningen med en baktanke af ånger. Kanske lyckades han icke slutföra hela rollen, hvilket han så korttänkt åtagit sig. Och så skulle Hård naturligtvis efteråt komma igen ofta, och det var långt ifrån nyttigt för friden i hans lilla hem.

Nå, — det var nu engång gjordt, och han finge stå för följderna.

Torsdagskvällen blef anledningen till många tysta bekymmer hos Vahlin och en oändlig mängd små, praktiska bestyr, husmoderliga omsorger och förväntningsfull stolthet hos hans hustru.

Att första gången i hennes ställning representera sitt hem var ingen småsak. Hon var mycket orolig, mycket glad och mycket stolt öfver alltsammans. Det skulle, utom Hård, komma ett par af Vahlins medhjelpare i tidningen, dem hon allsicke kände, men hon förlitade sig ofrivilligt på Hårds goda lynne och hans glada hjälp, — med den skulle alltsam-

mans gå som en dans, och hennes man skulle bli nöjd med henne.

Det var underligt, men när hon tänkte på supén, var det för sin man hon var rädd, och han framstälde sig omedelbart för henne som den stränga fordrande domaren, medan Hård alltid stod på hennes sida, skämtsam, glad och öfverseende, ställande till rätta hvad andra gjorde oskickligt; — en riktigt präktig bundsförvandt i en så kinkig belägenhet.

Hon tänkte en lugn tanke på deras forna förhållande till hvarandra och förvånade sig en liten stund öfver att hon ej fann det mera upprörande. Det var tvärtom som en borgen att Hård förstod henne fullkomligt i hennes nuvarande belägenhet. Senast hade han heller icke alls brytt sig om det förflutna, hvarken gjort en hemlighet af det eller låtit det genera sig på något sätt. Så skulle man just taga det, tyckte hon, och så tog hon det också sjelf; — det hade nu engång skett och kunde ej bli ogjordt. Och det blef så förfärligt högtidligt och storartadt och allvarsamt och tryckande med Vahlins tunga sätt att se sakerna; — kantänka, var det nu något att göra en så ofantligt stor affär af och... och att skjuta folk för!

De två medhjelparna i tidningen kommo tidigast om torsdagen. Vahlin presenterade dem i kort-

het för sin fru, de satte sig i redaktionsrummet och bolmade det fullt af tobaksrök i väntan på Hård och på toddyn. Frun hade dragit sig tillbaka efter att ha helsat och var vid helt underligt humör. Hon höll toddyvattnet varmt och smög sig från köket till trymån och från trymån till köket.

Hennes nya, grå hvardagsklädning, som Vahlin bedt henne bära i qväll, satt väl, men var tarflig i bredd med den skrikande elegans hon var van att uppträda i. Också var hon nästan missnöjd, — det lämpade sig icke för henne att spela huslig i gråa kläder. Lyckligtvis hade hon gjort korta ärmar till klädningen, och det tröstade henne litet. Hennes armar voro hvita, och Vahlins present, det nya silfverarmbandet, passade väl till den gråa färgen, isynnerhet som hon hade en filigransbrosch alldeles i samma stil.

Der kom Hård! Hon hörde hans röst från redaktionsrummet och fäste sig vid att han frågade efter lilla frun för att helsa på henne. Hon skyndade ut i köket och bar skramlande in toddybrickan i det rökfyllda redaktionsrummet, hvilket hon gjort i ordning på eftermiddagen till toddyrum åt gästerna.

— Och nu, sade Hård sedan han helsat, — nu skall frun sjelf sitta i soffan med sin man. — Naturligtvis dricker hon en tuting med oss?

Hilma ämnade tacka som hon var van, då hon bjöds på ett glas, men kom genast ihåg sin värdighet, stod tveksam och såg frågande på sin man.

— Naturligtvis! nickade han och makade åt sig för att hon skulle få rum bredvid honom. Men han kunde icke värja sig för en obehaglig känsla af oviss-
het öfver huru Hilma skulle uppträda. Hon gick ut efter ett glas åt sig och slog sig ned bredvid honom, till hälften brydd, till hälften stolt öfver sin nya ställning.

Den ena af Vahlins medhjelpare hade förut sett henne på „Förderfvet“, och båda kände naturligtvis hennes föregående. De visste icke riktigt om de skulle antaga en hycklande hygglig och omedveten min, eller helt öppet låta påskina, att de visste hvem hon var. Den ena beslöt sig för att hyckla, medan den andra lade an sina mest ogenerade ungarlsfasoner, ty han var oberoende och kunde göra i allting som han för godt fann.

Icke som ville han såra Vahlins, — nej gubbers! — men han tyckte i allmänhet mest om herrsällskap, der man var ogenerad, och han ämnade icke för ett gift fruntimmers skull, som nog varit med om värre förut, lägga något band på sig.

Hård var sig lik. Glad och treflig, uppmärksam mot frun och obekymradt ledig. Men Vahlin satt

och observerade, midt under det han bemödade sig att göra stämningen allt friare.

Frun passade egentligen förträffligt i det sällskapet. I början bibehöll hon sin reserv, log måttligt åt skämtet och svarade förbehållsamt, när man vände sig till henne, men småningom rycktes hon med mer och mer. Hon hade gudskelof icke stelnat in i prudentlig och bornerad anständighet ännu. Hennes skratt blef hjertligare och hennes blick lifvigare. Hon såg då och då vädjande på sin man, men kunde ingenting ogillande spåra hos honom, fastän han i det hela taget såg allvarsam ut.

Efter herrarnas andra toddy kunde hon icke hålla sig tillbaka längre; — hon hade ju icke varit ute i sällskap på flera månader. Och hon gaf lös hela sitt uppslupna lynne, log så att tänderna blänkte och tårarna kommo henne i ögonen, vågade sjelf ett skämt ibland och uppmuntrades af herrarna till flera. Den hycklande herren hade kastat bort sin mask, blef ytterst frispråkig och nästan närgången mot henne med sina simmiga blickar. Hilma var den, som allsicke förstod sig på att med takt afstyra en näsvishet. Hon var så lifvad, att hon icke alls lade märke till den engång och roade sig gudomligt. Men det fans qvar i hennes rörelser och minspel chantantdamens simpelhet och frivolitet, som ju na-

turligt var, och Hård kastade en orolig blick på Vahlin i soffan.

Han såg fullkomligt lugn ut, uppmanade endast sin hustru att skynda med supén och såg ännu lugnare ut när hon gått. Men Hård kände hans lugn. Vid bordet tog han värdinnan på sin del för att hindra att hon skulle förgå sig, men hon var långt ifrån att ana, att han ville göra henne någon tjänst dermed.

Hilma tyckte de voro några gemytliga fyrar allesammans, var glad öfver sina korta ärmor och den enkla stilen i sin toilett, som väckt Hårds gillande, samt till sist icke så litet stolt öfver den goda supén. Hon hade glömt att alltjemt rådfråga sin man med blicken, ty hon hade icke fått fatt i hans en enda gång under den senaste halftimmen. Hvarför såg han icke mera på henne? Var hon icke i hans smak, hon, som hans vänner funno så bra? Han kunde vara riktigt nöjd med henne, tyckte hon. Hon var ju en så näpen, liten hustru åt honom, att hans vänner blefvo helt afundsjuka.

Kaffet bars in i salen; konjaken och likörerna kommo fram. Hård lemnade icke lilla frun ensam för många ögonblick, han var alltid till hands för att parera en tvetydighet af den hycklande medhjelparen eller slå tillbaka en grofhet i halsen på den oberoende.

Vahlin satt i en fåtölj, lugn till det yttre, men rof för en mängd nedsättande och plågsamma känslor. Icke ett enda ord, icke en enda simpel rörelse af hans hustru hade undgått honom, fastän hon aldrig fick fatt i hans blick. Han blygdes för att möta den och såg därför förbi henne, men han uppfångade henne otroligt tydligt med alla sina till olidlighet spända hörsel- och känselnervver.

Han förolämpades af hennes slippriga sätt med gästerna, och hvarje hennes minsta tonfall från chantantet skar honom djupt in i hjertat. Dock — hvad kunde han väl hysa för galna och oberättigade förväntningar af en qvinna med hennes föregående? Om han var svartsjuk? Hm — det var svårt att afgöra. Kanske! Men hans svartsjuka var alldeles olik mot den han känt förut. Hans vänner kunde gerna ha kyst henne midt för hans ögon, han skulle icke ha brusat upp, han skulle endast ha beklagat sig sjelf. Det var hans fåfänga som bragte honom att lida, — alls ingen kärlek till henne. Blott för sin egen skull led han; — han var ett stackars offer för sin lidelse till henne.

Han hade känt sig lättad om han ett ögonblick fått lust att strypa någon af sina gäster för hennes skull. Nej — för henne kände han intet medlidande alls, han gjorde tvärtom helst gemensam

sak med de andra för att nedsätta sin hustru ytterligare, och han fann sig usel därför. Men det retade honom desto mera. Han ville komma åt henne sjelf, hon, som klafbundit honom, som varit honom otrogen fordom och som nu var honom ovärdig, henne som besudlade hans hem, hans själsförmögenheter och förintade all den nobless, som förut funnits hos honom.

Alla dessa tankar bröto häftigt fram, men de hade redan länge legat dolda hos honom. Han hade på de sista tiderna begynt bli djupt missnöjd med det lif de förde, med sina bortsofna förmiddagar och sin förslappade arbetskraft. Men han hade icke haft viljekraft nog att ändra sina vanor. Hans hustru bjöd honom sina mjuka läppar, och han gaf vika. Men inom honom växte agget mot henne, ju mera han kände hennes öfvermakt.

Hon å sin sida reflekterade icke mycket, var sorglös och märkte icke alls sin mans missnöje. Hjelpste därför icke heller det minsta till att undvika den hotande katastrofen. Gjorde sig endast dubbelt kokett och retande, vann för ögonblicket hvad hon önskade och var fullkomligt blind för följderna.

Men nu stannade hon plötsligt midt i ett skratt, förskräckt öfver sin mans dystra min. Ett moln for öfver hennes solskensansigte, hon sprang till honom, lutade sig ned och hviskade i hans öra:

— Hvad är det nu igen, vännen min?

Igen! När hade hon märkt det förut? Han svarade kort att det var ingenting, tog sitt glas, nickade förbi sin hustru åt sina vänner och drack dem till.

Efter den stunden föll det en liten förstämning öfver laget, ty frun bjöd icke längre till sitt bästa. Man tömde sina glas, och om en stund togo herrarna afsked. Det var då den oberoende medhjelparen kysste Hilma högt uppe på hennes bara arm, hvilken hon dock instinktliskt drog till sig.

När de kommo ned på gatan, skakade de båda medhjelparna i tidningen på sina oklara hufvuden och försäkrade Hård enstämmigt, att lilla frun var alldeles för lätt på foten och för fri i tungan, för att sällskapet, der de varit i qväll, just skulle kunna kallas hyggligt. Hade inte den hycklande medhjelparen, till exempel, tryckt sitt knä så hårdt emot hennes under bordet vid supén, att han fått sendrag, utan att hon gjort en min af att draga sitt knä undan, och hade inte den oberoende kysst henne så högt uppe på armen som gerna ett fruntimmer kan tillåta, när hennes man är närvarande?

Den hycklande hade nu visserligen tagit miste på bordsfoten och Hilmas knä, men Hård blef likväl ond och förklarade att det var mera än simpelt

af två gäster, att strax som de lemnat deras värd taga heder och ära af hans hustru.

De sågo förvånade på honom öfver att han ej höll med dem.

— En sådan fru...! sade den ena.

— Hvad har hon förolämpat er med, — det förstår jag inte —

— Åh, förolämpat! Det har hon inte gjort. Men hon är se så der la hitt, la ha! Den hycklande gjorde en betecknande gest.

— Det är minst sagdt skamlöst af herrarna... fy fan! Låt bli att tala illa om henne, när jag är med. Vahlin är min vän och hans hustru...

— Åhå! — är det så fatt sade den oberoende, — är det så att herrarna äro två om henne... ja, ja! jag har hört glunkas om det...! Hård lyfte redan sin käpp, men stack den med en beslutsam rörelse under armen igen och gick derifrån. Han inblandad i ett slagsmål på gatan, — nej!

Vahlin satte sig dyster i redaktionsrummet öfver några papper och låtsade skrifva. Frun släckte lamporna i salen, putsade ljusstakarna fria från tobaksaska, borstade duken, samlade glasen och porslinet från supén, för att diska dem, men lemnade plötsligt alltsammans och gick in till sin man.

— Har jag varit dig emot i qväll?

— Nej.

— Hvarför är du då så förstämd? Har någonting kommit emellan oss?

— Nej, — det har alltid funnits der.

— Hvad då?

— Ingenting! — skräp! — ingenting! Godnatt! seså godnatt, jag vill lägga mig — godnatt!

Han sköt henne med sakta våld ut ur rummet. Frun ville kyssa honom, men han vände sig motviligt bort, och hon blef stående en stund och såg på honom med en lång Norablick.

Så vände hon sig sakta om och gick med nedböjdt hufvud bort till glasen och porslinet. Begynte att tvätta dem mekaniskt, frånvarande. Gned dem så att de gåfvo till små, ängsliga nödrop, och det lät likt aflägsna snyftningar in till Vahlins rum. Han satte händerna för öronen för att ej höra dem, men Hilma stod böjd öfver diskvattnet i det lilla köket till långt efter midnatt, med inflammerade torra ögon och tankar som arbetade i kapp med hennes händer. Alltemellan gaf ett glas eller kopp till ett klagande litet nödrop, och hon skyndade att torka det lilla kärilet, som så vågade gifva hennes egna känslor luft.

X

En blid eftermiddag när den hårdt tilltrampade snön smälte bort från trottoirerna och bara glatta isgatan blef qvar, gick Hård och tog sin promenad vid takrännornas knaprande musik, aktsamt och försigtigt, undvikande snöskreden som här och der tumlade ner från hustaken öfver de promenerande. Han kom från sin middag på Societetshuset och lät röken från en mycket god cigarr slå de mötande i ansigtet. Mången vände sig om och såg efter den eleganta herrn, som gick så obekymrad och haltade likasom på sjelfsvåld.

Utänför en bagare, som höll konditori, stannade han och såg in. Inga gardiner hindrade honom, och gasen var redan tänd i bagarbodens tidiga skumrask. Der såg han konturerna af ett hufvud och en skinnmössa, som han kände igen, han kastade plötsligt bort sin cigarr och gick hurtigt uppför de tre eller fyra trappstegen till konditoriet.

— Goddag fröken Friman!

Karin Friman vände sig om och helsade gladt.

— Strax på middagen och redan sötsaker...

— Ja, vi hade en så dålig middag hemma i dag, att jag måste taga skadan igen här.

Hård tog en bakelse på ett téfat och frågade om icke fröken Friman ville ha litet limonad eller sodavatten att skölja ned det söta.

— Ja tack!

På konditoriet fans ett litet inre rum, som egentligen bara var en afplankning, och der serverade man dem vattnet. Hård bad skrattande Karin taga plats i en rankig soffa, medan han slog sig ned midt emot henne på andra sidan om det runda jernbordet, måladt i marmor. Rummets utstyrsel var högst tarflig, men det fans ej i hela staden något annat konditori, der damer kunde gå in ensamma.

— Hvar var ni i går, herr Hård, då ni inte kom på abonnementssoirén?

— Så är det när man är jurist, ser fröken, — jag hade ett ombudskap i en grannsocken och måste resa ifrån alltsammans...

— Nå, — ni gick inte miste om så mycket. Men der var någon, som det kanske roat er att se...

— Hvem kan det vara?

— Det är egentligen två...

— Är det möjligt att...

— Jo, herrskapet Vahlin gjorde i går sitt inträde i societeten...

— Verkligen... verkligen! Och huru aflopp det?

— Åh — ja, mycket bra i deras tycke, som inte gåfvo akt närmare... Jag för min del tyckte helt bra om frun... öfvergifven af damerna som hon satt der hela qvällen, utom då en gammal fröken ett par gånger talade med henne... Hennes man höll henne troget sällskap...

— Det måste ni berätta om noga...

— Det är just ingenting att berätta om, alla drogo sig för frun ända från början, och af herrarna, som Vahlin presenterade för sin hustru, såg jag ingen dansa med henne. De pratade med henne just så mycket de det måste, och så vände de ryggen till...

— Men huru upptog Vahlin det?

— Han såg alldeles oberörd ut —

— Talade han något med er?

— Det gjorde han visst och frågade om han skulle få presentera sin hustru, och jag skulle nog ha bedt honom göra det, ifall inte min mor just i detsamma kommit till och dragit mig in i toilett-rummet, så att jag inte hann svara.

— Och han förnyade inte sin begäran?

— Nej, det gjorde han inte. Jag tyckte också det var onödigt af mig, att precis söka hennes bekantskap, efter Vahlin inte passade på och presenterade.

— Ni hade alldeles rätt, fröken Friman . . .

— Tycker ni det? Jag är sjelf mycket missnöjd med mig . . . ty hon såg riktigt älskvärd och sympatisk ut, mycket olika mot hvad jag föreställt mig. Det är ju intet under alls, att Vahlin gått och förälskat sig i henne . . . Det enda jag inte tyckte om var hennes tolett och hennes stämman . . . jag hörde henne bara säga några ord, men den skar mig i öronen. Der fans något simpelt och utmanande på samma gång. Efter det hade jag nästan känt obehag af att bli bekant med henne . . .

— Ser ni det! . . . Jag väntade just något sådant . . .

— Men det är det jag ångrar, ser ni! Och nu vill jag så gerna göra någonting för att visa att jag inte är högmodig som alla de andra . . . herr Hård! — ni måste följa med mig upp till Vahlins!

— Har ni verkligen lust att besöka dem?

— Det har jag. De få inte tro, att jag är sådan . . . sådan, som jag engång var och som herr

Vahlin tror att jag är ännu... Jag uppförde mig illa i går, och jag vill reparera det.

— Men hvad säga de hemma hos er? Edra föräldrar...?

— De behöfva inte få veta af det strax, och sedan kunna de inte hindra mig...

— Det ligger ju ingenting ondt i hvad ni vill. Men huru tror ni Vahlins skall taga emot er vänlighet?

— Det gör mig detsamma,

— Jag är rädd för att han alls inte skall uppskatta den; tvärtom! Hvad frun vidkommer är det lättare, men Vahlin skall i sin misstänksamhet taga den för en inblandning i hans äktenskapliga lif och förhålla sig ytterst reserveradt... bli mera otillgänglig än någonsin...

Så må han göra det, bara jag har mitt samvete fritt... Han skall nog engång inse, att jag gjorde det af idel goda skäl...

— Nog är det litet fantasteri ändå, sade Hård och smålog öfvertalande.

— Ja, det är det väl... men ber jag er verkligen om en allt för stor tjänst...?

— Nej för all del... jag står hel och hållen till er tjänst, men det är för er egen skull jag afråder er...

— Gör inte det!... När jag engång satt mig någonting i hufvudet, utför jag det också... ni får se!

Hård utstötte en liten komisk suck och såg resignerad upp i taket.

— Nå det var rätt af er... så der skall ni se ut, när jag ber er om någonting... Säg, ska vi inte gå upp till dem nu strax, så blir det säkrast af...?

Fröken Karin steg upp och begynte draga sina handskar på.

— Om det nu absolut måste ske, sade Hård, så är det bäst att jag går dit förut och förbereder dem... ni kan ju komma om en timme eller två, klockan är bara fyra ännu.

— Hvad behöfves det att förbereda dem på en så enkel sak som mitt besök...?

— Låt mig nu råda i det här fallet, jag lyder ju er blindt i alla andra...!

— Nå, efter ni nödvändigt vill det, så kan jag ju gå hem på en stund, men klockan sex kommer jag upp till redaktörens, och då väntar jag att finna er der...

— Det kan ni vara säker på...

Hård följde henne hem till konsulns port och fortsatte derefter sin blidväderspromenad med en ny

cigarr i munnen, händerna nere i öfverrocksfickorna och käppen försigtigt uppstickande framför sig för att icke genera folk med den. Han hade två timmar på sig och gjorde sig ingen brådska, dref de backiga gatorna upp och ned, gick öfver bron åt förstaden till och såg vinterskymningen slå nattläger på den stora fjärdens is utanför staden.

Obestämda och flackande voro också hans tankar, de kommo och gingo smått dystra och melankoliska likasom landskapet, men de samlade sig mera omkring henne, som han nyss lemnat, än kring besöket de skulle företaga. Han jagade dem alltid bort från henne på det som förestod, men när de för tionde gången smögo sig undan hans viljas hersklystnad och ånyo skockades smekande och varma kring Karin Friman, ryckte han medlidsamt på axlarna och log för sig sjelf!

— Griller! tänkte han, vände helt om och gick med ökad fart inåt staden.

När han kom till torget, såg han ett rödt sken, som lyste upp gardinerna i Vahlins lilla våning; — de hade brasa derinne. Redaktionsrummet var stängdt, och han måste ringa på tamburklockan. Om ett ögonblick kom Hilma och öppnade för honom.

— Min man är inte hemma, sade hon utan att vänta Hårds fråga.

— Så kommer jag in och värmer mig, tills han kommer, sade han utan att se på henne.

— Var så god, det dröjer väl inte så länge . . .

— Och dröjer det, har jag ju sällskap.

Hilma kände sig igen mycket otvungen, fastän ett dylikt möte på tumanhand ju bort genera henne. Hon visste icke om hon gjorde rätt i att taga emot Hård så här ensam, men hon öfverlemnade afgörandet åt honom själf; — han visste bättre besked derom än hon. Och han steg på, hängde sin öfverrock på en knagg i den lilla tamburen och torkade fukten från pince-nez och mustascher.

Brasan i den lilla salen var nedbrunnen till mer än hälften och spridde just sin angenämaste värme. Skymningen låg stämmingsfull med djupa skuggor öfver det nya möblementet, då och då flammade en brand till och lyste upp de dunkla vrårna, men Hilma bröt mycket okänsligt af hela skuggspelet genom att tända lampan och ställa fram den på divansbordet. Hård, som haft lust att fira skymning, ämnade opponera sig, men tänkte i detsamma på att lamptändningen kunde vara ett slags finkänslighet mot den frånvarande mannen och lät det bli. Han satte sig i en låg fåtölj framför brasan och inledde samtalet:

— Var det roligt på soirén i går?

Han borde ej ha börjat med ett så farligt ämne, ty lilla frun ryckte till vid frågan och blef genast misstänksam.

— Huru vet ni att vi voro der... ni var ju inte der sjelf?

— Man har berättat mig...

— Åh...! ja, man berättar så mycket här i staden, inte minst om oss...

— Nej, det har ni nog rätt i, men så äro ni också tacksamma att sqvallra på.

— Tycker ni det? Hilma såg ej alls ut, som om hon begripit Hårds skämtsamma förtrolighet.

Hård försökte ännu ett par gånger taga henne på sitt gamla skämtsamma vis, men det gick alldeles icke. Och nu gaf han först närmare akt på henne, der hon höll sig i skuggan af en blomkruka undan för ljuset. Han drog krukan plötsligen åt sidan, så att lampskenet föll henne rakt i ansigtet, och i detsamma blef allt klart för honom.

— Hvad går åt er säg mig... hvad har då händt? Ni bär ju ha förtroende till mig ännu, eller huru?

— Åh... inte kan ni hjälpa det ändå... numera. Ni borde ha gjort det tidigare, innan vi voro gifta...

— Hvad då, hvad då?

— Hindrat oss, vet jag...

— Hindrat er... att göra hvad...?

Jaså, att det nu var kommet derhån! Naturligtvis skulle det så gå, förr eller senare. Hård satt och såg eftersinnande ut ett ögonblick, men nu hade Hilma sprängt sin förbehållsamhet helt och hållet, utan att tycka hon gjorde det minsta orätt i att förtro sig till Hård. Han var också den enda, som kände henne en smula här i staden, och af honom ensam kunde hon få understöd i det hon ämnade göra.

— Åh!... jag förstår inte huru jag aldrig förr insett att det måste gå så här, som det nu gått. En chantantflicka duger inte att spela hustru åt en man, inte om hon så lät stympa sig för att kunna det... Eller tror ni inte jag gjort hvad jag kunnat? Har jag ett ögonblick sedan vårt bröllop haft en tanke för något annat än min man? Om jag varit lättsinnig förut, så har jag ångrat det!... Tusen gånger hade jag velat gifva mitt lif för att ha varit sådan som andra unga fruar... Och jag tror att jag försonat mycket... Det är inte det, som plågar honom, men det plågar mig i stället... Jag känner mig föraktlig emellanåt, och det är bara för att han är så god mot mig. Skulle han slå mig, vore jag

nöjd. Men det gör han inte... han älskar mig trots allt, och jag tror att det är hufvudsaken... mera än en förlåtelse... Och dock har jag varit lycklig med honom —, så länge jag ingenting såg... så länge jag inte höll riktigt af honom ännu! Men en qvinna lefver aldrig tillsammans med en bra karl, utan att lära älska honom... det är min tro. Och jag har lärt älska min man så som kanske ingen ännu älskat... ty han är en man... åh! en riktig man, hård som jern och oböjlig och mild som ett barn ändå!... Det kallar jag en riktig man... en sådan, som en qvinna kan gifva sig åt hel och hållen, och låta pina sig ihjäl för utan att säga ett ord...

...Sådan är han, gentog hon och såg på Hård med en stolt blick. Jag känner honom, jag, numera, sedan jag misskánt honom länge förut... Och nu vet jag, att en sådan man är en lika stor sällsynthet som en riktigt god qvinna... Den mannen har älskat mig och gör det ännu och jag är stolt deröfver, men jag kan ingenting göra för att han är olycklig ändå... ingenting... ingenting! Men han är aldrig olyckligare än jag, nej nej, långt ifrån! Det skall han bara aldrig få att veta, ser ni.

...Eller tror ni, begynte hon igen och reste stridslystet på sitt hufvud, der blicken glödde och

pulsarna slogo i tinningarna . . . eller tror ni att en flicka från ett chantant inte kan ha en smula stolt-
het i sig, så att hon hellre vill dö än att vara ett
påhäng åt den hon älskar? . . . ett påhäng, sade jag,
— nej! en skam, en olycka! En hustru, som han
skäms för att visa sina bekanta och som han plågas
af att föra ut bland menniskor! . . . Åh, vet ni . . .
det är förfärligt . . . jag rasar hvar gång jag tänker
på det, och jag tänker på det oafbrutet. Men ni
skall inte tro att jag bara rasar, åhnej! — jag tän-
ker både på hans lycka och min. Det var först i
går jag såg det riktigt tydligt, att jag var en skam
för honom . . . det var efter den der soirén, ni vet . . .
Jag har gått, min stackare, en hel månad alldeles
blind omkring och trott att han haft det lika bra
som jag. Senast bad jag och bönföll, att han skulle
föra mig upp på den der soirén, ty jag ville in i
societeten, ser ni . . . Jag hade nog min äregirighet . . .
ja ja, jag plågade honom, tills han gaf med sig,
fastän han gjorde det mycket ovilligt . . . En sådan
blind höna jag varit, som icke anade till hans
känslor . . . jag bara tänkte på att få visa mig i toi-
lett och vara vacker . . . Och sedan på soiren brydde
sig ingen om mig, och jag var ond och snä-
sig . . ., och jag förebrådde honom att han försum-
made mig och att han inte kunde skaffa mig be-

kanta . . . och så gjorde jag honom svartsjuk på köpet, ty det är alltid min utväg när jag blir ond . . . Det var då, vid hemkomsten i går qväll, han ändtligen sade mig alltsammans . . . och då fick jag ögonen upp . . . han hade alltid bjudit till att dölja det förut . . . det är så likt honom och hans godhet . . . Men han skall få se att också jag har lidit . . . han skall få se att jag kan offra mig, för att han skall slippa skammen af att ha mig nära sig . . . Det fins ingenting annat som hjälper, än att jag offerar mig och min kärlek och jag gör det gerna . . . Det blir min hämnd. Ty jag är alldeles oskyldig . . . Kan jag rå för att man inte gifvit mig lärdom och sådant, som man gifver andra unga flickor? Kan jag lära mig på en vecka hvad andra lära sig på tio år? Kan jag rå för att han, som visste bättre än jag, gick och gifte sig med mig, chantantflickan? . . . Åh, det är förfärligt . . . ! Men han skall få se, han skall få se! . . . Det blir min sak att hämna mig, och jag vet huru jag gör det . . .

Hon böjde sig ned mot soffkudden, och öfvermåttet af hennes bitterhet sökte i tårarna sitt gamla, säkra utlopp.

Hård satt ganska förvånad qvar framför den halfslocknade brasan och fann ej på ett enda ord att säga efter alla hennes många . . . Han teg som

förnuftet tiger vid alla omedelbara, häftiga känsloutbrott och hade endast en obestämd fruktan för att Vahlin skulle komma hem och öfverraska dem, medan Hilma ännu var så upprörd.

Var detta samma lilla lustiga chantantflicka, som han för några månader sedan brukade skämta med? Sjelfva hennes ansigte hade förändrats och bar spår af beslutsamhet och eftertanke i sina näpna, rundade linier.

— Nå godt, sade han slutligen, hvad ämnar ni taga er till?

— Taga mig till? Hilma höjde sina rödgråtna ögon öfver soffkudden och såg på honom.

— Ja, nickade Hård, så deltagande han förmodde.

— Jag har tagit engagement igen, sade hon och reste sig helt upp.

— Engagement?

— Hvad skulle jag väl göra...?

— Hvar har ni tagit det?

— Åh, var lugn! Jag skall inte skandalisera min man och hans namn. Var fullkomligt lugn för det... Det är i Petersburg jag fått det...

— När har ni hunnit med det... det var ju först i går ni beslöt er...?

— Jag gick upp till min gamla impressario här

i staden i dag på morgonen, och han hade en plats ledig för mig i Petersburg. I morgon bittida reser jag . . . jag litar på er att ni ingenting säger åt min man deförinnan, eljes kommer han att hindra mig . . . jag har en del af mina saker inpackade nu redan.

Hilma såg frågande på Hård, som väntade hon ett gillande af honom. Han böjde också lätt på hufvudet och sade:

— Kanske gör ni rätt.

Det var i sjelfva verket hans öfvertygelse. Skiljas skulle de ändå förr eller senare, och det var så godt för Hilma att det skedde nu, medan öfvertygelsen gaf henne krafter. Under hennes frånvaro blef det honom lättare att vinna igen sitt gamla inflytande öfver Vahlin, och kanske kunde han då förmå honom till att göra den skilsmessan längre, än den stackars Hilma anade.

Han begynte i vänlig och deltagande ton tala om andra saker och frågade blott engång apropos:

— Är ni alldeles besluten att resa i morgon?

— Alldeles!

Hilma hade ej längre ett enda beklagande ord öfver sig sjelf, och Hård bjöd till att göra stämningen så angenäm som möjligt. Det gjorde Hilma tydiligen mycket godt att hafva någon, som uppskattade hela det oegennyttiga i det steg hon var i

begrepp att taga, och det föll en behaglig känsla af ro och tillfredsställelse öfver henne efter hennes kraftiga beslutsamhet.

Då nämde Hård om det besök hon hade att vänta.

— Fröken Friman? Hvad skall hon här hos oss?

— Helsa på er som man brukar . . .

Hilma blef tankfull.

— Är det den fröken Friman, som Vahlin förr var kär i . . . ?

— Det vet jag ingenting om.

— Inte! ?

En misstänksam glimt lyste upp hennes ögonvrår: man ville taga Vahlin ifrån henne!

Då hördes steg i redaktionsrummet, och någon tog på dörrvredet till salen. Nästa sekund foro Vahlins ögon undersökande öfver de två. Han tycktes tveka om han skulle stiga in eller draga sig tillbaka. Då steg Hård upp gick emot honom:

— Din hustru och jag ha hållit en liten squalerstund. Jag kom in för att träffa dig och för att värma mig; — brasan lockade mig ute på torget. Men lilla frun tände lampan genast, och det blef ingenting af skymningspratet vid brasan, som jag hoppats.

Vahlin nöjde sig med förklaringen, kom in och räckte Hård sin hand.

— Det är bra att du underhåller henne litet, sade han, — jag har försummat henne mycket på de sista tiderna.

Hård kunde omöjligt af hans röst sluta till, om han talat på ironi eller allvar. Hilma såg nästan förskräckt ut, och det föll en förstämning öfver dem, hvilken Hård sjelf ej mäktade förjaga.

— En förfärlig människa, tänkte han och följde Vahlin ut i redaktionsrummet för att röka.

Klockan hade knapt slagit sex, innan det ringde på tamburklockan och fröken Friman var der.

— Nej, vill ni verkligen göra min hustru ett besök, fröken Friman...? Vahlin tog emot henne i tamburen. — Nå det är lätt gjordt... se här är hon! Min hustru, — fröken Friman. Jag glömde att taga er godhet i anspråk i går på soirén och presentera er der... Var så god stig in...! Lilla Hilma, se till att vi få litet punsch och nötter... det borde vi ha hemma, inte sant du?

Karin Friman kastade en triumferande blick på Hård. Der hade hon Vahlins kyliga emottagande! Det var ju vänligt, mycket vänligt, nästan hjertligt, tyckte hon. Hård såg förbehållsam ut och hade ingen erkännande blick att gifva henne igen.

Hilma kom in med punschen och nötterna, fylde glasen, men bad ingen att röra dem. Hon drog sig så långt som möjligt från fröken Friman och sade ej ett ord, men Vahlin var ovanligt talträngd i dag:

— Jag undrar hvad som egentligen förskaffar oss äran af fröken Frimans besök? Det är svårt att tro, att ni skulle besöka oss utan något specielt ärende... ja, jag menar nu inte en affär, som kan uppgöras genast, utan en som sker långsamt, genom godhet och vänlighet... Ett sådant der besök, som ni säkert är van att göra som medlem i stadens välgörenhetssällskap, — eller huru? Åh, fröken Friman, ni skall inte se så blygsam ut, jag har ju förvål reda på edra filantropiska afsigter... är det inte så? Det är för resten mycket vackert af er att intressera er för dylika damer, hvilka en ung flicka som ni egentligen icke bör veta af... var det inte så termen lydde...? Ja, jag mins, så var det... Jag kan inte nog beundra er välvilja, som vågar bryta så starkt med konvensansen... Det är storartadt af er, att utsätta er för hela stadens ogillande, bara för ert hjertas godhet! Ni måste medgifva det... inte sant...? Hvarför skall man sätta sitt ljus under ena skäppo? Det är inte modernt längre, att den högra handen inte skall få veta af hvad den venstra gör... Ja, ja, vi ha det trefligt hos oss, inte sant...?

nästan alltför trefligt, för en fattig tidningsredaktör...? Vill ni se på den här ficus...? Den har vi fått till bröllopspresent af blomsterhandlaren, hos hvilken vi köpte alla de öfriga växterna... Jag kallar det så gerna vår bröllopspresent, ty det var den enda vi fingo... hvarför skulle jag nu hjertlost rycka illusionens slöja från hela tillställningen och helt enkelt säga att vi fingo den på köpet...? Det vore ju dumt det...! Ja, det der albumet, det är ett intressant album... der fins några af min hustrus kamrater... var så god och se här... här äro de...! Den der tjocka hette Klara Bergqvist... hon är död nu salig sångerskan...! Den der lilla i de spända triksåerna, som ser ut att ha uppstoppade vador... ja, förlåt fröken, i vårt hus talar man fritt om lösvador... hon heter Gunhild, tror jag... är det inte så, Hilma... tillnamnet har jag glömt, men förnamnet är ju stilig nog... Ni skulle ha hört huru hon sjöng... Åh, som tre nötskrikor på engång...! Är inte hon gudomlig...? Hahaha...! Den der herren är en af min hustrus tidigare bekanta. Han stod på bod i Falköping och skänkte henne buketter, dem han köpte med sin principals kassa. Nu sitter han på tukthus... och der ser ni huru min hustru tar sådana småsaker...! Jo jo, karlarna äro ett komiskt slägte, inte bättre

värda... Nå Hård, du säger ingenting...! Hvar har du din belevfvenhet? Här underhåller jag, min gamla stofil, damerna, och du står som slagen för munnen... Hvad är det för slag? Skål och tack för du sökte upp oss...! Du kan inte tro huru behagligt det alltid känns, när du kommer till din gamla väns hem och tager det för ditt eget... Tack skall du ha, kära bror... Min hustru är så glad öfver dina besök, men jag är ändå gladare, tro mig... Det är så godt att ha en liten hustru, som kan i sin mån hålla de gamla vännerna fästade vid hvarann... Jo, hon kan det allt, hustru min, hon har vana att umgås med manfolk, hon... Men hvad är det jag ser, min hustru fyller inte i glaset...! Hvad går åt dig, lilla Hilma...? du skall tänka på huru rara gäster vi ha hos oss... seså, drick nu med dem, så der ja...! Jag spår att de inte komma så ofta igen... jag vet inte hvarför jag har den tron, men de se ut som om de inte riktigt trifiedes hos oss... Ja, kära Hilma, det är vårt fel det... eller kanske mitt ensam, fastän jag bjuder till att underhålla dem och vara artig, såsom det ännu aldrig händt mig i mitt lif... Nå, nå, Hård, du skall inte brådska! Låt du din hatt vara i fred, eljes går ju fröken Friman också, och så blir det slut på hela den filantropin... Men om ni nu omöjligt inte längre

trifs hos oss, fröken Friman, så helsa hjertligt hem och fråga hvarför de gamla inte voro så vänliga och tittade in hos oss...! De skola säkert inte försumma den lilla vänligheten härnäst, eller hvad tror ni...? Nej, skall ni nu verkligen gå redan? Se der nu, det hjälper inte engång att jag slår upp min vanligen täpta språklåda... Hård ser helt förvånad ut öfver den... han tycker det är så olíkt mig... Ja, det är heller inte alltid man har så rara gäster... Men töm nu edra glas, innan ni går, och lofva mig att komma snart igen...! Fröken Friman måste vara god och taga noter med sig nästa gång, så kan Hilma sjunga till ert ackompagnement... Ni känner ju till den der:

Det var en Lördagsaften,
Jeg sad og vented dig...?

... Hilma sjunger den makalöst, det kommer nog Hård ihåg... adjö, adjö! Glöm inte att jag är borta strax på eftermiddagarna, Hård... då har min hustru så ledsamt, hon är hemma alldeles ensam... Kanske får jag följa ned för trapporna... ja, gasen är tänd... tack för besöket...! Kom snart igen...!

Vahlin läste igen tamburdörren efter de besökande och drog ett långt andetag. Hans ironiska

ursinne öfvergaf honom så snart de gått, och han brast ut i ett gapskratt.

När han vände sig om, var hans hustru borta. Han ryckte på axlarna och gick in till sig.

XI

Hård gick icke ut på sin vanliga morgonpromenad dagen efter fröken Frimans och sitt besök hos Vahlins. Han satt hemma och väntade. Om han icke alldeles missräknade sig, skulle det komma till en uppgörelse mellan Vahlin och honom just i dag på morgonen, ifall Hilma verkligen hållit ord och rest. Vahlin måste söka upp honom, om icke för annat, så för att förebrå honom sin hustrus afresa. Det var så godt att han höll sig beredd på den uppgörelsen, ty den skulle fordra både klara tankar och beherskning från hans sida. Vahlin var öfverretad och otillräknelig; det hade de sett i går, då han nästan var ifrån sina sinnen.

Det hade förvånat Hård, huru väl hans förutsättningar om Vahlins själstillstånd slagit in. Endast att han var ändå mera utpinad, ändå mera oförmögen att beherska sig, än Hård kunnat tro. Och fortfarande samma upproriska svartsjuka...! det var för

märkvärdigt, hvad ett illa ingånget äktenskap på kort tid kunde utveckla alla en mans olyckliga dispositioner. Han kände ett verkligt medlidande med Vahlin och gladde sig åt att snart få tala rent ut med honom och göra en ända på det spända förhållandet, som naturligt nog rådt mellan dem efter det olyckliga skottet. Icke som skulle Hård hyst något egentligt agg emot Vahlin. Det första obehaget han haft för att se Vahlin under sin sårfeber, medan hans öde ännu var oafgjordt, hade försvunnit med febern, och han hade ej på långa tider haft andra än deltagande och vänliga tankar för honom.

Endast första gången de möttes efter Hårds tillfrisknande, kunde han ej beherska en liten, kylig indifferens. Man kunde ju icke heller fordra, att han bums omfamnade den man, som varit i färd med att mörda honom eller åtminstone göra honom till krympling för resten af hans lif! Ju mera han vann igen sitt gamla jemmått i lynnet, desto fullkomligare hade alla spår af agg till Vahlin sopats bort. Och han kände sig helt glad öfver denna sin medfödda, naturliga nobless, när han närmare tänkte på saken. Sjelfva hans lynne hjälpte honom till den öfverlägsenhet han alltid besuttit gent emot Vahlin och som han nu mera än någonsin hade behof af.

Hård hade längesedan läst morgontidningen, be-

gynt bläddra i en bok och lemnat den igen. Vahlin kom icke. Hård gick fram till fönstret och såg snedt utåt gatan så långt han kunde; — ingen syntes. Han tände en cigarett och lade sig tålmodigt bakut i sin skrifstol. Så försökte han taga ihop med protokollet framför sig på skrifbordet, men hans tankar ville icke foga sig i den juridiska stilens långdragenhet, han satte punkt der det bort vara komma, och de ändlösa bisatserna blefvo alltid fristående huvudsatser. Hvad skulle man väl sagt på hofrätten, om han visat fram ett dylikt arbete . . . ? tänkte han ironiskt. Det var alldeles för klart och enkelt för att duga i ett aktstycke, der rättvisan skulle slingra sig fram mellan tallösa konjunktioner, hemta andan vid sinnrikt anbragta semikolon och till slut låta sin absoluta skärpa löpa ut i det relativa domslutet.

Han lade bort pennan och såg missnöjd igenom det han skrifvit. Nej, det dugde icke. Då blef han ond. Det hände honom som oftast, när hans arbete icke löpte undan. Och denna sin häftighet hade han mycket att tacka för; den utgjorde, snart sagdt, hela hans energi. Så fort den fick makt med honom, öfvergaf han aldrig det han börjat på, innan han hade gjort det väl ifrån sig.

— Tusans förb . . . galenskaper! svor han till

alldeles högt, kastade sig ned öfver skrifbordet och skref under en formlig ilska, så att endast pennans raspande hördes i det stora rummet. Han fördjupade sig mer och mer i sitt arbete och glömde allt hvad han tänkt på för en stund sedan så fullkomligt, att han icke engång vände sig om, när Vahlin trädde in, utan ropade snäsigt öfver sin axel:

— Hvad behagas?

Vahlin svarade icke genast. Han stod och såg sig omkring i Hårds rum, der han icke varit sedan morgonen före den olyckliga jagten. Minnet af hans kalla sjelfbeherskning den gången gjorde honom kall och lugn, och han svarade efter en stund, när Hård icke vände sig om:

— Jag har kommit för att fråga dig, hvart du sändt min hustru?

— Vahlin! ropade Hård och vände sig i skrifstolen.

— Ja, jag tycker du bort vara beredd på att jag skulle söka upp dig.

— Det var jag också . . . men jag kom sedan i arbetstagen och glömde dig alldeles . . .

— Hvar har du gjort af med min hustru?

— Jag?

— Ja, hon reste från mig i morgse, medan jag sof . . . Det är ditt verk, jag vet det . . . och nu frå-

gar jag dig, hvar du gjort af med henne någonstans...?

Hård hade samlat sig. Han steg upp, gick emot Vahlin och räckte honom handen, men Vahlin låtsade icke se det.

— Vill du svara mig? frågade han häftigt.

— Det vill jag, men vi ska gå i ordning med frågorna, sade Hård litet öfverraskad.

— Jag har inga flere frågor att gå i ordning med, jag har bara den enda jag framfört, och du är god och svarar mig med snaraste...

Hård såg att han måste gifva vika i början och beredde sig till en förklaring:

— Det är inte jag, som sändt henne någonstans, jag har inte engång rådt henne... hon har sjelf insett att det var bäst för er båda, att hon lemnade dig, och jag vet händelsevis att hon fått engagement i Petersburg...

— I Petersburg...? Du ljuger!

— Jag ber dig komma ihåg att jag inga skäl har att ljuga för dig... lika litet nu som någonsin förut, svarade Hård med en smula värdighet.

— Hm, mumlade Vahlin... Och hvarför tog hon engagementet, utan att nämna ett ord derom för mig, utan i stället vända sig till dig som sin förtrogna...? Jag måste säga, att jag i ditt ställe und-

vikit att för andra gången träda emellan Hilma och mig... det gick ju så illa redan den första...

— Så hör då mig, — du vet ju alldeles inte huru hela saken förhåller sig...

— Jag vet alldeles tillräckligt, för att se att du haft din hand med i spelet, och det kallar jag nedrigt...! Ja, det är ordet... Se på mig bara... Du har gjort mig brottslig engång förut, och jag har alltid känt en lust att tala ut för dig allt, som rör sig inom mig sen dess, men det har varit så svårt, ty jag hade måst förödmjuka mig mycket för dig... Men nu, när du gjort mig det här igen, nu anser jag mig inte längre skyldig att krypa för dig, nu kan jag tala utan att behöfva förödmjuka mig... du har också fel du...!

... Ja, jag har en stor feghet på mitt samvete, och det är under den jag har lidit och kujonerats... Då jag sköt på dig, gjorde jag det med god flit, som du längesedan vet... jag handlade som en bof, och jag hade bort angifva mig som en bof, men det gjorde jag bara för min hustru och dig, inte för rätten... det var jag för feg till... Deri ligger mitt fel, ty sedan dess har du rätt öfver allt hvad jag eger, mitt lif, min lycka... jag är din lifegne med andra ord. Och det är denna min ställning till dig, som gör det outhärdligt för mig. Förstår du det

inte? Jag hade bort låta rättvisan straffa mig genast, i stället för att sälja mig till dig med hull och hår, för priset af din tystnad...

Hård såg eftersinnande ut. Han hade verkligen tänkt sig något dylikt bakom Vahlins lugna resignation, när denne utan en anmärkning tog emot hans besök och bjöd honom till sig efteråt.

— Ser du, fortsatte Vahlin... när du kom till mig, gaf jag dig alla en sjelfherskares rättigheter öfver mig... bara i går förglömde jag mig, ty jag var utom mig... Så stor är den skuld, i hvilken jag står till dig, att jag ännu i dag tvekade att förebrå dig... Men när du... men när du...

— Men när jag...?

— Men när du nu vill förvärfva igen ditt gamla inflytande öfver min hustru, ja, redan har förvärfvat det, — då står jag inte ut längre, då säger jag upp min lydriad, och jag går och angifver mig för rätten, men inte innan du stått till svars för allt hvad du låtit mig genomgå... Förstår du det nu?

Hård förstod alltihop utmärkt efter den förklaringen. Han borde ha anat ställningen på förhand och varit mera försigtig. Medan dessa tankar slogo honom likt sjelfklara axiom, kunde han icke hindra sig att hans blod kom i jäsning vid allt det lumpna han beskyldes för. Sjudande af indignation, gaf han

vika för sin första mäktiga impuls, glömde sin öfverlägsenhet och öste öfver Vahlin hela sin sydländska vältalighet:

— Jag vill inte försvara mig, inte fritvå mig, det gör bara den, som har något att försvara sig emot och att fritvå sig för... Dina beskyllningar röra inte mig det minsta, som beskyllningar betraktade. Men för att finna något liknande i lumpenhet till dina misstankar, får du gå tillbaka till den förhistoriska tiden. Hela världshistorien har inte en sådan tarflighet att uppvisa... fy fan! Men det är dina egna lidelser, som missledt dig, jag vet det. Det var bara din bitterhet öfver ditt olyckliga äktenskap, som förde dig beskyllningarna i munnen, och du är inte längre i detta nu i stånd att tänka så simpelt om mig. Säg hvad du vill, så har jag dock rätt! Tror du inte jag blifvit näpst tillräckligt, för att jag blandat mig i dina kärleksangelägenheter — hvad...? Näpst, utan att bli varnad engång... och näpst alldeles för allvarsamt, för att vara af en vän. Du hade kunnat finna på ett enda ord, som träffat långt bättre än dina två hagelladdningar, — tro mig! Jag såg inte dina afsigter, och det finner du vara skäl tillräckligt för att lemlästa en gammal vän för hela hans lifstid —! Nå, jag förebrår dig inte... jag vet att du lidit af din öfverilning mera

än jag... Men då du nu påstår, att jag begagnar din goda vilja att reparera hvad du förbrutit mot mig till att locka din hustru ifrån dig, då häpnar jag, då fattar jag dig inte längre, då studsar jag tillbaka för din låghet... Förstår du nu i din tur? Förstår du nu, att jag sökt ditt umgänge igen för att visa, att jag inte lagt din öfverilning på sinnet, och för att den kanske endast förbundit oss fastare vid hvarann i stället för att skilja oss åt? Och förstår du nu, att jag talat med din hustru bara i ditt intresse... fast det kanske varit bättre om jag låtit bli. Man tänker nu inte på allting heller! Att jag sårat dig derigenom, fattar jag, men du skall tro, och du måste tro, att hela min korta sammanvaro med henne i går, skedde uteslutande för att reparera den möjliga skuld jag har i dina nuvarande olyckliga förhållanden. Hon bekände då för mig, att hon ämnade resa till S:t Petersburg i dag för att taga engagement, och jag gillade henne. Det är ditt eget fel, att hon inte kom med sitt förtroende till dig, utan skänkte det åt mig ett flyktigt ögonblick, då hon hade ingen annan att vända sig till och behöfde både råd och understöd... Det var tillfälligheten, som blandade mig in i det. Hon har det inte bättre än du... du skall inte i din olyckliga sinnesstämning glömma att andra också äro menni-

skor, din hustru bland dem. Seså, — nu ha vi det klart. Det är allt hvad jag har att säga dig, — är du nöjd nu . . . ? Och kom ihåg att hvarken fröken Friman eller jag betraktade ditt sjukliga uppförande i går som annat än en yttring af din öfverretning . . .

Som alltid när han talade, hade Hård talat sig varm igen. Han kände sig plötsligt så god, så ädelmodig och så förlåtande, att hans bröst häfdes och tårarna voro nära att tränga honom i ögonen. Han räckte Vahlin sin hand och sade lugnare:

— Gamle vän, — du gör mig orätt i att stämpla mig med vidare misstankar. Det är några fördömda tillfälligheter, som blandat mig in i dina angelägenheter . . . skyll på dem, inte på mig! Jag har aldrig velat dig illa och vill det nu mindre än någonsin, när jag ser att du är olycklig . . .

Vahlin hade satt sig i Hårds skrifstol, lutade sig sig öfver bordet och gömde ansigtet i händerna under slitande tankar, kall och nästan likgiltig nu, när han sagt allt hvad han bar på hjertat. Under den första hälften af Hårds utgjutelse, kände han sig nästan nöjd med den effekt hans ord framkallat. Hårds lifliga indignation och lätthet att gifva den ifrån sig verkade behagligt förmildrande på hans egen tunga lidelse. Han likasom mätte upp den genom jmförelsen med Hårds utbrott, och det smickrade honom

att finna den hotande, mäktig, förstörande, med våldsamma krafter som hos småningom hopade åskmoln efter långt qualm, medan Hårds hela vrede dunstade bort, likt en liten oskyldig regnby om våren.

Det var sant hvad Hård sagt, att Vahlins bitt-raste ord voro ögonblickets ingifvelser, men dylika ögonblick och slika bittra ingifvelser hade han numera som oftast, isynnerhet när Hård var närvarande. Och han ångrade icke heller, att han sagt Hård allt hvad han bar på hjertat; det hade kostat honom ansträngning, men det kändes lättare der-efter.

När Hård talade om skotten, kunde Vahlin ej värja sig för en viss tillfredställd fåfänga öfver att ha vågat ett så starkt uttryck för en så våldsam rörelse. Var det än så orätt, mod hade han visat! Större mod och hänsynslöshet, än Hård någonsin varit i stånd till. Han högg sig fast i det medvetandet som i en moralisk lifräddningsboj och höll sig med tillhjälp af den öfver störtfloden af Hårds förebråelser utan att sjunka. Hårds ädelmod berörde honom icke det minsta; — han ville icke bli berörd af det. Vänner kunde de ändå aldrig bli, det var han säker på, — hvarför då ställa till en försonings-scen, hvars betydelselöshet han genast genomskådade. Det skulle i alla fall alltid bli liggande en

tyngd öfver deras vänskap, om de än så mycket försökte resonnera bort den. Och Hård skulle om några dagar, under ett af sina mera kritiska ögonblick, sjelf göra sig lustig öfver deras försoningsförsök.

Han tog emot Hårds handslag helt kallt, emedan han ej kunde tillbakavisa det utan att vara grof, och han tänkte på huru långtifrån klart alltsammans var emellan dem, fastän Hård påstod motsatsen. Hårds slutrefräng om Vahlins olycka verkade nästan fränstötande på honom. Kunde då Hård aldrig lära sig att inse, att han var den sista, af hvilken Vahlin önskade något slags deltagande medlidande?

Hårds ädelmodiga och öfverseende stämning hade gjort honom till en dålig observator. Han tog Vahlins handslag för allvar och fortsatte i samma försonande ton:

— Och nu skall du taga ett vänskapligt råd i öronen! Jag har tänkt mycket öfver dig och tror att jag kan ge dig ett godt råd: låt den här skilsmessan från din hustru bli så lång som möjligt! Hon gör ju inte annat än förstör ditt lynne och din arbetskraft, och hon vet sjelf af det, det har hon sagt mig, men kan inte hjälpa det. Det är ju galenskap att lefva tillsammans under sådana villkor. Hon har

det illa, och du har det illa, — säg, fins det en gnista sundt förnuft i att fortsätta ett sådant lif? Låt du henne stanna der hon är, och styrk du dig sjelf genom att arbeta i lugn och ro... Du kan inte vara utan henne? Sladder! Det kan du nog bara du vänjer dig. Det fins dem, som intressera sig mycket för dig, ja, så mycket som du i går såg af ett visst besök...

Vahlin lyfte på hufvudet och mötte Hårds blick.

— Jag trodde inte du skulle vara den, som förde henne på tal i ett dylikt sammanhang, sade han.

Men Hårds ädelmod kände inga gränser:

— Ser du, för mig spelar qvinnan en underordnad roll... jag blir ändå den jag blir, med den ena qvinnan eller den andra. Du deremot är en plastisk natur, som den rätta qvinnan kan forma mycket af... och hon är allt den rätta för dig, så mycket jag kunnat sluta till...

— Seså Hård, bedrag nu inte dig sjelf, bröt Vahlin helt kärft af. Din välvilja skall väl ha några gränser, och du förstår att jag inte är så förfärligt angelägen om att begagna den till det yttersta...

När Vahlin gått med ett ganska kyligt afsked, steg Hård upp och gick ett par korta slag af och an i sitt rum. Han var nöjd med sig sjelf; han hade

uppfyllt all rättfärdighet. Eller kunde väl en vän fordra mera, än han försökt göra för Vahlins? Hela hans eftermiddag i går hade gått till spillo för Vahlins angelägenheter, och i dag hade hans goda hjerta igen triumferat. Skada blott att alla hans bemödanden att sätta sig in i vännens sjäslif gjorts så förgäfves! Nå ja, det var icke hans fel, han hade uppjudit sitt yttersta, och var det icke godt nog, kunde han intet mera göra.

Hård samlade sina papper och kom upp på hofrätten nästan en timme för sent. Han fick en half anmärkning af en förman, smälte den med bibehållet lugn och tänkte på sina uppfyllda vänskapspligter. Lifvet bestod ju ändå icke af bara embetsgöromål!

XII

Ett öfvergifvet rum, der bohaget står qvar efter den afreste eller den afdöde, talar ett språk till saknaden, vekare än en elegi, innerligare än musik och starkare än båda tillsammans. Tystnaden fyller rummet med stum sorg, den rubbade golfmattan lockar fram ekot af kända steg, och man väntar att i trymån se ett annat ansigte bredvid sitt...

Oordningen på arbetsbordet blir kär för den mest ordningsälskande, ett halfskrifvet pappersark väcker hoppet om bref, som skola komma från den afresta; — den döde lemnar icke ens detta öfrigt. En cigarrstump blir en klenod, och en qvarglömd hårnål får värde af en relik. Minnet, det förfärliga och det ljufva, går omkring på upptäckt... och det upptäcker! Här nära gardinen, en gemensam eftermiddagsstund i den lilla soffan, när kaffet var drucket och sinnet meddelsamt... der vid alkoven... åh, det blir outhärdligt och man slår igen dörren

efter sig som fruktade man att hela det kära boha-
get skall vandra ut — så lefvande har det blifvit.

Det är ett rum. Låt det vara två eller tre...
låt det vara en hel våning, — det är ändå ingen-
ting. Men låt det vara ett hem! Låt den afresta
vara själen i det hemmet... den, för hvilkens skull
alltsammans kommit till. Låt henne vara älskad
med ungdomens fullblodighet, förorättad eller icke,
endast älskad, — låt henne försvinna en morgon
två månader efter bröllopet, och bo kvar sedan i
det öfvergifna hemmet! Der är saknaden icke längre
en stämning, den är en mara.

Vahlin hade stängt dörrarna till sitt lilla hem,
sedan han dragit ut en liggsoffa i redaktionsrummet.
Han lefde nu der, sof der, arbetade der och åt sina
mål ute. Endast madamen gick om morgnarna med
damviskan bland de nya möblerna, putsade de små
konstsakerna och fotografierna, eldade i kakelugnarna
och vattnade de stora bladväxterna. Vahlin satte
icke sin fot derinom, sedan han qvällen efter Hilmas
afresa i två timmar legat framstupa på salssoffan
med näsduken för munnen och förtviflan i hjertat.

Det hade kommit bref från Hilma, ett illa skrif-
vet bref, fullt af hängifvenhet och tro på att hon
med sin afresa gjort det bästa hon kunde göra för
sin man. Hon uppträdde i en vinterträdgård i

Petersburg för tio rubel i månaden och fritt vivre. Med vivre't var det si och så; god mat men dåliga kamrater, så när som på ett undantag, en dansk flicka, hvilken hon kände förut. Hon beklagade sig visst icke, tvärtom, men hon hade blifvit förvänd under sin två månader långa smekmånad och hade nu litet svårt att finna sig i sitt forna lif. Åh ja, det skulle nog gå ändå!

Hennes tjenstgörning begynte klockan nio på kvällen och slutade klockan ett. Man tyckte om henne, impressarion var hygglig och publiken antastade aldrig sångerskorna såsom de brukade i Finland. Hvarje natt, då hon lade sig, tänkte hon på Vahlin, stod det i brefvet, hvarje morgon hon vaknade likaså, och hvarje timme dygnet i ända tycktes hon i det hela taget vara upptagen af honom. Hon slutade med att bedja honom att icke komma efter henne, men väl att hafva mycket ledsamt efter henne. Hans trogna Hilma.

Vahlin läste brefvet med en underlig känsla af att det var en helt främmande menniska, som skrifvit till honom, icke hans hustru. Han hade aldrig förut läst ett bref af henne, och det var väl därför han kände det så. Han tecknade upp hennes adress och gömde alltsammans inne i hörnet af en skrifbordslåda. Hon skulle allt få vänta några dagar in-

nan han svarade på brevet; — aldrig fjesk och efterhängsenhet, särdeles när det gälde qvinnor!

I sin första häftighet och öfverraskning efter Hilmas afresa hade Vahlin så godt som svurit på att icke med en min eller ett ord låtsa om alltsammans. Hon måste sjelfmant vända tillbaka till honom, utan att han bad henne om det, utan att han låtsade vilja veta af henne engång. Det var icke Hårds råd att göra skilsmessan lång han lyssnade till, det var till sin egen förolämpade husfadersvärdighet. Det återstod icke mycket af den, ty en äkta man, hvars hustru rymt ifrån honom, är ju nästan en litteraturhistorisk löjlighet, och midt i kvinnoemancipationens tidevarf skjuter opinionen allt ännu skulden på mannen.

Så alldeles skuldfri kände sig Vahlin icke heller. Det dykade upp för honom små minnen från deras smekmånad, minnen af en hårdnackad förbehållsamhet och småaktig fåfänga. Han, som alltid i princip föraktat den ytliga qvinnobildningen, hade han icke velat gifva allt för att hans hustru skulle egt just en sådan ytlig bildning? Hade hon kunnat se likgiltig ut i sällskap och säga små osanningar taktfullt och behagligt, hade han aldrig behöft skämmas öfver hennes simpla manér och hade hon kunnat svara en näsvis herre med societetdamens medvetna oskuld,

skulle aldrig hans svartsjuka gjort honom oreson-
nerlig och han aldrig fantiserat ihop någon låghet
åt hennes karaktär.

Han hade fordrat för mycket af kärleken, insåg
han sjelf. Han ville med ett slag, genom en vigsel-
ceremoni, höja sin hustru i nivå med sin egen bild-
ning, och han hade hoppats kärleken skulle ersätta
bristen på uppfostran. Det hade den nog kunnat
göra om . . . om han bara varit mindre fåfäng! Huru
han än slingrade sig undan, kom han alltid till den
slutsatsen, och det kostade på honom att medgifva
att den var sann.

Hård hade alltid förebrått honom att han icke
var äregirig, men han hade tyckt det var ett slags
öfverlägsenhet att stå indifferent gentemot världen —
dock, att vara fåfäng utan äregirighet, det var små-
aktigt, simpelt, tarfligt! Fåfängan i äregirigheten kan
åtminstone drifva en människa framåt, fåfängan en-
sam och i och för sig håller en qvar i småborger-
ligheten och dränker en i dess inskränkthet . . .

Vahlin hade god tid att filosofera, och han gjorde
det, tills han tyckte att han sjelf var den enda fasta
observationspunkten i hela världshvimlet, att alla
andra rörde sig framåt och utvecklades, han ensam
stod qvar och ej hörde till det hela. Han hade hört
engång till det, han hade lefvat, han också, men nu

var det förbi, och nu stod han som likgiltig åskådare och lät lifvet spela omkring sig bäst det gitte.

Det ledde till värdshuslif och gamla ungarlsvanor, och i staden berättade man sentimentalt folk emellan att redaktör Vahlin rumlade af sorg. Att han också kunde vara så fästad vid det stycke till hustru, som han haft, och att han ännu tänkte på henne, sedan hon sprungit sin väg från honom midt under smekmånaden! Ja ja, karlarna voro några kostliga skapelser, hvilka blefvo allt galnare i en qvinna, ju sämre hon var och ju mera hon bedrog dem... Och fröken Fanny Friman sade i ett elakt ögonblick till Hård följande vågade, pessimistiska sentens:

Karlarna fråga aldrig efter en qvinnas dygder; de äro dem obekanta ännu efter tio års äktenskap, och det är därför de påstå att qvinnan är svår att lära känna. Men bär en qvinna fram sina lyten, får hon genast hängifna beundrare. Hon gör sig icke till, heter det. Och ju flera lyten hon har att uppvisa, desto större frimodighet och — desto hängifnare kärlek! Mannen har försökt förderfva qvinnan på detta vis, så länge det funnits en civilisation, men hon har hållit stånd till denna dag, och det finnes ännu qvinliga dygder, dem en man aldrig drömt om.

Det nästa brevet från Hilma uteblef. Vahlin

väntade alla dagar att det skulle komma, fullt af förebråelser öfver hans försumlighet att icke svara på det första, men det kom icke. Och då sköt han också upp med att svara på det första brefvet. Inom sig blef han mer och mer orolig. Hvad ville det säga, att hon icke skref? En ny otrohet? Hon fann sig kanske bra der hon var och glömde för sitt gamla lif helt och hållet sin man och sitt hem. Det hade man sett förut... ja, ingenting var i sjelfva verket naturligare, än att hon bjöd till att göra så, och det kunde tyvärr lyckas alltför lätt med hennes natur.

Men han beslöt att vänta ännu. En och en half vecka hade gått, utan att han fått mera än det första, fattiga brefvet, hvilket han nästan kunde utan-till, så ofta hade han läst igenom det. En dof vrede begynte jäsa inom honom emot Hilma, som vågade sätta honom på ett så starkt prof. Än om han lemnade henne, — hvad skulle hon då taga sig till? Hon hade sitt fördömda egagement, eljes hade hon nog varit ödmjukare och skrifvit och bedt om pengar, om icke annat. Nu lefde hon oberoende af honom och kunde göra hvad hon ville — ja, han fruktade att hon gjorde det. Ty när hon intet svar fick på sitt första bref af honom, måste hon ju tro att han var oförsonligt stämd mot henne och icke ville veta af henne längre.

Samma qväll begynte han på ett bref till Petersburg. Han satt och vägde orden och vägde dem om igen, tills han fann det alldeles bakvändt att skrifva. Ville han ha henne tillbaka, var det bäst att han reste sjelf och hemtade henne för att på samma gång taga reda på om hon tänkte på honom numera eller redan lemnat honom för en annan. Ville han icke ha henne tillbaka, var det ju det bästa att fortsätta med denna omeddelsamhet, den ledde nog till det önskade resultatet. Men aldrig hade han kunnat tro, att hans lilla medgörliga Hilma, som så villigt böjt sig för honom, plötsligen kunde sätta upp en dylik envishet och fast beslutsamhet.

En dag behöfde Vahlin sitt franska lexikon, och det låg inne i bokskåpet i salen. Han ringde på springpojken, beskref boken för honom och sände honom in i salen för att taga reda på det. Sjelf ville han icke gå dit, det gjorde honom ondt. Men springpojken kom med den ena tjocka boken efter den andra, utan att ha lyckats finna den rätta. Ett ögonblick tänkte Vahlin på att sända pojken till bokhandeln efter ett nytt lexikon, men då kände han sig narraktig, skickade bort pojken och gick in i salen. Han visste precis, tyckte han, hvar boken låg, skulle bara taga den från sin plats och strax derpå vara tillbaka i redaktionsrummet igen.

Det var nu nära två veckor sedan Hilma rest. Madamen hade fält ner gardinerna, för att dagern icke skulle bleka möbeltygerna; det kunde ju vara likgiltigt om de voro upprullade eller nedfälda, när ingen ändå bebodde rummen. Vahlin gick med oroliga steg fram till bokskåpet med dess stora glasfönster, öppnade det och gaf sig att söka det fördömda lexikonet...

Dagern föll genom de mörka, gulbruna rullgardinerna, ödslig och död in öfver tystnaden, och der var så dunkelt, att Vahlin hade svårt att se läsa boktitlarna i skåpet; — lexikonet fans icke på den platsen han trodde. Han rätade på sig och gick till fönstret för att rulla upp en gardin, så att han kunde se bättre. Det blef med ens nästan ljust, Vahlin drog fram en stol till bokskåpet och satte sig för att bekvämare kunna leta igenom de lägre hyllorna. Lexikonet fans der icke, han sökte förgäfves i kors och i tvärs, — det fans der icke.

Skulle Hilma ha kunnat taga det med sig? Hvarför? För att lära sig franska naturligtvis, — hon hade ju redan begynt läsa det språket för Vahlin, fastän lektionerna slappats af som allt annat de påbegynt. Om det funnes i sängkammaren? Hon hade kanske tagit det dit för att slå upp något ord...

Vahlin gick in i sängkammaren, utan att se sig omkring likasom sagoprinsen i féslottet. Han böjde sig ned vid etagèren nära sängarna och sökte. Bara bekanta boktitlar, böcker dem han läst högt för Hilma, och böcker dem hon läst sakta för sig sjelf, men talat om med honom efteråt . . . Kielland, Thackeray och unga svenska författare, hvilkas förläggare sändt deras böcker till tidningen för att anmälas. En salmbok midt ibland skönlitteraturen; en salmbok, som Hilma fört med sig i boet. Det var en konfirmationsgåfva, hade hon berättat honom; han tog den i handen och slog i tankarna upp permen. På den inre sidan stod i bleknadt bläck: Hilma Ramst; konfirmerad i Linköping den 22 Oktober 1883. Gåfva af hennes mor.

Han log för sig sjelf helt spefullt och vände boken i sin hand. Den hade icke blifvit mycket läst åtminstone! I detsamma föreföll det honom nedrigt att stå här och håna minnet af hennes oskyldigaste dagar. Stackars Hilma, hon hade varit med om mycket sedan dess! Det gamla, farliga medlidandet, som hon engång väckt i så hög grad hos honom, blef igen berördt af en halfnött inskrift på en gammal salmboksperm. Hvad var han för en, som lemnade henne ensam midt i den ryska hufvudstadens elände, han, som var hennes man, hennes

enda värn och som älskade henne ännu! Var det öfverlägsen godhet, — var det så han förvärfvade henne till sin genom hjertats vänlighet och förnuft, genom sjelfbeherskning och sjelfförnekelse?

En stackare var han, en fåfäng narr, en tyrann i stället för en hjälpare! Jo, han var den rätta att hysa medlidande med andra, han, som nästan var färdig att fordra medlidande af andra för sig! Eller hade han icke känt sig som en martyr för sin hustrus skull under långa tider och mest nu efter hennes afresa? Var det bara därför han engång lossat af skotten på Hård? För att få tyrannisera en stackars qvinna och böja henne under sitt godtycke?

— Fy skäms, Vahlin! tänkte han nästan högt, lade salmboken tillbaka på etagèren och stannade för att betrakta Hilmas fotografi på den öfversta hyllan. Hans eget fotografi, som brukade stå der bredvid var borta; han gissade hos hvem. Nästa ögonblick hade han kyst sin hustrus bild och gick med tårar i ögonvrårna ur sängkammaren. Han hade icke funnit sitt franska lexikon der, men han hade funnit ett godt och manligt beslut.

Aftontåget saktade sin fart, vaggonhjulen klaprade i spår vexlingarna, de resande trängdes vid dörrarna i vagnarna, och otaliga lyktor blinkade till

höger och venster genom kupéfönstren. Så rullade tåget in i en upplyst hall, och en stationskarl ropade med korta mellanrum:

— S:t Petersburg! . . . S:t Petersburg!

Om fem minuter hade Vahlin prutat sig till en slåde per timme och kuskade öfver Litenjibron, medan Nevan välte sitt flövattnen upp på isen trettio fot under honom och speglade gaslyktorna på de båda stränderna i långa ljuskolonner, som om den varit öppen och isfri midt i vintern. Han hade sagt kusken adressen på vinterträdgården, der Hilma uppträdde, och det bar af genom de förnämare delarna af staden, der trängseln ännu sent på qvällen var stor och en del butiker strålade i full gasbelysning. Snön på gatorna var sönderbråkad till ett mudder, och hästen drog flämtande den tunga kasanska jernsläden derigenom.

Vahlin var otålig. Han skyndade på kusken gång efter annan, men antingen han icke förstod Vahlins godtköpsryska eller icke brydde sig om den, — det gick fot för fot alltemellanåt. De åkte öfver kanaler och öppna platser, och ändtligen, efter mera än en half timmes färd, stannade kusken utanför en upplyst lokal. Vahlin bad honom vänta, sprang uppför trapporna, men blef motad af betjeningen och tvangs att gå ner igen för att köpa sig inträdesbiljett.

Så ändtligen kom han in i etablissementet. Det var utstyrdt till grotta, med tomma spaliärer väg-garna rundt, — icke en enda ranka klängde sig längs dem. Hvarför det hette vinterträdgård vet endast den opinion, som engång gifvit namn åt lokalen. I ändan af en lång tunnel funnos några trappsteg upp till en bred dubbeldörr, och derinnanför gjordes musik. Vahlin hade inom några sekunder öppnat den och slutit den efter sig igen. Han var inne i en lagom stor sal med en väldig estrad längs den ena långväggen och några akrobater på den. Han såg på programmet; — först den tredje nummern efter den, hvilken gick som bäst, lofvade sång af M:lle Sörensen. Det var Hilmas vänninna, den, som hon skrifvit om, antog Vahlin.

Han hade sett igenom hela programmet, utan att kunna finna ett namn, som han velat anse för Hilmas artistnamn. Der fans Schlichenbergar, Potenko'r, Korsansky'r... men icke ett enda, som haft svensk klang. Då kom han ihåg, att endast de främsta damsolisternas namn bruka tryckas på programmet, — de öfriga uppträda under den gemensamma rubriken sång. Det hade just gått ett dylikt allmänt nummer, och det nästa kom först som det femte, alldeles i slutet.

Hans otålighet blef icke mindre af den upp-

täckten, och han gaf sig att spatsera omkring i lokalen, såg högfärdig ut af princip och bevärdigade icke publiken med en blick. Man kunde taga honom för en furste, som var ute på äfventyr, så likgiltig såg han ut. Och när han närmade sig vakten vid en sidodörr, bugade sig denne för honom.

Vahlin stannade och såg på honom. Vakten gjorde en grimas, som skulle föreställa ett frimuraretecken. Vahlin hade varit i Petersburg förut och gaf honom en drickspenning, utan att fråga om någonting.

— Ert kort...! bad vakten på ryska.

— Åh, tänkte Vahlin, — genvägar!

Han gaf sitt visitkort, vakten försvann och innan Vahlin ännu gått många väntande steg utanför, kom han igen och bad herrn stiga in.

— Till hvem? frågade Vahlin.

— Till damerna, vet jag...

Jaså, det går till så här, tänkte Vahlin och var icke sen att gå in. Han befann sig i en liten salong eller ett väntrum, och från rummet bredvid hördes skratt och klingande af glas. En herre kom emot med hans eget visitkort i handen och frågade hvem han sökte.

— En svensk sångerska, som varit här omkring

två veckor, ... Ramst tror jag hon kallar sig ... känner ni henne?

— Mycket väl, mycket väl ... jag skall strax bedja henne komma in ...

— Nej, vänta litet ...! Vahlin kunde icke hålla sig ifrån att göra några frågor om Hilma ... det var ju icke att spionera. Han ville afstå från att i smyg se henne uppträda utan att hon visste det, därför kunde han gerna ställa impressarion några frågor:

— Har ni varit nöjd med henne?

— Med fröken Ramst? Ja, för all del, — den bästa flicka jag ännu i mitt lif haft att göra med. Ett riktigt mönster är hon ... Se der! — han pekade åt rummet hvarifrån skrattet och glasklangen hördes, — se der, huru de andra roa sig ... hon deltagar aldrig i något dylikt ... aldrig!

— Nå nå, — det är nu för mycket sagdt, skrymtade Vahlin.

— Nej, nej! — bara en enda gång har jag sett henne i herrsällskap ... hon bryr sig alls inte om sådant ... det är en klok flicka det.

— Två gånger ändå, envisades Vahlin.

— Nå ja, — två gånger, efter herrn så vill, — men det är ingenting, som man kan lägga en sängerska till last ... roa sig måste man ju för att hålla ut lifvet ...

— Och kanske har hon beundrare...?

Impressarion gjorde en stor gest med armar, axlar, hufvud och mellankropp, hvilken sade allt och intet. Nästa ögonblick var han borta.

Vahlin väntade otålig, förargad öfver att han svikit sitt beslut att ingenting fråga om Hilma. Hvad han fått veta sade honom ju ingenting, förargade honom endast.

Efter en minut kom impressarion igen.

— Så ledsamt, så ledsamt!... damerna kläda sig just för den nästa nummern... hon kan inte träffas förrän efteråt...

— Hvad är det för dumheter...?

— Det är inga dumheter, det är sant... men jag stack ert visitkort åt henne genom dörrspringan...

I detsamma vände sig Vahlin om för det lätta ljudet af trippande steg. Några alnar ifrån honom stod Hilma, som plötsligt hindrat sig i sin första impuls att springa fram och omfamna honom. Hon var draperad i en lång kappa öfver den halffärdiga toaletten, med bara armar, puder i håret och ögonbrynen svärtade, men sminket hade hon hunnit stryka bort. Hon stod väntande som på sin dödsdom, med blicken ansträngd, forskande, och andedräkten flämtande af spänning, fullkomligt osäker om Vahlin kommit i vänlig eller fiendtlig afsigt.

Ett ögonblick stred Vahlin med sig sjelf. Hans gamla tankar om hennes otrohet hade fått en egen lidelsefull fart af impressarions talträngdhet, och hade han följt sin första impuls, skulle han helt kallt ha gått sin väg förbi henne. Men då sprang impressarion fram och ville hafva Hilma bort med sig, — det passade sig icke ett dylikt uppträdande utan toilett i mottagningsrummet. Hilma gick icke. Hon höll emot och lät honom fåfängt draga sig i den ena armen, som han fått fatt i.

— Släpp henne, karl! Det är min hustru . . . !

Hennes arm föll slapp till sidan, och hon såg nedåt golvet. Det var någonting öfver henne i detta ögonblick, som grep Vahlin djupt in i hjertat. Kappan hade dragits tillbaka af hennes motstånd, och den korta, gula sidenkjolen lyste fram öfver triåerna . . . Kanske var hon vacker . . . Vahlin visste icke hvarför, men aldrig hade hon tilltalat honom så. I detsamma såg han hvad det var. Den fina rundningen omkring midjan var borta, i den åtsittande kostymen framstodo hennes former tydliga, och han anade . . . åh, nu visste han hvarför hon rest bort från honom. Nu visste han hvarför hon icke skrifvit . . . !

Det löpte rundt i Vahlins hjerna . . . två månader, tre, fyra, fem . . . ja, det slog in! Ett ögon-

blick var han färdig att stöta henne ikull på golvet, trampa på henne och gå sin väg med ett skratt, men så besinnade han sig. Han visste ju det förut, redan då han tog henne till hustru, fastän han icke tänkt sig följderna. Och det slog honom som en blyxt, fanatiskt, öfverspändt kanhända, att han nu hade ett tillfälle att reparera den skuld, i hvilken han stod till Hård, genom att antaga sig hans barn.

— Var god lemna oss ensamma, sade han till impressarion. Denne hade sett att det var allvar å färde och gick utan ett ord.

Då lyfte Hilma sina ögon och såg med en förskrämd blick på Vahlin. Hon darrade för honom igen, som hon gjort det engång efter hans bekänelse. Men han kom fram helt vänligt, fastän allvarligt, tog henne i handen och sade de första orden:

— Kommer du hem med mig nu, Hilma? Det är så tomt utan dig, och jag tror vi skola stämma bättre öfverens härefter...

Med en undergifven, ångerfull rörelse gaf hon honom sin hand.

— Nej, inte så... mera mod!

— Jag har inte, sade hon tonlöst.

— Du får det, bara du vill hålla en smula af mig...!

Rullgardinerna lågo fortfarande nedfällda i rummen, när de kommo hem. Vahlin drog upp ett par af dem, stannade, kastade en blick ut på gatan och bad Hilma komma och se. Hon stödde sig mot hans arm, sträckte sig så långt fram hon nådde, och såg Hård och fröken Karin Friman gå arm i arm nedanför på trottoiren.

— Förlofvade? frågade hon med hela sitt runda ansigte.

Vahlin nickade.

Men när Hård vek om det första hörnet, såg han tillbaka och lade märke till de två personerna i Vahlins fönster.

— Jag tror minsann att Vahlin varit och hemtat sin lilla fru i Petersburg. O trohet, du är stor i norden! som man förr brukade uttrycka sig. Jag skulle ha lust att säga: o enfaldens envishet! Ty det är att bära sig åt som en inföding i alla fall . . .

Så mötte de nyförlofvade en bekant, som ville gratulera dem.

228.

Fostermor och fosterson

I

Det hade engång stått en allvarsam dust mellan stadsläkaren och fröken Sallgren för hennes afdöda köksas, lilla Hannes' mors skull. Stadsläkaren ville naturligtvis inbilla dem som icke studerat, att han rådde öfver lif och död. Men lilla Hannes' mor hade dött i händerna på honom, och der såg man hvad en läkare förmådde med alla sina kunskaper och lärda termer.

Hela historien hade sitt ursprung i fröken Sallgrens ömmande människovänlighet och hennes tro på sin universalmedicin: smärtstillande vatten. I vintras hade Hannes' mor med sin åttaåriga pojke kommit in i fröken Sallgrens kök och tigt, och för att röra den lilla stadsgårdens egarinna hade modret blottat sitt bröst och visat huru rosen gripit omkring sig der. Mera behöfdes ej. Fröken Sallgren var en beslutsam qvinna, och hon tog sig genast an både modrens sjukdom och sonens omätt-

liga lilla mage. Om tre veckor hade det smärtstillande vattnet segrat; — modren var nästan frisk, och lilla Hannes hade ätit sig rund och röd om kinderna under tiden.

Då hade fröken Sallgren den första dusten att stå för sin patients skull. — Denna gång var det med hennes gamla köksa, som tjenat hos henne i tre runda år. Ty det gälde att hålla qvar det nya beviset på det smärtstillande vattnets undergörande kraft, och det kunde icke ske annorlunda, än genom att den gamla köksan lemnade sin tjenst och ersattes af Hannes' mor.

Det blef gräl. Ett stormgräl med den oerhörda ordrikiedom på ömse sidor, hvilken dock afbröts, när fröken Sallgren i hettan fann på att med en anklagande gest peka bort mot skafferiet, der sockret och kaffet, sviskonen och russen kunde bära vittne om ett och annat, som ej skulle lända köksans orlofssedel till båtnad. Köksan tystnade, packade in sina saker med gråten i halsen och gaf sig i väg med en förbannelse öfver allt smärtstillande vatten och en ilsken blick på Hannes' mor. Så blef Hannes' mor fästad hos fröken Sallgren, till en lefvande triumf för matmodrens medicin.

Den åttaårige Hannes stannade qvar i huset, ty modren ville ej skiljas vid honom. Fröken Sallgren

var just icke glad åt det; — hon förstod sig icke på barn och tålde isynnerhet icke pojkar. Men när Hannes var en snäll och försagd liten gosse, som var ingen i vägen, fick han bli kvar i köket, leka på kökstrappan och hålla ladugård med tallkottar ute i trädgården längre fram på våren. Fröken Sallgren gaf knapt akt på honom och talade aldrig ett ord hvarken till eller om honom. När hon kom in i köket stannade Hannes sina lekar, såg med förskrämda ögon på henne under sin tofviga lugg och blef stående som ett ljus, med den ena armen slapp vid sidan och den andra böjd, så att han förläget kunde suga på sina smutsiga knogar. Sedan smög han sig oförmärkt ut.

Men Hannes' mor förevisades för alla fröken Sallgrens främmande; hon fick knäppa upp sitt lifstykke och visa sina stora ärr för dem, tala om huru sjuk hon varit och sedan pligtmessigt sluta med en tacksam suck till det smärtstillande vattnet och en tillgifven blick på sin triumferande matmor. Ryktet om fröken Sallgrens stora kur gick vida kring staden och grannsocknarna, tills det långt borta strandade mot människornas likgiltighet och bristande tro på hennes läkemedel.

Sedan väl alla fröken Sallgrens bekanta sett de stora, eldröda ärren efter den helade rosen och tve-

kat att med fingret försäkra sig om att såren voro riktigt läkta, bröto de en vacker dag upp igen, och Hannes' mor lades åter till sängs i kökskammaren och gneds igen med smärtstillande vatten, så att det luktade af det ända ut på granngården.

Rosen i bröstet ville ej gifva sig; den bredde sig icke ut, men fördjupade sig i stället, så att kompresserna icke kommo åt att hela bottnen af såren. Dock, läkare tog fröken Sallgren aldrig, — det finge herrar doktorer vänta på! Och hon vakade vid den sjukas läger, bytte sjelf om kompresserna och lemnade henne sällan på längre tid än en timme. Fröken Sallgren hade utom sin stadsgård en liten pension, som gudskelof satte henne i stånd att göra godt mot sina medmenniskor och bevisa hvad hennes läkemedel kunde duga till. Under tiden lefde lille Hannes på egen hand, aktade sig noga att vara i vägen och blef god vän med den nya hjälpredan, som efterträdt hans mor i köket.

När långa veckor gått utan att en förbättring inträdde, blef fröken Sallgren ängslig, utan att dock förlora hoppet. En dag satte hon sig bekymrad ned hos den sjuka, tog hennes hand i sin och frågade med en viljeansträngning:

— Vill du ha läkare? Skall jag sända bud efter en?

Den sjuka såg upp med en glimt i ögat, men svarade ej.

— Eller tror du inte min medicin skall hjälpa dig nu, såsom den gjort det engång förut?

Den sjuka stirrade ut i rummet med en undergifven min i sitt breda, finska ansigte. Slutligen nickade hon omärkligt.

— Ja, jag trodde just, — föll fröken Sallgren gladt in, — jag trodde just att du ingenting ville ha att göra med den dryga läkaren och hans recept, om han inte rent ut kommer tagande med knifvar och tänger...

Den sjuka ryste.

— Nej, mitt läkemedel ha vi pröfvat åtminstone, — ha vi inte det? Och du vill väl inte heller lemna min goda vård och din egen bädd för sjukhuset och allt dess elände...?

Två energiska medgifvanden från sjukbädden. Fröken Sallgren gick bort om en stund med en förklarad glans i blicken. Här fans då en som trodde på smärtstillande vatten!

I den sjukas feberhjerna stod en kamp mellan tacksamheten och rädslan för döden. Hon vägde upp allt godt fröken Sallgren gjort henne, från den stund hon första gången tog sig hennes sjukdom an. Huru hon läkt henne och gifvit henne anställning,

fastän hon måst köra ur tjensten sin gamla tjenninna. Och i sin ödmjukhet föreföll hon sig som ett odjur af otacksamhet, om hon nu ett enda ögonblick önskade en läkare tvärtemot fröken Sallgrens uttryckliga vilja, hvilken hon ju kände till så väl. Kanske skulle han sedan komma med sina knifvar och skära i henne! . . . Hon kröp ihop i bädden under en hissande känsla, som om hon redan känt operationsinstrumentets skarpa bitt inne i sitt bröst. Och sjukhuset! Nej, — dit ville hon aldrig . . . hade pröfvat huru det var . . . ! Men . . . om hon blef räddad der! Här låg hon nu på fjerde veckan, utan ett spår af bättring, — tvärtom! Igen trängde sig ett underligt tomt och högtigligt allvar öfver henne, och hon frös under dess obeveklighet. Hon tyckte det var som om en sträng domare öppnade dörren till ett oändligt tomrum, der ingen Jesus tog emot henne i sina förlåtande armar fulla af hugsvalelse, men ingen satan heller rufvade i mörkret. Bara oändligt tomt och öde . . . ! Och dit skulle hon in ensam. Hon ryste tillbaka för dess isande döds-kyla . . . hade der bara varit någon före henne, men hon såg ingen. Tänk om läkaren dock kunde rädda henne! Hellre hvilken smärta som helst än den här förfärliga tomheten!

Hon kom plötsligt att tänka på sin son Hannes.

Hvart skulle han taga vägen, om hon fördes på sjukhuset? Fröken Sallgren behöll honom visst icke hos sig. Hon greps plötsligt af ett omätligt medlidande med sitt barn. Skulle det bli skyddslöst när hon dog? Nej, hon ville tala med fröken Sallgren om Hannes, bedja och besvärja henne att sörja för honom, och så skulle hon gerna dö utan läkarehjälp, blott hon visste att gossen var i säkerhet. Den tanken lugnade henne märkvärdigt, och hon kände sig helt styrkt af den. Tomrummet stod ej längre så isande ödsligt för henne; längst derinne skönjde hon som ett hufvud med en törnekrona och ett par ögon, som blickade utsäglich tröst till henne. Hon hade fått fatt i sin frälsare igen, och helt varm om hjertat sjönk hon i en liten slummer med det fasta beslutet att för sin Hannes' skull icke lemna fröken Sallgren, om det så gälde att dö här.

Det blef sämre och sämre. Fröken Sallgrens fördubblade omsorger gäfvo intet resultat. Såren blefvo allt djupare och mera inflammerade. Den sjuka fick svårt att andas, men när fröken Sallgren med sorgsen och ogillande ton frågade om hon skullesända bud efter läkare eller låta den sjuka flytta till lasarettet, fick hon till svar en nekande skakning på hufvudet jemte ett svagt nej. Då gick hon alltid strålande och tillfredsställd från sjukbädden.

En dag blef det mycket illa. Den sjuka trodde ej sjelf, att hon skulle lefva öfver qvällen. Då blef fröken Sallgren plötsligen skrämnd öfver det ansvar hon åtagit sig och sände hufvudstupa bud efter stadsläkaren.

Han kom, såg och tog sig betänksamt i håret.

— Hvarför har ni inte sändt bud på mig tidigare?

— Åh! — förklarade fröken Sallgren, — man hade inte behöft honom; hennes smärtstillande vatten hade gjort människan frisk engång förut, och man hade trott det skulle hjälpa också denna...

— Såå, — att hon vågade taga en människas lif på sitt ansvar?

Stadsläkaren var liten och liflig, han fattade eld i ett nu vid fröken Sallgrens öfverlägsna ton och fortsatte:

— Smärtstillande vatten!... ja visst tror ni det skall hjälpa... naturligtvis!... hvarför sänder ni då bud på mig, hvad? Säg mig, tror ni, att ni kan stå till svars inför lagen för qvacksalveri... hvad?

Då blef fröken Sallgren ond. Att hon inte kunde stå till svars inför lagen, hon, som hade tagit upp människan från gatan och gifvit henne rum, kost och skötsel, så att hon blifvit frisk... blifvit frisk, hörde han, blifvit frisk just med hennes smärtstillande vat-

ten, — det kunde hon, den sjuka, sjelf intyga. Att hon inte kunde stå till svars inför lagen, — det var då för märkvärdigt! Hon, som gifvit menniskan läkemedel, vård och rum och tagit upp henne från gatan med en åtta års gammal pojke och allt! Kunde hon inte stå till svars inför lagen, hon?

Stadsläkaren böjde sig undan för ordsvallet och teg. Han var nykommen på orten och kände ej fröken Sallgren, eljes hade han aldrig oförsigtigt huggit in på henne med de första skarpa orden. Fröken Sallgren hemtade sig ännu efter sin förvåning öfver läkarens djerfhet och hade knapt lagt märke till sitt första ofrivilliga utbrott. Men se nu skulle han få sin skäppa full, den oförskämde, som öfverfallit henne i hennes eget hem. Fröken Sallgren glömde alldeles den döende och drog ett djupt andetag luft för nästa störtsjö.

I detsamma rörde den sjuka på sig i sängen, gaf ett tecken att hon ville tala och begynte med svag röst taga fröken Sallgrens parti emot läkaren. Att allt hade skett fullkomligt efter hennes egen vilja och att hon sjelf afböjt läkarehjelpen, när fröken Sallgren talat derom. Icke heller ville hon på sjukhuset; — här skulle hon dö under sin matmors goda vård, om hon icke kunde räddas.

Fröken Sallgren triumferade. Men den sjuka

fick ett egendomligt spejande uttryck i sina magra drag. Hon slöt ögonen halft och fortsatte i ett andetag, som hade hon varit rädd att försumma tiden:

— Och nu, då här finnes vittnen, vill jag tacka er, min matmor, och bedja er om en sak, innan jag dör.

Fröken Sallgren böjde sig närmare och lyssnade. Hon hade kunnat bifalla allt hvad den sjuka bedt om, så fröjdade dennas tillgifvenhet henne.

— Jo, att ni inte glömmer min lilla Hannes när jag dör, men ser till att det blir en duglig karl af honom . . . dugligare än af far hans, stackaren . . .

Fröken Sallgren tog den sjukas hand och lofvade, att så mycket i hennes makt stod, sörja därför. Hon tvekade ej ett ögonblick.

— Då vill jag gerna dö hos er, afslöt den sjuka, och hennes ögon föllo igen af trötthet, medan ett synbart välbefinnande bredde sig ut öfver skarpa kindknotor, blåaktiga läppar och ögonlock.

Stadsläkaren lade händerna i kors, suckade resigneradt och sade att han nu var öfverflödig här.

Det gick fröken Sallgren alls icke in på. Hon fäste sina små, skarpa ögon på läkaren, och hennes halfglömda vrede begynte jäsa ånyo.

Nej, det var inte meningen, nu skulle han rädda den sjuka, efter hans hjälp engång blifvit påkallad.

— Det kan jag inte.

Inte! Se man på bara! Kunde han inte det, så examinerad läkare han var? Hvarför trodde han man kallat på honom? Kanske för att anklaga fröken Sallgren för qvacksalfveri, — hvad? Men det skulle hon nog reda sig för både inför gudomlig och menskelig rätt.

Läkaren såg småsatirisk ut, svarade ingenting och beredde sig att gå.

— Om ni nu går, utan att lemna någon hjälp, har ni nog mera på ert samvete än jag på mitt, — men gå ni bara! Jag skall nog veta att rädda den stackars sjuka från en så omenskelig behandling, som skulle kommit henne till del på statens sjukhus. Gå ni bara . . . farväl! . . . om ni kan lemna en döende . . .

Fröken Sallgren pekade med en vädjande rörelse på den sjuka och talade med sin högsta, gällaste diskant. Stadsläkaren gjorde öfvermenskliga ansträngningar för att beherska sig. Men den sjuka hade rest sig halft i sängen, upphetsad af den skärande diskanten och med en obestämd känsla af att något ondt hotade hennes sista timmar i lifvet.

Då rätade stadsläkaren ut sig med ens, blef kall och yrkesmessig, svepte öfverrocken omkring sig och sade i liknöjd ton:

— Det är orätt att besvära en strängt upptagen

man med att åhöra dylika dumheter. Han har sjuka, som vänta honom annorstädes... Adjö!

Han skulle just försvinna ut ur köket när fröken Sallgren slank efter honom och fick honom fatt i ärmen.

— Ni ämnar gå, skrek hon, — ni ämnar lemna henne och dö på fullt allvar?

Läkaren ryckte på axlarna.

— Men ni skall hjälpa henne, hör ni, ni skall, herr doktor!

— Jag kan inte, — jag har ju sagt det.

— Ni, som är examinerad!

— Nonsens! Hon kan inte räddas.

Fröken Sallgren hade fäst sig vid den sjuka, eller rättare vid sjelfva sjukdomen, med hela sin inskränkthets energi. Det var som berodde hennes eget väl och ve på utgången af sjukdomen. Hittills hade hon alltid tänkt sig sjelf som räddaren, men nu, då hoppet var slut, förblandade hon sin egen äregirighet med sjukdomens bekämpande, och hon höll fatt i läkaren med ett oslippligt tag:

— Men stanna då... ni förstår... jag kan ju inte bli ensam med henne utan en läkare... Herre Gud, om hon dör, herr doktor...!

— Ja! det gör hon säkert.

— Och det kan ni låta henne göra —?

— Det kan inte hjälpas numera.

— Hade ni då kunnat det tidigare —?

— Möjligen —!

Läkaren var nobel nog att afstå från alla förebråelser. Men fröken Sallgren hängde sig fast vid honom och fortsatte:

— Nej, säg att ni kan det ännu...

— Jag kan inte hindra henne att dö, men jag kan lindra hennes plågor, — det kan jag.

— Gud, hvad ni är omenskelig!... Men stanna då åtminstone och lindra hennes plågor, ... hör ni, stanna då åtminstone... bara så att ni är hos henne herr doktor —!

Fröken Sallgren hade fullkomligt glömt sin egen läkarestolthet. Hon stod bedjande framför stadsläkaren, som med en förtretad gest drog öfverrocken af sig igen.

— Nå, jag går in till henne då, men bara på ett villkor: att ni lemnar mig ensam med den sjuka.

Det gick fröken Sallgren egendomligt nog genast in på, och hon blef stående utanför dörren till sjukrummet, tacksam djupt in i själen för att ha fått välta det sista stora ansvaret på en annan.

Om tio minuter kom läkaren ut och sade, att den sjuka ville ha prest.

En timme senare hade fröken Sallgren den till-

fredsställelsen att både prest och läkare klarerat den sjuka från denna världen. Hon hade fått nattvarden och derefter en morfininsprutning, för att lindra de stora plågorna. Sjelf hade fröken Sallgren gått fri allt ansvar — gudskelof!

Den sjuka vaknade sedermera blott på ett ögonblick, och då hade hon endast en förvirrad blick för de kringstående. Innan natten var liket kallt, utan att man rätt vetat när döden kom.

Lilla Hannes tog saken ganska enkelt. När han fick veta att modren var död, gick han ut och gret en smula öfver sin tallkottsladugård, för att ingen skulle se det, men så kommo gästgifvarens barn från granngården för att leka med honom. Han berättade med en viss viktighet, att hans mor var död, ty det gaf honom likasom en större värdighet, tyckte han sjelf. Men lekkamraterna förstodo icke att beundra honom för det. Endast gästgifvarens äldsta flicka svarade:

— Nå, då skall hon ju begravas...

II

 Lilla Hannes hade tagit examen till första klassen i stadens latinlyceum och gick från och till skolan med snygga böcker under armen och ännu snyggare blått omslag om böckernas permar. Ingenting var hans eget. Böckerna voro skolans, som rektorn välvilligt gifvit honom att begagna, blott han kunde hålla dem väl. Jackan och benkläderna voro väl på sätt och vis hans, men dem hade han också fått med det uttryckliga vilkoret att hålla dem fina och snygga och icke nöta dem vare sig på knän eller armbågar. Och Hannes gick fram stillsam och aktsam under tyngden af den nya ståten. Han hade aldrig haft så fina kläder förut, och de nötta barnböckerna hade han fått till skänks af sina välgörare och välgörares bekanta. Lilla Hannes hade allt en artig hop dylika.

Det fans knapt en enda vällottad människa i hela staden, till hvilken han ej stod i något slags

fjärmare eller närmare tacksamhetsskuld. Först och främst fröken Sallgren. Hon hade hållit sitt löfte till Hannes' mor och tagit sig an pojken. Han fick bo hos henne och läsa med gästgifvarbarnen för gästgifvarfrun, en energisk dugtig qvinna, som skötte både gästgifverirörelsen, sin supiga man och sina många barn. Och när hon lärde dem läsa, kunde hon gerna lära lilla Hannes med detsamma.

Den stillsamma gossen slöt sig till gästgifvarfrun som till en annan mor, medan hans förhållande till fröken Sallgren blef oförändradt. Ty så god hon än försökte vara mot honom, vann hon aldrig hvarken hans tillgifvenhet eller förtroende. Fröken Sallgren förstod sig engång för alla icke på barn, allra minst pojkar. Derfor hände det mer än engång att hon kände sig förbisedd af sin skyddsling och t. o. m. kunde förebrå honom hans otacksamhet. Men Hannes var alldeles för omedelbar att mäkla med sina känslor, han slöt sig blott till gästgifvarfrun ännu varmare än förr.

Och nu inträffade det fast otroliga, att den lilla tysta Hannes från en smutsig tiggarpojke växte upp till ett tvistefrö mellan fröken Sallgren och gästgifvarfrun. Det nedsättande medvetandet att icke kunna förvärfva ens ett barns tillgifvenhet plågade fröken Sallgren dagarna igenom. Hon brydde sig ej så

stort om pojken, innan hon såg att han drogs ifrån henne, Hannes' naturliga matmor och välgörarinna. Ty var det ej kanske hon, som tagit upp pojken från gatan och ensam gett honom föda och kläder under ett halft år, medan hans mor sjukades? Hvad hade då gästgifvarfrun för rättighet att draga pojkens tillgifvenhet från henne? Var det icke blott för att visa sin öfverlägsenhet i att behandla barn? Kan tänka om hon nu var gift, — det var minsann ingenting att skryta öfver . . . en sådan suput till man som hon hade!

Men gästgifvarfrun tyckte synd om Hannes. Huru kunde fröken Sallgren veta hvad ett barn behöfde, — det gamla skrället med sitt smärtstillande vatten tog naturligtvis lifvet af barnet med sitt torra allvar och sitt skrämmande stränga sätt. Hade hon icke haft så många barn sjelf, skulle hon minsann tagit upp pojken i sin familj. Nu var det ogörligt, när hon hade sju egna munnar att mätta och sju omgångar kläder att lappa och sy nya. Men ett vänligt ord och en moderlig smekning skulle pojken ha, så ofta han rädd och försagd kom till henne — och det var ofta det.

Fröken Sallgren fördrog icke i längden gästgifvarfruns omtanke om Hannes. Hon kom engång alldeles utan förberedelse och tog lilla Hannes vid

örat, medan han lekte i gästgifvarfruns barnkammare med gästgifvarbarnen, lexade upp honom och befalde honom att hålla sig hemma och icke springa ute hos grannarna dagarna i ända. Det tyckte gästgifvarfrun var en smula för egenmäktigt handladt i hennes hem, der ju pojken ändå gick i skola och fick sin uppfostran, så att säga. Fröken Sallgren hade ju godt kunnat förbjuda pojken att komma till dem under andra tider än undervisningstimmarna, men att så der burdus draga honom från hennes barns sällskap var en förolämpning mot hela hennes familj. Likasom den icke varit god nog för fröken Sallgrens fosterson att vistas uti! När allt gick omkring var det idel högmod af fröken Sallgren, som likväl sjelf engång tigt om att pojken skulle få läsa der.

De två damerna drabbade tillsammans redan ute i skänkrummet, till stor uppbyggelse för några dåsiga gäster kring halfutdruckna ölflaskor. Derifrån drog sig åskmolnet ut i tamburen, der fröken Sallgren höll sin försagde fosterson i armen och öste ut öfver gästgifvarfrun en uppsjö skällsord för hennes värdshusrörelse, kallade henne lönnkrögerska i ifvern och blef i sin tur hotad med stämning för ärekränkning, ty det fans fyra vittnen, som kunnat höra hennes skymford. Men när vittnena tillfrågades om de

hört fröken Sallgrens yttranden, nekade de allihop; — de ville icke dragas inför rätta för att vittna i käringträta.

Då drog ovädret sig ut på gården, midt i smällkalla vintern. Gästgifvarfrun hade kastat öfver sig en kappa och höll fröken Sallgren tappert stången, ty hon var hemma på sitt eget område och det gaf henne dubbelt mod, fastän fröken Sallgren var fruktad i staden och icke var god att ha till fiende. Rundt om henne skockades hennes sju barn med upprörda ansigten; — det var ett härligt tillfälle att se mor gräla på någon annan än dem sjelfva. Och att hon icke skulle draga det kortare strået, det voro de så fullt och fast öfvertygade om, som om att hon aldrig hade orätt. De kände endast ett visst medlidande med Hannes, som skulle hem till den elaka gumman, — hvem kunde veta hvad hon gjorde honom der! Kanske att hon spetade upp honom på ett stekspett och vände honom öfver sakta eld, eller satte hon honom på en brödspade och sköt honom in i bakugnen för att gräddas till qvällsvarden, alldeles som trollpackorna i sagoböckerna.

Det visste de blott, att de för intet i verlden velat följa fröken Sallgren åt, så elak såg hon ut.

Det sista aflägsna åskslaget hade ekat mot gästgifvarfruns döfva öron, der hon stod i sin port med

barnskaran omkring sig, medan fröken Sallgren i god ordning, med lilla Hannes vid örat, retirerade uppför sin farstutrappa. Han följde med så temligen godvilligt, fastän han väntade att ovädet nu skulle bryta lös öfver honom. Han hade så särdeles lätt att resignera, pojken fattig, och hvad skulle han dessutom göra? Att löpa bort föll ej honom in, och till gästgifvarens vågade han omöjligt smyga sig tillbaka.

Hemma hos fröken Sallgren blef det alls icke så fasligt som han förestält sig. Tvärtom visade den gamla fröken honom större vänlighet än någonsin förut; hon gick omkring och suckade halft tårögd och hyste innerst i sitt gamla jungfruhjerta den djerfva förhoppningen, att röra det tioåriga barnet till medlidande för sig. Hon kunde omöjligt förstå att Hannes icke fattade henne, — han var ju stora pojken nu redan och borde väl förstå, att hon utsatt sig för alla dessa obehag endast till hans bästa. Hennes fosterson skulle icke fostras upp i skänkrummet hos en gästgifvare, om han också i nödfall mottagit undervisning tillsammans med gästgifvarbarnen.

Det var egentligen första gången hon tänkte närmare på lilla Hannes. Han var ju också ett så bekvämt barn, som gaf en så föga att tänka på i allmänhet. Men ju mera hon nu tänkte, desto kla-

rare blef det för henne, att någonting borde göras för pojken. Till gästgifvarns skulle han aldrig få återvända, det inpräglade hon i hans mjuka sinne, först häftigt och bestämdt, sedan allt ömmare, tills hon slutligen försökte sig på en fostermoderlig smekning, hvilken pojken tog emot med en grimas, som om det varit en luggning.

Men när fröken Sallgren om qvällen firade den förlorade sonens återkomst med té och skorpor, försvann lilla Hannes missmod, och han tog för sig med en tioårings hela ungdomsfriskhet. När fröken Sallgren såg huru lätt han hemtade sig efter förlusten af gästgifvarns, gladdes hon en liten smula, men skämdes samtidigt för sin barnslighet, att af en sådan unge vänta något dylikt som medlidande med henne själf.

Två veckor derefter kom lilla Hannes in i förberedande klassen till fruntimmersskolan, der gossar och flickor undervisades samfäldt. Fröken Sallgren hade skaffat in honom der som frielev, och hon förvånade sig igen att icke pojken kom artigt bockande och kyste henne på hand och tackade för allt hennes besvär. Nej, — det måste hon allt lära honom, han fann icke på det af sig själf. Det blef konstigare än hon trodde. Pojken hade icke de aflägsnaste begrepp om sin ställning, och det fordrades af

henne både skarpsinnighet och finkänslighet, för att få honom att förstå i hvilken tacksamhetsskuld han stod till henne.

Utom de dagliga lektionerna i skolan hade Hannes en lång eftermiddagstimme hemma hos fröken Sallgren, då han undervisades i att han var en stackars fattig gosse, som hon tagit upp från gatan och gifvit mat och kläder, för att han engång skulle bli en duglig man, som återbördade sin fostermor alla hennes uppoffringar och allt hennes tålmod.

Hannes begrep ytterst långsamt och ytterst motvilligt att det var så illa fatt med honom. Och var det då i sjelfva verket så illa? Långtifrån! Han hade ju det rätt godt, fastän han ej annat än i djupaste smyg vågade sig öfver till gästgifvarns, men då fick han också det präktigaste bemötande der. Vänlighet af gästgifvarfrun, glada helsningar af barnen, och ville det sig riktigt väl, en bakelse af skänkfroken, när han gick. Det var långt ifrån så uselt som han egentligen borde haft enligt fröken Sallgren. Men hemligheten af sitt välstånd begrep han alls icke, trots alla fröken Sallgrens eftermiddagslektioner.

Det kom senare.

Det kom, när han gått ett halft år i lyceum och der lärde sig skilnaden mellan sig och sina kamrater. Så länge han var liten, lekte han obe-

kymrad med hvem som helst, och då småstaden ingen lyx utvecklade på sina barn, gick han ungefär lika väl klädd som alla andra och togs följaktligen med i deras lekar.

Men i lyceum begynte Hannes förstå huru det var fatt. Fröken Sallgrens eftermiddagslektioner hade lemnat ett tomrum för gissningar i hans hjerna, och nu begynte tomrummet fyllas vecka efter vecka med personliga erfarenheter.

Trots sin stillsamma natur kunde han fattas af en lust att bullra som de andra, men då hakade sig alltid fröken Sallgrens varningar om hans kläder, likasom en black fast vid hans fötter, och han kom ej ur fläcken. Han vågade icke för sina kläder, som ju ej tillhörde honom numera, när han gick i lyceum och måste vara välklädd. Man hade samlat ihop pengar till dem staden rundt, bland alla fröken Sallgrens bekanta, ty ensam hade hon ej råd att kosta på gossen mera än hon gjorde med mat och husrum, och det kunde vara vackert så.

Engång gaf han vika för frestelsen att bullra, när lektionen gått väl och han svarat bra. Då blef det goda lynnet honom öfvermågtigt, och han kom hem med hål på benkläderna. Det gaf anledning till en extra lektion om fattigdomen, och fröken Sallgren hade tillfredsställelsen att se huru Hannes

nu förstod den förvånande mycket bättre, än för ett år sedan. Ja, det stack t. o. m. upp en liten fin rodnad på hans kinder, och blicken glödde egendomligt skamfull och trotsig på samma gång.

Fröken Sallgren blef helt skrämmd för det uttrycket, — det hade hon aldrig sett förut. För öfrigt hade deras samlif icke ändrats stort. Hannes hade så godt som strax efter modrens död flyttat in från köket till fröken Sallgren. Den första moderspligten hon åtog sig var att bädda honom på en soffa framme i hennes sofrum, medan hon sjelf drog sig bakom den röda rottingsskärmens helgedom för natten. Sedan dess hade Hannes behållit sin sängplats. Det föll honom aldrig in att reflektera deröfver, — han var nu engång van vid det.

Förtroendefulla meddelanden hade han inga, lika litet som några varmare känslor af tillgifvenhet och tacksamhet. Och hade han några af de senare var det för gästgifvarfrun. I hemlighet smög han sig öfver planket till granngården, på ett ställe bakom ett uthus, der det var lågt och bärbuskarna växte täta om sommaren. Hela det förbjudna i detta umgänge hade med sig något otroligt lockande. Det var därför intet under om Hannes hade sina gladaste stunder under obevakade ögonblick borta i den tomma värdshussalen, der barnen fingo tumla om

bäst de ville, eller under syrenbuskarna i gästgifvarns trädgård.

Men när han kommit in i lyceum, aftogo besöken hos gästgifvarens. Dels hade han så många-handa lexor att tänka på, dels skingrades äfven gästgifvarens egna barn för praktiska värf och skolor, och det ville ingenting blifva af de gamla lekarna.

Då blef det i stället tid för den begynnande reflektionen och med den för sorgerna. De kommo, en och en, små och förödmjukande och sletto skimret från barndomsutsigterna. Förståndet vaknade och begynte gå på lur efter medmenniskornas svagheter, men Hannes sjelf förblef tyst och försagd som förut. Kamraterna i skolan gjorde narr af hans käringaktiga samvetsgrannhet och hans oöfvade, svaga muskler. Hans opropotionerligt långa ben voro honom alltid i vägen, och sprang han någongång, stannades han under gapskratt af skolpojkar, som påstodo att han löpte bort från sina egna ben.

Icke heller undgick han speglosor för sin foster-mors skull. Fröken Sallgren var ett stående föremål för kamraternas skämt, och Hannes försvarade henne ej. Han ansåg det allsicke för sin skyldighet; — han fick lida nog så mycket för hennes skull ändå. Kom han någongång om våren till skolan med en ny halmhatt, kunde han vara säker på ett

storartadt upptråde i anledning af att han begynt bära fröken Sallgrens aflagda hattar. Han hade engång den oförsigtigheten att bära ett slags slängkappa, som fröken Sallgren gjort honom af sin gamla regnrock. Den blef nära nog sliten i stycken under högljudt jubel af halfva skolan. — Nu begynner han också kläda sig som käring, hette det, och stackars Hannes fick springa gatlopp för qvickheterna, som haglade öfver honom.

Han försökte parera dem så bra han det kunde, men hvarje hans svaga försök drunknade i majoritetens jubelskrän.

Då han redan kommit upp till högre klass, kunde helt små pojkar, nykomlingar i skolan, peka fingret åt honom och skratta. Han kände för ett ögonblick en het lust att klå upp dem, men det hade allsicke passat sig för honom. Huru skulle det sett ut om han piskat upp någon? Sjelfva tanken föreföll honom omöjlig. Han var redan slagen till en slant och skulle aldrig kunna göra sig fri från kamraternas öfvermod.

I stället var han omtyckt af lärarna som en stillsam, uppmärksam och flitig gosse, och rektorn hade aldrig skäl att ångra det han lånat skolans böcker åt Hannes. Ty när en lärobok genomlästs och lagts åsido, kom han bärande med sitt lånade

exemplar till rektorn, och då hade han tagit bort det blå omslagspappret från permarna, hvilka glänste alldeles som nya, medan åter det inre af boken bar spår efter aktsamma fingrar, som ifrigt vändt bladen. Hannes satt också högt i klassen, och lärarna gjorde allt för att uppmuntra honom. Han fick både goda betyg i slutet af terminerna och premier, så väl i form af små penningesummor som dyrbarare böcker.

Fröken Sallgrens fostermodersstolthet kände inga gränser, och Hannes blef än mera ett älsklingsföremål för välgöreheten, när han visade så goda anlag. Bland annat fick han engång af en allmänt känd puckelryggig handlande i staden mottaga en hel omgång präktiga, ljusgula gångkläder, dem den förra egaren slutat upp att bära för det uppseende de väckte. Han hade för deras skull fått namnet „Gulnisse“. Ni skulle sett Hannes, när han första gången kom till skolan i de omändrade kläderna, öfver hvilka fröken Sallgren var ytterst stolt och för hvilka Hannes måste upp till ett extra tacksägelsebesök hos den frikostige gifvaren.

Hela skolan fnissade först sakta: „Gulnisse!“ gick det från man till man, så väl kändes kläderna igen. När läraren efter morgonbönen kom in i Hannes' klass för lektionen, var det stormupplopp der.

— Hvad är det om? röt han strängt och slog pekstickan i katedern.

Pojkskocken skingrades ur ett hörn af klassrummet, och längst derinne syntes en gul figur med för långa ärmor och kinderna röda af ilska.

— Hvad är det om? frågade läraren engång till.

— „Gulnisse!“ sade någon ur högen.

Då brast skrattet löst, hejdlöst och smittande. Den unga läraren kunde omöjligt hålla sig allvarsam, så löjlig var figuren, och så väl kände han själf igen den puckelryggige handlandens eleganta och försmädade promenaddrägt.

Men för första gången under hela sin skoltid brast Hannes ut i en gråt, så häftig och tröslös, att han måste lemna klassen och under halfva lektionen qväfva sina snyftningar och badda sina inflammerade ögon vid vattenfiltrerapparaten ute i vestibylen. När han kom in igen höll löjet på att brista lös ånyo, men nu var läraren bättre herre öfver sig, bemästrade en liten humoristisk ryckning i mungiporna och fortsatte lektionen.

Hannes uppträdde aldrig mera i de kläderna. Men som straff för sin envishet fick han hemma hos fröken Sallgren lefva fem dagar på half ranson. — Han hade kunnat svälta ihjäl för att slippa den gula kostymen.

III

Det var först när Hannes gick i tredje klassen och hade fyllt sina femton år, som det man och man emellan dykade upp ett rykte om att han allt fortfarande sof i fröken Sallgrens sängkammare, precis som ett litet barn hos sin mor.

Någon kamrat, som varit hemma hos honom för att fråga efter lexorna, hade spionerat ut förhållandet.

Det blef blott små antydningar till en början:

— Har du blifvit ammad i dag redan? Blir du inte sjuk af att vaggas? Brukar du hjälpa tant Sallgren med underkjolarna? — hela skolan kallade fröken Sallgren tant med Hannes. Är du rädd att sofva ensam, stackars liten?

Så blef det tydligare:

— Har du särskild säng att sofva i? Vågar du inte somna ensam i mörkret? Vyss, vyss, liten vän!...

Hannes började draga öronen åt sig.

— Det är en skärm emellan oss, förklarade han uttryckligt.

Men det hjälpte ej. Dagarna igenom fick han beska piller att svälja. När han stod frånvarande ett ögonblick, försjunken i att repetera lexan för den kommande lektionen, togo kamraterna i ring omkring honom, drogo honom ut på golvet och dansade kring honom under vaggvismelodier, tills han blef ursinnig, och då lemnade man honom i fred för en timme framåt. Så fortgick det i en half vecka.

Då kom Hannes hem en dag med gråten i halsen och beklagade sig för fröken Sallgren öfver att man icke lemnade honom någon ro i skolan, så länge han sof i samma rum som hon.

— Kors de gudlösa... hvad ha de med det att skaffa! Och du skäms naturligtvis för din gamla fostermor, — inte sant? Ja, ja, — medgif bara att du skäms! Så är det, — otack är världens lön. Der har jag nu tacken för att jag tagit upp dig som min ögonsten. Lilla Hannes, säg om du inte fattar huru du sårar din fostermor genom att frambära till henne dylika dumheter, som kamraterna sätta i dig i skolan? Enskildt rum! Ja, naturligtvis skall herrn ha enskildt rum. Fast han knapt är torr bakom öronen och utfattig som en kyrkråtta.

Hannes teg.

— Tror du jag har råd att hyra dig ett enskildt rum, alldeles som du vore en fullvuxen karl? Ser du lilla Hannes, de fullvuxna betala sina rum sjelfva, men hvarmed skall du betala dem? Kom ihåg att din mor var en fattig qvinna, som jag tog upp från gatan, och att du engång varit en vanlig tiggarpojke.

Lilla Hannes kom ihåg det allför väl.

— Nej, låt du bli att tänka på den saken, fortsatte fröken Sallgren. Det har så länge varit såsom det nu är, och aldrig har du beklagat dig förut. Hvarifrån kommer det nu så plötsligt...? Liksom du skulle behöfva skämmas för att dela rum med din gamla fostermor. Nej du, det får allt bli vid det gamla, tills du blir stor nog att sjelf kunna förtjena någonting, — då är det en annan sak.

— Men det kan jag.

— Kan du? — Fröken Sallgren visste ej till sig af öfverraskning. — kan du? Du skulle kunna förtjena någonting! Nej, kära barn, låt nu bli med de der grillerna, tills du blir torr bakom öronen. Läs du blott flitigt i skolan som du gjort hittills, och glöm inte att du har en gammal fostermor att lyda och visa dig tacksam emot.

Det var allt besked, som Hannes fick i rum-

frågan. Han fortsatte sin tunga skolgång igen, bar upp kamraternas hån, tills han blef slö för det, och somnade in om nätterna på sin gamla soffa i fröken Sallgrens sängkammare, medan hon sjelf sysslade och rasslade med stärkkjolarna bakom den tunna skärmen med rottingshalfbågar och röd scherting spänd mellan ramarna.

Det blef ett svårt år för Hannes, det nästa. Icke så mycket för fröken Sallgrens eller kamraternas skull, de voro sig nog lika, men han led af sig sjelf. Han kände sig ytterst oduglig och hos sjelfva gästgifvarfrun, som han igen begynte söka upp, fann han ingen bot för sitt onda. Skolbetygen hjälpte föga att mildra det så goda de än voro; dem måste han ju skaffa sig goda, ty eljes hade han väl blifvit vräkt på gatan af fröken Sallgren och öfvergifven af alla sina välgörare.

Under året lät han engång locka sig af några äldre skolkamrater hem till en af dem. Det blef stora resultat för Hannes af den händelsen. Så oskyldig han än var, hade han utom sitt rykte för käringaktighet fått ett annat om sqvellersjuka. Det skulle han qväsas för. Det var dels därför de äldre kamraterna smickrade honom, en fjerde klasist, med att upptaga honom i sitt sällskap, dels för det de tyckte han var så löjlig. Det var fastlags-

tisdag. Der bjöds på punsch och kortspel. Det senare kände Hannes icke till, det förra hade han endast engång smakat. Nu skulle han dricka så mycke han ville, och ju mera han drack, desto dugtigare visade han sig för kamraterna. Det var just det de räknat ut, när de togo honom med.

Han blef en ypperlig fastlagsnarr. Lät narra sig strax att dricka tre glas punsch och då var början gjord. Öfvermodet steg gradvis och han räknade icke längre glasen. Det var både ynkligt och löjligt att se den försagde och stillsamma Hannes storordig och skrytsam som en marknadsskojare. Kamraterna skrattade så de kunde förgås, men Hannes stödde handen mot bordet och bad dem helt rörande minnas, att han arbetat sig upp från en tiggarpojke till det han nu var, och att han ingalunda var en sådan stackare, som han föreföll att vara. Tvärtom; — han kunde bryta berg om det gälde. Och den stillsamma Hannes dunkade sin svaga näfve i bordet, så att det gjorde ondt i den, men kamraterna höllo på att kikna af skratt. Sedan kom det sentimentala skofvet. Han gick omkring med någon af de äldre kamraterna, höll honom om halsen och nystade ur sig den obegripligaste, osammanhängande ramsa af de djupaste, mest hemlighetsfulla förtroenden. När den ena kamraten blef trött att höra på

honom, fick han fatt i en annan, och då blef det samma, de mest förtroendefulla meddelanden igen.

Summan af hans andraganden var att han missförstods af alla. Möjligen hade de en smula rätt, när de ansågo honom för en stackare, men han hade ju alltid blifvit hindrad att visa sig dugtig. De skulle inte förakta honom för det, ty han var nog i djupet en så ärlig karl som någonsin de, — det var han!

Slutet blef att den ärlige karlen lades på en soffa, för att sofva ruset af sig. Nu var Hannes' mission ute och ingen bekymrade sig mera om honom. Det skulle nog ha varit det bästa för dem alla, om han fått bli liggande i fred, men det fick han icke.

En bland pojkarna föll på den idén, att man borde åka hem honom och inbilla fröken Sallgren att han var dödsjuk. Förslaget antogs med stort bifall. Om en half timme bars Hannes in i fröken Sallgrens farstu af fyra kamrater, som hade allt göra att hålla sig allvarsamma.

— Herre Gud — hvad är det? Fröken Sallgren störtade ut.

— Det är Hannes, som blifvit sjuk.

— Hannes sjuk! Herre Gud, han andas ju knapt — hvad är det åt honom?

Det visste ingen. Han hade plötsligt blifvit sjuk hos en af kamraterna, och nu hemtade de honom.

— Spring efter läkare, fort! — spring allt hvad ni förmår!

Pojkarna sprungo icke. Läkaren anade säkert huru det var fatt, och då skulle de få svårt att reda sig. Ingen rörde sig.

— Nå men så spring då! Ser ni inte att han håller på att dö?

Tre af pojkarna drogo sig ut på farstutrappan för att hålla krigsråd, medan den fjerde stannade kvar för att hyckla medlidande. Hannes låg som afsvimmad, och fröken Sallgren begynte badda honom med smärtstillande vatten. När medicindoften slog emot den afsvimmade, gjorde han en afvärande rörelse af obehag och äckel.

— Han vaknar! utropade fröken Sallgren. Men inom ett ögonblick var han djupt insomnad igen, och kompressen med smärtstillande vatten fick lugnt bli liggande på hans panna.

När läkaren dröjde blef fröken Sallgren otålig. Hon sände sin tjenstpiga för att påskynda honom, men strax ute på gatan möttes hon af den gamla lasarettsläkaren och pojkarna, som varit efter honom. Krigsrådet hade slutat så, att de gått och

söka den gamla, godmodiga lasarettsläkaren, som säkert icke ville väcka vidare uppseende med saken, om han också kom underfund med den. Han var känd för att sjelf taga sig ett glas för mycket, när det så passade sig, det visste pojkarne allesammans.

Han tog Hannes' hand i sin darrande, åderbräckta, såg med ett plötsligt, slugt leende ut öfver de kringstående och sade under mustascherna:

— Det är ingenting farligt.

Pojkarne andades ånyo. Han ville ingenting yppa. Det var gentilt af honom, den gamla hedersgubben!

Men den gamla hedersgubben tog fröken Sallgren afsides och frågade henne allvarsamt, om hon brukat ertappa pojken med förtärande af starka drycker?

— Gud, nej! . . . Huru kunde doktorn förutsätta något dylikt?

— Jo, emedan pojken låg dödfull nu.

Hennes Hannes dödfull! Nej, det var omöjligt. Doktorn hade bestämdt misstagit sig. Fröken Sallgren stod som slagen af blixten; — hon hade hellre trott hvad som helst, t. o. m. att han varit död. Men full, hennes egen fosterson full! det gick öfver fröken Sallgrens förstånd.

Ungdomen rasar, ser fröken, och en gång skall vara den första, lugnade doktorn godmodigt.

Men fröken Sallgren reste sig skälfvande af ovilja, gick rakt förbi den förbluffade doktorn ut i salen, der Hannes låg likblek och tung på soffan, medan kamraterna skockades i ett hörn under hemlighetsfulla hviskningar.

Hon gaf dem en dundrande uppsträckning för att de varit med om att sänka hennes Hannes lägre än ett djur och brydde sig ej det minsta om poj-karnas protester och förklaringar att de visst icke gjort det, men att Hannes kommit till deras sällskap alldeles blek och sedan plötsligen fallit ihop. Hon tog dem i armarna och föste dem mot dörren allt under hotelser att rektorn i skolan nog skulle taga reda på hvem som var den skyldiga. Och karcer skulle de få allihop, — det kunde de vara säkra på.

Pojkarna skingrades rådvilla och nedslagna öfver utgången af sitt skämt, medan lasarettsläkaren sökte lugna fröken Sallgren med förklaringen att dylikt kunde hända den bästa. Men fröken Sallgren hörde i dag alls icke på det örat.

Sådana voro karlarna! Redan innan de voro torra bak öronen, gingo de och söpo de sig fulla, så att deras aktningvärdas fostermödrar i sin förtviflan trodde de voro döda. Och detta skulle

hända henne, fröken Sallgren, som vårdat sin foster-son som sin ögonsten och icke en minut släpt honom ur sigte. Men strax som han gjorde det, skulle han icke då bäras hem som en gammal fyllbult, — pojken, som ännu var bara barnet. Fy skam, öfver allt hvad mankön hette! Det var nu tacken hon fick för att hon tagit upp pojken från gatan, gett honom rum och kost och satt honom i tillfälle att lära något. Nej, om det varit en flicka, hade det varit något bevändt med det! Men i morgon dag skulle rektorn ha reda på den här saken, och så skulle de bofvarna få sitt straff. Hvad Hannes åter vidkom, — fröken Sallgren gjorde en föraktlig åtbörd åt soffan der han låg, — så skulle han ej en dag längre stanna qvar i hennes hus. Hon hade närt en orm vid sin egen barm, — och att tänka sig att hon, fröken Sallgren, hyste en full person i sitt hem, var något som kom henne att rodna af blygsel och rättmätig harm. Öfver natten skulle han få ligga der på soffan, men i morgon lästes dörrarna till hans gamla hem för alltid igen om honom.

Lasarettsläkaren hörde godmodigt på hela fröken Sallgrens utbrott, utan att en enda gång afbryta henne. Han gick med händerna på ryggen af och an i salen och kände sig särdeles hemmastadd. Allt

detta påminte så otroligt mycket om hans aflidna hustru, att han ett ögonblick blef helt varm om hjertat. Han hade på de sex år hon varit död aldrig haft hennes bild så tydlig och klar för sig som nu. Och när fröken Sallgren slutade föll han in alldeles som han brukade med henne:

— Se så, se så, — vi ska nu ta saken nyktert.

— Nyktert! Jo det var ett uttryck som passade! Ville han håna hennes sorg eller hvarför lemnade han icke henne ensam med den? Hvad skulle det väl bli af de unga männen, när de gamla togo deras förfall i försvar? Eller kunde han neka till att han försvarade dem?

Lasarettsläkaren kringgick frågan genom att igen känna Hannes på pulsen och ordinera några teskedar soda så snart han vaknade. Derpå gick han sin väg sedan han bilagt ännu en förklaring:

— Renaste sjelfsvåldet, fröken Sallgren, — renaste sjelfsvåldet! Pojken har blifvit narrad att dricka och skall säkert inte göra det så snart igen. Tro mig, sådant händer den bästa. Adjö, adjö... sådant händer den bästa. Intet skäl därför att vara ond. Farväl!

Men fröken Sallgren var rasande ond likaväl. Hon vände sig med förakt både från läkaren och den sjuke, gick in till sig och befalde pigan, som

redan bäddat åt Hannes på soffan, att skaffa bort bädden; — hon skulle aldrig mera behöfva reda den der, så mycket var säkert.

Till natten gned fröken Sallgren in sig med smärtstillande vatten, — hon var för upprörd att kunna somna derförutan. Och när hon det oaktadt icke fick sömn, anlade hon en kompress med samma universal-läkemedel på sin panna, så att det innanför den röda skärmen doftade af läkemedlet. Men ute i salen, sof stackars Hannes, utan en aning om morgondagens uppvaknande, bort sitt första, ofrivilliga rus med händerna hopknäpta under bröstet och läpparna vidöppna.

Dagen derpå gick fröken Sallgren upp till rektorn för lyceet, innan han ännu hunnit gå till skolan. Hannes sof fortfarande på hennes salssoffa.

Rektorn blef allvarsam när han hörde hvarom frågan var. Hannes var en af lyceets mönsterelever, och en dylik historie om honom smärtade rektorn att höra.

— Jag skall taga reda på saken, sade han, — det är nog andra, som haft ett finger med i spelet.

När han fick veta namnen på dem som burit Hannes hem, gjorde han sig i ordning att gå, men fröken Sallgren höll honom qvar:

— Nu vet jag ingen, som skulle bry sig om att

vidare taga sig af en sådan dålig gosse som Hannes, — jag gör det inte längre.

— Hvad gör ni inte?

— Jag håller honom inte längre qvar hos mig.

— Nå men, fröken Sallgren, skall man nu vid första felsteg . . .

— Det är alldeles onödigt, att rektorn försöker resonnera med mig. Jag gör det inte vidare.

Rektorn hade brådtom till skolan och ingen tid till öfvertalning. Dessutom var Hannes för väl känd, för att icke någon skulle åtaga sig honom, äfven om fröken Sallgren höll fast vid sitt beslut.

— Ja ja, vi träffas middagstiden och få då tala vidare. Jag kommer hem till er, — håll gossen hemma till dess . . . !

När Hannes vaknade, låg han med näsan inne i dynvaret. Han såg med högra ögat öfver kanten af dynan först en rödblommig matta, sedan ett omåladt golf och längst borta kakelugnsvrån med en skärm för eldstadsöppningen. Först slog det honom såsom någonting främmande, — det hade han ej förut sett från sin sängplats, men så blef det honom likgiltigt. Hans hufvud var så underligt tomt och på samma gång tungt, han tyckte det rasslade

som ett urverk derinne och slöt ögonen i dvala ånyo.

Men när han vände sig, gjorde det ondt i alla leder. Han öppnade det ena ögat igen och såg nu ett alldeles främmande ryggstöd på soffan, — ett sådant hade han ej på sin. Det förvånade honom, men han kunde ej besluta sig att taga närmare reda på omgifningarna. Han lyfte sin arm och petade mekaniskt på en knapp som satt inbäddad i stoppningen; — han hade nog sett den knappen och stoppningen förut, men icke var det på hans soffa. Han hörde steg bakom sig, men gitte icke vända sig om, — det var säkert tidigt på morgonen ännu. Men lexorna...!

I ett nu satt han kapprak uppe i soffan. Då såg han att han var påklädd. Herre Gud, hvad var det?... Lefde han eller var han död? Lefde gjorde han säkert icke, så hade det aldrig känts förut. Det tyngde och tyngde i hjernan, och urverket derinne rasslade regelbundet.

— Asch, — han var icke vaken, han drömde! Ne-ej, vaken var han nog, hur skulle han eljes känna igen fröken Sallgrens sal och veta att han låg påklädd på soffan der? Men huru hade han kommit dit?

Det var mera än han mäktade med. Han

funderade hit och dit, urverket rasslade så sömn-
gifvande och hufvudet sjönk igen ned på kudden.
Kantänka, — det var ju likgiltigt hvar han var,
fullkomligt likgiltigt! En sådan ro och hvila hade
han aldrig känt som nu. Men när han rörde på
sig gjorde det ondt och hans tunga var tjock och
såsom fastnaglad vid gommen. Likaså kände han
en plågsam tomhet i magen. Men när han engång
kommit att tänka på sin tunga, släpte den tanken
ej honom längre. Han drog och han drog i den
för att få den lös, men det gick omöjligt. Då tyckte
han han skulle qväfvas, om han ej fick den lös. Det
snördes ihop i halsen på honom, och han vändades
så att svetten stod honom i pannan. Med ens klar-
nade det för honom att det hela var törst, — en
brännande törst. Han ville ropa efter vatten, men
han fick intet ljud fram. Ångesten tilltog och tilltog
och till slut blef den så våldsamt, att han alldeles
ofrivilligt for upp ur soffan för att söka efter vatten-
karaffen. Men när han skulle gå, tog han en lång
öfverhalning och stötte mot salsbordet, så att porslins-
sakerna och vasen deruppå skramlade. Då sam-
lade han hela sin styrka och tog några långa steg
öfver golvet för att nå ett bord på andra sidan,
der han visste att en vattenkaraff brukade stå. När
han steg på sina fötter voro de underbart okänsliga,

det hann han observera och nästa minut höll han karaffinen för munnen och drack . . . drack som om det gält lifvet.

I samma ögonblick kom fröken Sallgren in från sin sängkammare. Hannes blef flat af att öfverraskas drickande ur salskaraffinen och skulle ställa den tillbaka på bordet, men fumlade och fälde den i golfvet. Vattnet rann ur, men karaffinen förblef lyckligtvis hel.

Fröken Sallgren såg besynnerligt allvarsam ut.

— Hvad tror du klockan är?

Hannes hade svårt att få ett ljud fram, men han förmodade hest och ansträngdt att hon var sju.

— Nej, — hon är elfva.

Det gick omkring för Hannes. Han hade då försummat skolan . . . ja, det kunde ju inte hjälpas . . . och lexorna hade han allsicke läst! Huru var det fatt med honom? Hade han då varit sjuk, — men fröken Sallgren hade alls icke sin sjuksköterskemin på sig. Tvärtom var det den barskaste han någonsin sett henne ha.

— Du gör dig i ordning att lemna mig i dag, sade hon med uttryck på hvarje stafvelse.

— Lemna tant? — hvarför?

— För att du är en ovärdig fosterson.

Hannes fann ingenting att svara på det. Han

grubblade öfver hvarför han nu var ovärdigare än eljes, ty ovärdig hade han ju alltid varit. Och huru han grubblade kom han ihåg gårdagen och sitt punschdrickande med kamraterna. Det var knuten. Han kom ihåg sin veka, upprörda stämning och alla de förtroenden han gifvit de äldre, obekanta skolkamraterna. Han kom ihåg huru han hållit sin arm om en sjette klassists hals och lagt sig på en soffa... sedan blef allt dunkelt för honom. Både huru och när han kom hem, och hvem som tog emot honom der.

Och han kände sig som den största syndare, hvilken ännu trampat Guds gröna jord, bet förläget sina naglar och gjorde inga frågor.

— Tycker du det är ett uppförande, som passar sig en gosse, och är det så du lönar din fostermor för hennes omsorger?

Hannes kunde omöjligt tycka någonting, — han visste ju intet som helst.

Men fröken Sallgren sökte fram hans tillhörigheter, linne- och gångkläder, lade in dem i en stor handuk och såg alltemellanåt bort på Hannes. Han satt oklar i hågen, ännu halft likgiltig för det som försiggick och stirrade meningslöst än på det ena, än på det andra. Så kom turen att packa in böckerna.

— Det kan du göra sjelf, sade fröken Sallgren och släpade in från köket en liten packlåda.

Utan att alls göra klart för sig hvad som sedan skulle ske, lade Hannes helt beskedligt ned sina böcker och skolmaterialier der. Han såg icke upp en enda gång innan det var färdigt. Urverket rasslade ännu i hans hjerna, och han var fullkomligt viljelös.

Förmiddagen hade gått utan vidare förebräelser eller upplysningar från fröken Sallgren. Hon trodde Hannes hade väl reda på allt och förundrade sig att han ej föll till bönboken, trots de allvarsamma förberedelserna för hans affärd. Men der såg man igen huru föga tacksamhet och ånger en pojke är mächtig; — han gjorde ej en min af att urskulda sig, lika litet som han bad om att få bli kvar hos henne, sin gamla fostermor.

Hade han bara kommit och tagit henne om halsen, skulle hennes fasta beslut att skiljas vid honom veknat betydligt, men det såg icke ut som skulle han finna på det. Och minut för minut stelnade fröken Sallgrens hjerta för alla ädlare rörelser, när hon såg huru föga mächtig af dylika hennes dåliga fosterson var.

Klockan en qvart öfver tolf kom rektorn.

Det blef ett kort förhör, och Hannes bekände

allt hvad han kom ihåg från i går, utan ett försök att göra undanflykter. När förhöret var slut, steg rektorn upp och talade en stund i enrum med fröken Sallgren. Derpå kom han ut igen.

— Tag farväl af din fostermor, befalte han.

Då brast Hannes i gråt öfver fröken Sallgrens hand, som han alls icke ville lemna från sig. Men rektorn skyndade på afskedet och det var väl det, ty eljes hade fröken Sallgren aldrig stått ut med sitt oryggliga beslut. Så snart hon blef ensam, ångrade hon häftigt sin hårdhet, men då var det redan för sent. — Rektorn hade fört Hannes raka vägen i karcer, och när han kom ut derifrån, ville lasarettsläkaren gifva honom ett rum, och till en början skulle han få äta sina mål i rektorns familj. Det hade rektorn meddelat henne, innan han gick.

IV

Hannes skulle bli student. Hela staden hade sitt intresse af hans framgång. Den ena hade insatt som hypotek i hans utveckling ett par stöflar, dem pojken fått på andra klassen för sex år tillbaka, den andra hade han spiset middag hos under en hel vårtermin, den tredje hade hållit honom med ylleunderkläder, den fjerde gifvit honom handpengar då och då. Alla voro de välstämnda mot den snälla och hyggliga gossen, som var så anspråkslös och så skicklig tillika. Sjelfva puckelryggiga „Gulnisse“, stannade, när han mötte Hannes på gatan och frågade huru det gick med hans tentamina.

Hannes rabblade upp som en utanlexa, att han fått 9 röster af 10 i latinskrifningen, lika i matematiken och igen 9 för sitt historiska ämne och i finska skrifningen. Hade „Gulnisse“ blott varit lång nog, skulle han beskyddande klappat Hannes på hufvudet och sagt: det var rätt bra, min gosse! fast han

icke alls kände till siffrornas valör och icke det minsta kunde bedöma Hannes' framgång.

Hannes hade de sista tre åren ätit sig fram i olika familjer, böjt sig för olika viljor och stått försagd inför olika slags välgörenhet. Tacksamhet hade han just aldrig tid att känna; när han var ledig från lexorna, skref han rent för att förtjena något, och under ferierna var han anställd som informator. Men bra gick det i skolan för honom. De sista åren satt han som primus i klassen och blef äfven den första vid dimissionen till Universitetet.

Hans otroliga afvikning från den rätta vägen den olyckliga fastlagstisdagen, som blef orsaken till skilsmessan ifrån fröken Sallgren, var längesedan glömd. Sjelfva fröken Sallgren bjöd honom på förmiddagskaffe några dagar innan han reste in till Helsingfors för att taga lyran. Hon hade längesedan försonat sig med honom och engång skött honom med smärtstillande vatten, när han låg sjuk. Egentligen hade hon aldrig släpt honom helt, det var bara förtal, — åtminstone ej sina fostermoderliga anspråk på honom.

Senare, när han växt upp och konditionerade hos landssekreterarens om somrarna, blef hennes tillgifvenhet för honom mera synbar. Hon kallade

honom „min kära Hannes“ och höll hans linne i skick och ordning.

Den enda, som inga anspråk hade på honom var gästgifvarfrun. Han hade glömt henne så när just därför, då han vid ett kalas på gästgifveriet, i anledning af studentexamen, såg henne igen. Han blef så rörd af alla gamla minnen, att han följde med henne in i gästgifvarns privatrum. Der blef han formligen presenterad för den nästälsta dottern i huset, hans gamla lekkamrat, hvilken nyligen vändt tillbaka från en modehandel i hufvudstaden och nu skulle etablera sin egen affär.

Den presentationen gjorde det svårt för Hannes att rätt hålla tankarna tillsammans under de viktiga veckorna i Helsingfors.

När han kom tillbaka med den hvita mössan, tyckte mången af hans forna gynnare att deras ansvar var slut nu och att han var vuxen sköta sig sjelf. Det kändes litet ovant för Hannes. Han hade gått i ledband hela sin ungdom, och att nu plötsligt ha fria tyglar gaf honom ingen glädje alls. Hvad skulle han taga sig till, när ingen bestämde för honom.

Hans vilja hade ingen tagit notis om, minst han sjelf. Hvad andra hade sagt, det hade han gjort, och när de nu öfvergåfvo honom, stod han der temmeligen handfallen.

I väntan på att något skulle ske, eller att någon skulle taga vara på honom, hängaf han sig åt sin gamla tillgifvenhet för gästgifvarfrun och sin nya för hennes dotter. Och under sommaren vågade han på egen hand den oerhörda djerfheten att förlofva sig med denna, — i hemlighet, förstås. Det gick så af sig sjelft, att Hannes aldrig fick riktigt klart för sig hvem af dem som friat, han eller hon.

Då han nu sommaren igenom satt på gästgifveriet, begynte fröken Sallgren få nya farhågor för honom. Den gamla fostermoderliga omsorgen om Hannes låg på lur inom henne, och hon kunde omöjligt undgå att följa sina instinkter. Hon gjorde upp sin plan, tog en systerdotter på aderton år till sig och gick igen till tals med rektorn för Hannes skull.

Och rektorn bjöd Hannes på middag en vacker dag. Efter middagen hade de ett långt samtal om hans framtid, och när rektorn trodde det var bäst att Hannes blef prest, beslöt han sig för att bli prest. Rektorn skaffade honom kondition i en bekant familj i Helsingfors under terminerna; der hade han hyggligt familjeumgänge och fritt vivre, mot att läsa lexorna med husets tre söner.

Under tiden dref han en rätt ifrig korrespondens med sin fästmö. Gästgifvarfrun visste af förhållandet och gladdes åt det.

Men fröken Sallgren hade andra planer. Fastän hvarken Hannes eller systerdottern hade visat stor böjelse för hvarandra i somras, när de några gånger träffades, tviflade hon ej alls, på utgången af sina bemödanden. Nästa sommar gjorde hon ett rum i ordning åt Hannes hemma hos sig, och han flyttade in der. Sysselsättning hade han nog med sina egna böcker, och dessutom skulle han undervisa systerdottern i de viktigaste vetenskaperna och litteraturhistorie, ty flickan stackare hade ingen fullständig skolbildning fått.

Hannes fann sig mycket väl. Det var blott en fortsättning på hans skoltid, det hela, och han önskade ingenting hellre. Värst var att han så sällan fann något tillfälle att besöka sin fästmö, ty begaf han sig någongång öfver till granngården längs sin gamla väg öfver planket, bakom de täta rönnbuskarne, kunde han vara säker på att hvarje hans steg utspionerades af fröken Sallgren, och han fruktade henne nu mera än någonsin. Likaså visste han med sig sen gammalt, att han var förbjuden allt umgänge med gästgifvarns.

Derför afstannade hans besök der så småningom, då det dessutom gaf en blifvande prest dåligt anseende att besöka värdshus.

Sin fästmö kunde han nog träffa i hennes mo-

deaffär om han så ville, men det föreföll honom så motbjudande att hänga efter fruntimmer, som stodo bak disken. Det hade han insupit i Helsingfors, hos familjen der han hade kondition under terminerna.

Hans kärlek blef ej alls mindre för det, det hade han klart för sig. Så snart han blef prestvigd och fick sin adjunktsyssla, skulle han gifta sig med henne. Och han drömde lugna drömmar om ett litet bo på landet med skinnsoffor och ett stort skrifbord i hans rum. Genien i det hemmet var alltid den fylliga, välklädda gästgifvardottern, och han förundrade sig emellanåt öfver att han så litet i verkligheten längtade efter ett möte med sina drömmars drottning.

När han om ett och ett halft år blef prestvigd i Borgå domkyrka under ritual och orgelhymner, stodo sakerna på samma sätt. Endast att hans korrespondens med fästmän blifvit mindre liflig än förut; — de hade skrivit ut allting redan, både framtidslycka och framtidsplaner.

Strax efter invigningen till sitt kall, gjorde han ett besök i staden, egentligen för att besluta om dagen för sitt bröllop med gästgifvardottern, men offentligt för att helsa på sin fostermor, fröken Sallgren. Då var det fröken Sallgren gjorde slag i saken.

Hon lemnade Hannes och systerdottern mycket på tumanhand, föregaf illamående eller göromål i hushållet, men iakttog hvarje Hannes' steg och hans minsta minspel. Nej, — det ville ingenting bli af dem emellan, och då måste hon till för att hjälpa.

— Min kära Hannes, sade hon en dag alldeles som af en händelse, men så att systerdottern hörde det, — när du nu får din adjunktplats skall du väl tänka på att gifta dig.

Hannes rodnade. Det hade aldrig förut dem emellan varit tal om hans giftermål. Hade hon då tagit reda på hans planer med gästgifvardottern? Det var icke omöjligt, fastän de hållit sin förlofning så hemlig, att ingen utom gästgifvarfrun hade en aning om den, men fröken Sallgren kunde taga reda på hvad som helst, om hon blott ville. Derfor stod Hannes rodnande som en ertappad brottsling och kunde intet annat än stamma förläget: det hinner jag nog tänka på sedan.

Han hann aldrig tänka på det sedan, ty fröken Sallgren sköt helt plötsligt fram sin systerdotter emot Hannes, tog deras händer och lade dem ihop, utan en protest från någonderas sida och sade afgörande som om hon nu avslutat något längesedan begynt:

— Seså, mina barn, tror ni jag inte märkt något? Åh, de gamla ha inte så dåliga ögon som de

unga tro. Men det har varit rätt af er att invänta mitt bifall, innan ni gjorde något på egen hand. Se här har du henne, min kära Hannes! Och du, lilla Berta, jag vet nog hvad som sysselsatt dina tankar under de sista tre åren du bott hos mig. Se så, — kyss nu hvarandra och var lyckliga, — ni har min välsignelse!

Fröken Sallgren lemnade dem lika plötsligt ensamma, och der stod Hannes med flickans hand i sin och hennes hufvud lutadt mot den nya svarta prestrocken. Hon såg upp till honom med en blick full af blandad förvåning och tacksamhet, — det hade gått så snabt att hon alls icke hunnit betänka sig. Hannes njöt af en långt ifrån obehaglig känsla af öfverlägsenhet, med detta lilla flickhufvud så förtroendefullt intill sig. Slikt hade han aldrig erfarit. Hans forna fästmö skulle icke varit mäktig en dylik vekhet, som smickrade hans manlighet i högsta grad. Det hade vanligen varit han sjelf, som lutat sig till henne om de hufvudtaget lutat sig alls.

Ett ögonblick smög sig en annan tanke på hans forna fästmö förebrående in öfver honom: Hvad skulle hon säga, — eller egentligen: hvad skulle hennes mor säga? Men då rörde det lilla flickhufvudet vid hans bröst litet otåligt på sig, och han måste böja sig ned för att kyssa det på hår och

panna. Från panna kom han till kinderna, och just när deras läppar möttes, slog fröken Sallgren upp dörren till sin sängkammare och drog en väninna med sig in i salen. Öfverraskade och rodnande, togo de emot gratulationerna och ännu samma qväll hölls deras eklateringskalas med portvin, bischoff, sockerkaka och tésupé.

Efter middagen hade Hannes fått en halftimmes ledighet. Han begagnade den till sin sorgliga pligt att bryta med gästgifvardottern i ett bref.

„Bästa Amanda!“ skref han.

„Viljan är icke vår, utan den är af en högre magt. Gud har så velat att våra vägar skiljas åt, och jag är icke den, som sätter mig emot hans beslut. Icke som vore vi sjelfva utan skuld dertill, nej, våra sinnen hafva icke mötts i den Herrans tukt, från hvilken all sann lycka upprinner. Jag är en svag menniska, bästa Amanda, som behöfver ett starkt stöd för att hållas upprätt under min svåra pligt som Herrens tjenare, och jag tror icke att du, bästa Amanda, med all din hängifvenhet, kan fransäga dig de anspråk på verlden du genom din selsättning och ditt lif inlärt. Jag har tänkt mycket öfver det och inser nu, att jag heller icke är den, som kan skapa din lycka.

Ej heller vill jag vidröra de yttre omständigheter, som i folkets ögon göra ett äktenskap mellan en prest och en modehandlerska till föremål för nedsättande och onödig diskussion. Jag beder dig blott icke att vredgas eller förhäfva dig öfver Guds beslut, när jag härmeddels frigör dig från det löfte du gaf mig i den verldsliga kärlekens yra, likasom jag hoppas och vet att du gör detsamma med mig. Måtte vi båda rätt kunna fatta den stora tröst som ligger i följande Herrans ord: Gud leder allt till det bästa.

Din alltid tacksamme och tillgifne vän och broder
Hannes“.

Den försmådda fästnön gick med brefvet upp till sin moder. Gästgifvarfrun läste det med en värdig, föraktfull min.

— Det är allt det förbannade gamla skrället med sitt bränvin och salt, som står bakom.

— Hvem då?

— Fröken Sallgren, vet jag . . .

Fröken Sallgren hade uppoffrat sig ända derhän för de unga, att hon sålt sin gamla stadsgård och flyttat ut till landsprestgården för att hjälpa dem med hushållsbestyren. Hon litade icke riktigt på sin systerdotters praktiska förmåga, och det var henne

omöjligt att lemna sin kära Hannes helt och hållet i händerna på en ung hustru, som icke ännu förstod att sköta ett hushåll riktigt. Hon kom och tog styret i sin vana hand; den unga prestfrun gaf hon annan sysselsättning, liksom hon förut gifvit henne det hemma hos sig före bröllopet.

Sockenborna fingo aldrig riktigt ur sina hufvuden, att ej fröken Sallgren var prestens svärmor. De hörde nog talas om att hon varit hans fostermor och tagit upp honom från gatan i tiden, men för dem förblef hon „gamla frun“ på prestgården, som expedierade alla de materiela bestyren, medan deras stillsamma pastor bara satt inne i kansliet och skref i kyrkoböckerna. Pastorskan visste ingen af. Ingen gaf akt på henne, när hon kom åkande till kyrkan i ensitsig schäs strax efter pastorns åbokärria, i hvilken han sjelf och „gamla frun“ sutto. Hon steg ned och smög sig in i kyrkan helt omärkligt vid den resliga „gamla fruns“ sida.

Bönderna helsade på båda, men det var endast „gamla frun“, som svarade. Och då de kommit fram till prestgårdsbänken nära koret, sjönk pastorskan ned bakom det höga ryggstödet, och ingen såg längre till henne under hela gudstjensten, om icke pastorn sjelf, der han stod högt uppe i predikstolen. Men „gamla frun“ satt kapprak och mönstrade bön-

derna framför sig, mönstrade klockaren, mönstrade pastorn sjelf och spridde omkring sig en respekt så djup och så vördnadsfull, att bondgummorna framför henne aldrig vågade blunda under predikan, och klockarfar sjelf blef helt brydd ifall han fumlade och fälde någon af de svarta siffrorna i golfvet, när han satte upp den nästa salmnummern på nummer-taflan i koret.

Hennes svarta hattband af siden hängde ned öfver prestgårdsbänkens höga ryggstöd, och hela den magra nacken och den stackars lilla hårknuten under hatten sköto upp öfver den och imponerade genom sin hållning på de bakomsittande. När pastorn steg upp i predikstolen, som hade sin plats litet till vester i koret, svängdes den imponerande nacken en liten smula, och en skarp ansigtsprofil skar af altarrundens jemna linier bakom den. Af den lilla pastorskan såg man ej ett spår härifrån. Endast de, som sutto allra närmast, i bänkraden framför och bredvid, kunde se en nedhukad rygg och en hatt, hvilken alltid höll sig lågt, såsom hade dess egrinna gjort af hela den långa gudstjensten en enda brinnande bön, med hufvudet ödmjukt nedböjdt i händerna mot salmboksbrädet framför.

När någongång länsmannens eller ett annat af sockenherrskapen åkte upp för den långa prestgårds-

backen, blefvo de observerade, innan de hunnit halfvägs upp till gården. Fröken Sallgren drog likt en väckande fläkt genom dåsigheten i pastors arbetsrum, der han satt framför skrifbordet och rökte. Det kommer främmande! Tobaksmolnen hvirflade om som för en storm och skingrades, pastorn glömde i första häpenheten att föra pipan tillbaka i munnen, men fröken Sallgren var redan ute i tamburen, innan han hunnit fråga hvem det var som kom.

Pastorn rätade på sig långsamt, tog fram sin helgdagskaftan ur klädesskåpet och hade ännu icke fått in den andra armen i ärmhålet, förrän det hördes röster derute. Fröken Sallgren önskade herrskapet välkommet.

Pastorn kom in med händerna på ryggen och höll dem der under hela besöket, så framt det icke sträckte sig ut öfver någon måltid, då han tog fram dem, knäpte dem andäktigt i kors och läste bordsbönen, så snart fröken Sallgren gaf honom den afgörande blicken. Derförinnan hade hon haft barnen att passera revy för de främmande. För att kunna bestå den mönstringen måste de tvättas och borstas och klädas förut; — det var därför pastorskan varit så godt som osynlig innan måltiden.

När hon nu var inne, märktes hon knapt. De som försökte inleda ett samtal med henne, blefvo

alltid afbrutna; — hon fick något att bestyra ute i köket eller barnkammaren.

Men fröken Sallgren talade för gästerna om svårigheterna af att sköta ett stort hushåll med många barn, hvilkas antal steg år för år. Hon utlade så bevisande den skicklighet, som fordrades att hålla en dylik familj tillsammans, att pastorn fattade sin försagda hustrus händer ett ögonblick då de hade ledigt, och slöt sig jämte barnskaran närmare fröken Sallgren. Då höll hon upp och tog med småtriumferande min emot pastorns vanliga harang till henne om tacksamhet och om huru oersättlig hon var på prestgården. Pastorskan nickade undergifvet och barnen sågo helt gripna ut, ty det var alltid så högtidligt när pappa talade. Endast den unga länsmansfrun kunde icke värja sig för en löjlig sammanliknelse, — hon hade alltid sådana ideer, den yrhättan. Hon tyckte hela prestgårdsfamiljen liknade en skock kycklingar, som samlade sig under moderhönans vingar. Bland kycklingarna funnos två mycket förvuxna exemplar, som hade svårt att rymmas under dem, men då burrade hönan upp sina fjädrar och försökte se dubbelt större ut.

Fröken Sallgren hade då och då en stor, ansvarsfull dag: biskopsvisitationen. Men kostade den henne ansträngning, så gaf den igen hen-

nes möda. Hon dref på dessa dagar igenom att hennes Hannes till slut lemnade sitt lilla kaplansbol för ett kyrkoherdeembete i en annan socken. Och när hon kommit derhän, lade hon en vacker dag ihop sina energiska händer öfver ett hvitt täcke och stod lik.

Pastorn tyckte sig gå sin och sin familjs undergång till mötes efter det dödsfallet. Ingen, som dref honom längre, ingen som höll honom till att skrifva sina predikningar, och ingen som bokförde jordbruket och inkomsterna från socknen.

Men det blef likväl icke ruin. Pastorn kunde ej annat än förundras öfver att slaget ej föll och började söka efter orsaken. Guds nåd hade han alltid i rikt mått njutit af, men han vågade icke ändå tillskrifva sig Vårherres speciela beskydd. Dock, — han fann på ingenting annat. Vårherre hade tagit honom och hans familj under sitt enskilda hägn, — det kunde ej förklaras annorlunda. Tätt vid hans sida gick en liten försagd och flitig skyddsengel, som han icke kom att tänka på. Pastorskan hade efter fröken Sallgrens död småningom tagit de lediga tyglarna till sig, som hon så länge haft lust att göra och styrde nu prestgården, saktmodig, anspråkslös och utan att hon sjelf visste af det engång.

Om qvällarna brukade pastorn säga till henne:

— Tacka nu Gud för att han tagit sig an också vår timliga nödtorft sedan tant dog!

Och pastorskan tackade Gud af uppriktigt och tacksamt hjerta.

INNEHÅLL:

En inföding	sid. 1
Fostermor och fosterson	„ 229
